T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI

(JAPON DİLİ VE EDEBİYATI)

ANABİLİM DALI

TÜRKÇE VE JAPONCADA BELİRTEÇLER

(Çokanlamlı Durum Belirteçleri)

Yüksek Lisans Tezi

Özlem DURAN

Ankara - 2005

T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI

(JAPON DİLİ VE EDEBİYATI)

ANABİLİM DALI

TÜRKÇE VE JAPONCADA BELİRTEÇLER

(Çokanlamlı Durum Belirteçleri)

Yüksek Lisans Tezi

Özlem DURAN

Ankara - 2005

T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI

(JAPON DİLİ VE EDEBİYATI)

ANABİLİM DALI

TÜRKÇE VE JAPONCADA BELİRTEÇLER

(Çokanlamlı Durum Belirteçleri)

Yüksek Lisans Tezi

Özlem DURAN

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Ayşe Nur TEKMEN

Ankara - 2005

T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI

(JAPON DİLİ VE EDEBİYATI)

ANABİLİM DALI

TÜRKÇE VE JAPONCADA BELİRTEÇLER

(Çokanlamlı Durum Belirteçleri)

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Ayşe Nur TEKMEN

Tez Jürisi Üyeleri :

Adı ve Soyadı	İmzası
Prof. Dr. Bülent Okay	
Doç. Dr. Hamiyet Sezer Feyzioğlu	
Yrd. Doç. Dr. Ayşe Nur Tekmen	

Tez sınavı Tarihi 12.09.2005

ÖNSÖZ

Dil, insanlar arasındaki iletişimin temel kaynağıdır. Güçlü bir iletişim doğru ve anlamlı tümce yapılarıyla sağlanır. Bu nedenle, dil ve anlam birbirinden ayrılmaz iki önemli unsurdur. Çoğunlukla biçimsel ve işlevsel açıdan ele alınan konuların anlambilimsel açıdan da incelenmesi büyük önem taşır. Diğer dilbilim dallarına göre, daha geç gelişme imkanı bulan anlambilim 19. yy ortalarına doğru bilim dünyasında yerini alır.

Türkçe ve Japonca daki belirteçlerin anlamsal kullanım ayrımını ve bu iki dildeki benzerlikleri karşılaştırmalı olarak belirleyerek, ikinci dil olarak Japonca öğretimine ve Japon dili araştırmalarına katkıda bulunmak çalışmamızın amacını oluşturmuştur. Japonca belirteçleri temel alarak, Türkçe karşılıklarına yer verdiğimiz çalışmada her iki dile ait belirteç sınıflandırmalarının farkına da değinilerek dilbilim ve anlambilim alanındaki çalışmalara da katkıda bulunması açısından bu çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

"Türkçe ve Japoncada Belirteçler" konulu çalışmanın I. Bölümünde öncelikle Dilbilim ve Anlambilim konularına ilişkin çeşitli yazarların görüşlerine yer verilerek, Türkçe ve Japoncadaki belirteç kavramı açıklanmaya çalışılmıştır.

II. Bölümde kısaltmalar başlığı altında belirtilen sözlüklerden ve farklı kaynaklardan faydalanılarak Asada`nın* (2000: 237-257) makalesinde yer alan 14 belirtecin anlam analizleri yapılmıştır. Öncelikle Japonca da günlük konuşmalarda sıkça rastlanan durum belirteçlerinin farklı kaynaklarda yer alan anlamları ve bu

* Asada, Hideko 浅田秀子(2000),「修飾語の意味に伴う評価性」『日本語意味と文法の風景』Tokyo: Hitsujishobō, s. 237-257.

anlamlara ilişkin örnek tümceleri açıklanarak, Türkçedeki karşılıklarına yer verilmiştir. Her belirtecin incelenmesinde aynı kaynak sırası takip edilmiştir.

II. Bölümde anlam analizleri yapılan belirteçlerin yorumlarına III. Bölümde yer verilmiştir. İnformanta yöneltilen Türkçe örnek tümcelerin, uygun Japonca karşılıkları alınarak kendi oluşturduğumuz Japonca tümceler ile karşılaştırılmıştır. Buna göre, çeşitli sözlükler ve kaynaklar yardımıyla Türkçe anlamlarını belirlediğimiz belirteçlerin, Japoncaya uygun olan ve olmayan noktaları belirlenmiştir. Uygun olmadığı belirlenen tümcelere, kullanılabilecekleri uygun bağlamlar araştırılmış, böylelikle Japoncaya uygun kullanım şekilleri oluşturulmuştur.

IV. Bölümde ise, III. Bölümde oluşturduğumuz tümcelere ilişkin informant yardımı ile getirilen yorumlarında katkısı ile belirteçlerin her birinin kendine özgü kullanım özelliklerini belirleyici sonuçlara yer verilmiştir.

Tez çalışmamda büyük katkıları olan Anabilim Dalı Kurucu Hocamız Sayın Prof. Dr.Pulat OTKAN ve Anabilim Dalı Başkanı Danışman Hocam, Sayın Yrd. Doç. Dr. Ayşe Nur TEKMEN başta olmak üzere, ders döneminde vermiş oldukları bilgilerle bizleri aydınlatan değerli hocalarıma, yardımlarını esirgemeyen Japon Hocalarım Sayın Yab. Uzm. Dr. Tsuyoshi SUGIYAMA, Yab. Öğr. Gör. Sayın Akara MATANO ve değerli arkadaşım Ryōko ASANO`ya ayrıca, tez çalışmam boyunca maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Saygılarımla

Özlem DURAN

KISALTMALAR

GKHJ: Gakushū Kokugo Hyakka Jiten (Japonca Öğrenim Ansiklopedisi)

GTNRMS-1: Gaikokujin no Tame no Nihongo Reibun - Mondai Series-1 (Yabancılar İçin Japonca ,Örnek Tümceler – Sorular Serisi-1)

RSKJ: Reikai Shin-Kokugo Jiten (Yeni Japonca Sözlük)

KNJED: Kenkyusha`s New Japanese – English Dictionary (Araştırmacılar İçin Yeni Japonca İngilizce Sözlük)

GFYJ: Gendai Fukushi Yōhō Jiten (Modern Belirteç Kullanım Sözlüğü)

LUD: Langenscheidit`s Universal Dictionary (İngilizce – Türkçe – İngilizce)

ASDE: Active Study (Dictionary of English)

TJTS: Temel Japonca Türkçe Sözlük

JTS: Japonca Türkçe Sözlük

JTTJS: Japonca Türkçe – Türkçe Japonca Sözlük

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....I

KISALTMALAR.....III

İÇİNDEKİLER.....IV

1. BÖLÜM

TÜRKÇE VE JAPONCADA BELİRTEÇLER

1.1. Giriş.....1

1.2. Konu.....2

1.3. Amaç.....2

1.4. Önem.....4

1.5. Kuramsal Çerçeve 5

1.5.1. Kavram ve Terimler.....5

1.5.2. Kuramsal Tartışma.....16

1.5.3. Araştırma Soruları Hipotezler 21

1.6. Yöntem 22

1.6.1. Karşıtsal Çözümleme *(Contrastive Analysis)* 23

1.6.2. Yanlış Çözümlemesi *(Error Analysis)*.....26

1.6.2.1. Yanlış Çözümlemelerindeki Sınırlamalar.....27

1.6.2.2. Araştırma Evreni ve Örneklem 27

1.6.2.3. Veri Toplama Teknikleri.....28

2. BÖLÜM

DURUM BELİRTEÇLERİNDE ANLAM İNCELEMELERİ

2.1. *İchiō*.....30

2.2. *İsshōkenmei*.....43

2.3. *Kitto*.....50

2.4. *Sasuga (ni)*.....56

2.5. *Jun (ni)*.....63

2.6. *Sekkaku*.....66

2.7. *Zehi*.....74

2.8. *Dandan*.....78

2.9. *Tsuzukezama (ni)*.....83

2.10. *Narubeku*.....86

2.11. *Hitotsu hitotsu*.....91

2.12. *Mō*.....94

2.13. *Massugu*.....100

2.14. *Yahari*.....104

3. BÖLÜM

BELİRTEÇLERİN ANLAMSAL TARTIŞMASI

3.1. *İchiō*.....114

3.1.1. "Şöyle bir" Anlamı.....114

3.1.2. "Yine de" Anlamı.....116

3.1.3. "Şimdilik" Anlamı.....118

3.1.4. "En azından" Anlamı.....119

3.1.5. "Her ihtimale karşı"Anlamı.....120

3.1.6. "Öncelikle" Anlamı.....121

3.1.7. "Genel olarak" Anlamı.....122

3.1.8. "İlk etapta" Anlamı.....123

3.1.9. "Bir kez" Anlamı.....124

3.1.10. "Yaklaşık olarak" Anlamı.....125

3.1.11. "Hiç değilse" Anlamı.....125

3.2. *İsshōkenmei*.....127

3.2.1. "Büyük bir çabayla" Anlamı 127

3.2.2. "Elinden geldiğince" Anlamı.....128

3.2.3. "Var gücüyle' Anlamı.....129

3.2.4. “Canı gönülden” Anlamı.....130

3.2.5. “Azimle” Anlamı.....132

3.3. *Kitto*.....134

3.3.1. “Mutlaka” Anlamı.....134

3.3.2. “Elbette” Anlamı.....134

3.3.3 “Kesinlikle” Anlamı.....135

3.3.4. “Şüphesiz” Anlamı.....136

3.4. *Sasuga (ni)*.....137

3.4.1. “Artık” Anlamı.....137

3.4.2. “Doğal olarak” Anlamı.....139

3.4.3. “Haliyle” Anlamı.....140

3.4.4. “Tahmin edildiği gibi” Anlamı.....141

3.4.5. “Bilindiği gibi” Anlamı.....141

3.4.6. “Gerçekten” Anlamı.....142

3.4.7. “Cidden” Anlamı.....143

3.5. *Jun (ni)*.....144

3.5.1. “Sırayla” Anlamı.....144

3.5.2. “Sırasına göre” Anlamı.....145

3.6. *Sekkaku*.....146

3.6.1. "Zahmetle" Anlamı.....146

3.6.2. "Güç belâ" Anlamı.....147

3.6.3. "Kırk yılda bir" Anlamı.....148

3.6.4. "Amacıyla" Anlamı.....149

3.6.5. "Özellikle" Anlamı.....150

3.7. *Zehi*.....151

3.7.1. "Mutlaka" Anlamı.....151

3.7.2. "Ne olursa olsun" Anlamı.....152

3.8. *Dandan*.....153

3.8.1. "Gitgide" Anlamı.....153

3.8.2. "Gittikçe" Anlamı.....154

3.9. *Tsuzukezama (ni)*.....155

3.9.1. "Ard arda" Anlamı.....155

3.9.2. "Defalarca" Anlamı.....155

3.10. *Narubeku*.....156

3.10.1. "Olanaklar elverdiğince" Anlamı.....156

3.10.2. "Mümkün olduğu kadar" Anlamı.....157

3.10.3. “Olabildiğince” Anlamı.....158

3.10.4. “Mümkünse” Anlamı.....159

3.11. *Hitotsu hitotsu*.....160

3.11.1. “Birer birer” Anlamı.....160

3.11.2. “Teker teker” Anlamı.....161

3.12. *Mō*.....161

3.12.1. “Artık” Anlamı.....161

3.12.2. “Çoktan” Anlamı.....162

3.12.3. “Az sonra” Anlamı.....163

3.12.4. “Birazdan” Anlamı.....164

3.12.5. “Biraz” Anlamı.....165

3.12.6. “Daha” Anlamı.....165

3.13. *Massugu*.....167

3.13.1. “Dümdüz” Anlamı.....167

3.13.2. “Direkt”Anlamı.....167

3.14. *Yahari*.....169

3.14.1. “-de” Anlamı.....169

3.14.2. “Dahi” Anlamı.....170

3.14.3. “Nitekim” Anlamı.....170

3.14.4. “Aynı şekilde” Anlamı.....171

3.14.5. “Yine de” Anlamı.....171

3.14.6. “Hâlâ” Anlamı.....172

3.14.7. “Yine öyle” Anlamı.....173

4. BÖLÜM

SONUÇ

4.1. *İchiō*.....175

4.2. *İsshōkenmei*.....178

4.3. *Kitto*.....179

4.4. *Sasuga (ni)*.....179

4.5. *Jun (ni)*.....181

4.6. *Sekkaku*.....181

4.7. *Zehi*.....182

4.8. *Dandan*.....182

4.9. *Tsuzukezama (ni)*.....183

4.10. *Narubeku*.....184

4.11. *Hitotsu hitotsu*.....184

4.12. *Mō*.....185

4.13. *Massugu*.....186

4.14. *Yahari*.....186

5. SONSÖZ.....188

6. KAYNAKÇA 190

7. ÖZETLER.....197

TÜRKÇE.....197

JAPONCA.....200

İNGİLİZCE.....203

1. BÖLÜM

TÜRKÇE VE JAPONCADA BELİRTEÇLER

(Çokanlamlı Durum Belirteçleri)

Bir tümcenin biçim ve işlev yönünden olduğu kadar anlam bakımından da ele alınması gerekir. Birden fazla anlam taşıyan durum belirteçleri, farklı bağlamlarda kullanıldıklarında, tümcede iletilmek istenen asıl anlam değişebilmektedir. Bu nedenle, anlamı doğru ileterek, güçlü bir iletişim kurabilmek için öncelikle bu sözcüklerin kullanım alanlarının belirlenmesi gerekir. Doğru kullanım alanlarının belirlenmesinin dışında, dil kullanımını etkileyen bazı unsurlar, değişkeler (konuşmacının yaşı, cinsiyeti, öğrenim durumu, yaşadığı bölge vb) de sözcük kullanımını, dolayısıyla anlam iletimini etkileyen önemli faktörlerdir ve bu durum çoğu zaman dilde anlam değişmelerine neden olabilir. Condon (1998)`a göre, dil ve anlam birbirinden ayrılmaz iki unsur olup, kişinin davranış biçimleri, kültür düzeyi ve geçmişteki tecrübeleri onun dil özelliklerine de yansır. Diğer yandan Bloomfield (1998:23) dildeki değişimleri "daralma, genişleme, eğretileme, kapsamlayış, abartma, ayrıksayış, yozlaşma ve yüceltme"[1] biçiminde sınıflandırmıştır.

---

[1] Daralma : et –"meat"- yiyecek
Genişleme : kuş-"bird"- kuş yavrusu
Eğretileme : acı, keskin-"bitter"-ısırmak, acı vermek
Kapsamlayış (bütün-parça ilişkisi) : kasaba-"town"-çit,avlu,sınır
soba-"stove" – sıcak oda
Abartma (kuvvetliden zayıfa) : şaşırmak-"astound"-yıldırıma çarpılmak
Ayrıksayış (zayıftan kuvvetliye) : öldürmek-"kill"-işkence etmek
Yozlaşma : herif, hilekâr kişi-"knave"-çocuk
Yüceltme : efendi, asilzade- "knight"- çocuk

Tarihsel süreç içerisinde değişime uğramış sözcükleri gösteren bu tabloda, " " ile gösterilen kelimenin solunda yer alanlar bugünkü anlamlarını, sağındakiler ise; geçmişte ifade ettikleri anlamları göstermektedir.

Bu değişimlerin nedenlerini ise;

1- Bunlardan bir kısmı rasgele oluşan değişimlerdir.

2- Yeni ihtiyaçlar sonucu ortaya çıkan değişimler vardır.

3- Hızlı değişimlerin bir nedeni de tabudur .

şeklinde üç madde altında toplamıştır.

Araştırma konusu olan Türkçe ve Japoncadaki belirteçlerin çokanlamlılığı karşılaştırılırken, bağlam değişimlerinin yabancı dildeki[2] anlam kullanımına etkisi de incelenecektir.

1.2. Konu

Japonca ve Türkçedeki durum belirteçlerinin anlam açısından incelenmesi tezin konusunu oluşturmaktadır. Ancak tezde her iki dilde de sayıları ve kullanım alanları sınırlandırılamayacak kadar çok olan durum belirteçlerinden "*ichiō, isshōkenmei, kitto, sasuga ni, junni, sekkaku, zehi, dandan, tsuzukezama ni, narubeku, hitotsu hitotsu, mō, massugu, yahari*" gibi daha önce pozitif – negatif anlam[3] analizleri yapılmış günlük konuşma dilinde, en sık kullanılan durum belirteçlerinin anlam analizleri ile konu sınırlı tutulacaktır.

1.3. Amaç

Belirteçler, bir tümcede anlam bütünlüğünü sağlayan öğeler olup, Türkçede de Japoncada da eylem ve eylemsileri anlam bakımından tamamlar.

---

[2] Yabancı Dil: Edinilen anadil dışında kalan ve öğrenilen diğer diller. Tezde kullanılacak olan yabancı dil Japoncadır.

[3] Pozitif-Negatif Anlam: Belirteçlerin tümce anlamına kattıkları olumlu ya da olumsuz anlam.

Durum belirteçleri[4] içinde yer alan belirteçler Türkçede kesinlik, yineleme, yanıt, sınırlama, koşul, üleştirme ya da yaklaşıklık anlamları katarak tümce bütünlüğünü sağlar.

Ancak bir belirtecin farklı anlamlara sahip olması (*polysemy*:çokanlamlılık) kullanıldığı bağlama bağlı olarak anlam kargaşasına neden olabilir.

Örneğin; Japoncada "zahmetle, güç belâ, kırk yılda bir, topu topu, …amacıyla, özellikle, …`e rağmen," gibi anlamlara gelen *"sekkaku"* belirtecine ilişkin olarak aşağıdaki örnek incelenecek olursa şöyle bir sonuca ulaşılabilir.

(TJTS)

せっかく来たのに、田中さんは留守でした。

Sekkaku *kita noni, Tanaka san wa rusu deshita.*

Görüşmek için **" zahmetle, güç belâ, "** buralara kadar geldim ama Bay / Bayan Tanaka evde yoktu.

Yukarıdaki örnek tümcede verilen anlamlar, tümcede iletilmek istenen anlamı net bir biçimde ifade eder ancak yine *"sekkaku"* belirtecinin anlamlarından biri olan "topu topu" sözcüğü aynı tümcede kullanılacak olursa, o ortama uygun istenilen anlamı bizlere yansıtmaz. Bu da bize anlamın bağlama göre değiştiğini bir kez daha açıklamış olur.

[4] Durum Belirteçleri Japoncada "*Jōtai Fukushi*" *状態副詞* adını alır.

Türkçe ve Japoncadaki durum belirteçlerinin anlamsal kullanım ayrımını, bu iki dildeki benzerlikleri karşılaştırmalı olarak belirleyerek, ikinci dil[5] olarak Japonca öğretimine ve Japon dili araştırmalarına katkıda bulunmak tezin amacını oluşturmaktadır.

1.4. Önem

İyi bir yabancı dil öğrenicisi olmanın en önemli yolu, iyi bir anadili[6] bilgisine sahip olmakla başlar. Bu yadsınamaz bir gerçektir ve edinilmiş olan anadilin, öğrenilen yabancı dile birtakım etkileri vardır. Örneğin, İngilizce`de belirli yerlerde normal kullanımlara uygun olarak yer alan bir edat, başka bir dilde kullanılmayabilir.

Öğrenici İngilizcedeki bu kullanımı diğer bir dilde de kullanabilir. Buna "aşırı genelleme"[7] adı verilir. Ayrıca birinci dil[8] ve ikinci dil arasında kesin bir ilişki mevcuttur. Birinci dilde mevcut olan bir yapı, ikinci dilde de bazı yapıları çağrıştırabilir. Buna "olumlu aktarma"[9] adı verilir. Birinci dil, ikinci dili öğrenenler için bir engel değil, yardımcıdır.

Karşıtsal çözümlemelerin[10] ardındaki orijinal fikir, uygulamalı olan bir ya da birden fazla dilde hataların dilbilimsel sisteme göre araştırılmasıdır. Birisi teorik,

---

[5] İkinci dil: Anadil dışında öğrenilen diğer bir dil, yabancı dil.
[6] Anadil: Bir ya da birçok dilin kaynaklandığı dil.
[7] Aşırı Genelleme: Bir biçimin ya da kuralın dildeki kısıtlamalar gözetilmeden, ayrıcalıksız uygulamasıdır.
[8] Birinci Dil: Burada anadil birinci dil olarak adlandırılmıştır.
[9] Olumlu Aktarma: Anadilin yabancı dil öğrenilirken yabancı dile olan olumlu etkileri.
[10] Karşıtsal çözümleme: iki dil arasındaki benzerlik ya da farkların karşılaştırılarak, belirli dilbilimsel kurallara göre araştırılmasıdır.

öteki ise diğer bir dille karşılaştırmalı olarak öğrenilebilecek iki düşünce vardır. Bunlardan birincisi, birinci dili öğrenenlerin ikinci dili öğrenirken karşılaşabilecekleri problemlerdir. İkincisi ise; dillerin karşılaştırılması ve aralarındaki farklardır. Buna göre, yapılacak olan Japonca ve Türkçe karşıtsal çalışmada yukarıda belirtilen bu etkenlerin de göz önünde bulundurulmasıyla, iki dil deki belirteç kavramı arasındaki benzerlik ve farklar ortaya konacak, böylelikle dilbilim ve anlambilim konularında çalışma yapmayı düşünenlere yardımcı bir kaynak oluşturulacaktır. Bu bakımından tezin önemli olduğu düşünülmektedir.

1.5. Kuramsal Çerçeve

1.5.1. Kavram ve Terimler

Anlambilim - Sözcük Anlambilimi - Tümce Anlambilimi - Anlam - Çokanlamlılık – Bağlam – Belirteç – Durum Belirteci .

Anlambilim *(semantics)*

Demircan (2002: 40) anlambilimi, 19. yy ortalarına doğru bilim dünyasında yer alan ve dilin düşünce yanıyla ilgilenen bilim dalı olarak tanımlar.

Dilbilimdeki ilerlemeler, felsefe, mantık ve ruhbilimdeki gelişmeler anlambilimin çerçevesini genişletmekle birlikte, öteki alanlarla ilgisini ve önemini arttırmıştır. Öte yandan Palmer (2001) anlambilimin, net bir biçimde tanımlanabilecek bir dilbilim alanı olmadığını belirtir. Sesbilim ve dilbilgisi ile karşılaştırılabilecek bir durumda dahi değildir.

Anlambilim, daha ziyade dilin kullanımının tecrübelerin farklı pek çok yönüyle, dilsel olan ve olmayan bağlamla, konuşmaya katılan kişilerle, bu kişilerin bilgi ve tecrübeleriyle ilgili belli bir dil kesitinin uygun ve yerinde olduğu şartlarla olan ilişkilerinin incelendiği bir çalışma, araştırmalar kümesidir.

Guiraud (1999: 16) ise; dilbilimsel semantik ya da anlambilimin, sözcükleri dil içinde incelediğini belirtir. Anlambilim sözcük nedir? Bir sözcüğün biçim ve anlamı arasındaki bağıntılar, sözcüklerin ilişkileri nelerdir? Sözcükler işlevlerini nasıl yerine getirir? sorularına yanıt arar. Anlambilim ve sözcüklerin anlamsal değerlerinin açıklanmasında anlambilime büyük katkıları olan dilbilimcilerin (Michel Bréal, Saussure, Odgen ve Richards, Ullmann, Stern, Sperber vd.) kuramlarından faydalanılarak anlam sorunu açıklanmaya çalışılmış ve gösterge kuramındaki gelişmelerle, anlamlayıcı oluşun incelenmesi sonucu mantıksal düzenin değerini yitirdiği ortaya konmuştur.

Fransız dilbilimcisi Michel Bréal [11] "anlamları" ve "bunların değişmesine yol açan yasaları inceleyen bilim dalı" teriminin yerine "semantik" terimini kullanmıştır. Saussure "dil göstergesi bir nesneyle bir adı birleştirmez, bir kavrama bir işiti imgesini birleştirir." görüşünün savunur. Ayrıca "Cours de Linguistique Générale (Genel Dilbilim Dersleri)[12] adlı yapıtında sözcüklerin bir dizge oluşturduğunu, dizge içinde her sözcüğün değerini öbür sözcüklere göre bulunduğu yerden aldığını belirtir.

[11] M. Bréal (1883), *Les lois intellectuelles du language, framents de sémantique (Dilin Anlıksal Yasaları, anlambilim Parçaları), Annuaire de l'association pour l'enccouragement des études grecques j France Dergisi, XVII*
[12] Saussure, Ferdinand de (1998), *Genel Dilbilim Dersleri*, Çeviren: Berke Vardar, İstanbul: Multilingual.

Sözcük Anlambilimi (*lexical semantics)*

Aksan (1999: 97)'a göre; sözcük anlambilimi genel dilde sözcük (*word*) olarak adlandırılan öğeleri, bunların türemiş ve başka öğelerle bir araya gelmiş biçimlerini anlam açısından inceleyen bilim dalıdır. Bu bilim dalı belli bir bağlamı hesaba katmadan sözcükleri ele alarak bir nesnenin, bir duyguyu, düşüncenin belli bir ses bileşimiyle dile dönüştürülmesinde tutulan yoldur.

Sözcük anlambilimi, bileşimlerin içerdikleri temel anlam öğesi, tasarımlar, duygu değerleri, yan anlamlar, sahne oldukları çeşitli aktarmalar, eşanlamlılık, eşadlılık, tersanlamlılık gibi konuları aydınlatmaya yönelir.

Tümce Anlambilimi

Aksan (1999: 138) "tümce anlambilimi anlaşmayı sağlayan tümcelerin ve sözcelerin anlam açısından incelenmesini üstlenir. Her ne kadar tek tek sözcükler (göstergeler) belli bir kavramı yerine göre, belli bir durum içindeki belli bir anlamı yansıtabilirlerse de tümce içinde bu anlam, bağlama göre değişebilir" görüşünü savunur.

Anlam (*meaning)*

Günay (2004: 187)`a göre "anlam bir bağlam içinde yer alır ve dilde kullanılan sözcüklerin tek başına bir anlamı yoktur. O sözcüğün belli bir sözdizim[13] içindeki kullanımı vardır." Başka bir deyişle, bir sözcüğün anlamları, o sözcüğün farklı bağlamlardaki kullanımlarının tümüdür.

[13] Sözdizim (syntax): Tümcelere ilişkin olguların, tümce düzeyinde dilsel birimler arasında kurulan bağıntıların tümü, tümcebilim tümceyi inceleyen dal.

Kullanılan herhangi bir sözcüğün tümcedeki anlamı, diğer sözcüklerin anlamlarına ve kullanılan sözcüğün tümcedeki dilbilgisel işlevine bağlıdır.

Demircan (2002: 40), Leech'in anlamı, dilde kullanılan birimlerin tek başlarına ya da bir bildirişim ortamında ilettiği bildiriler olarak gördüğünü belirtir.

Leech (1981:b1.2), türlü anlatım ilişkileri içinde sözcüklerin yüklendiği anlam türlerini üç şekilde sınıflandırır. Bunlardan ilkine göre, her sözcüğün tek başına taşıdığı bir **"kavramsal anlam"** (temel anlamı)[14] vardır. Örneğin; "anne" "çocuğu olan kadın", "çocuk" ise "küçük yaşta olan insan yavrusu" kavramlarını taşır.

Bir sözcüğün kavramsal anlamına ek olarak taşıdığı öteki anlamlar **"yan anlam"**[15] adını alır."Çocuk" sözcüğünün "soy bakımından oğul ya da kız", "bebeklik ile erginlik çağı arasında bulunan insan", "genç erkek", "çocuksu davranışları bulunan yetişkin", "deneyimsiz" gibi yan anlamları vardır.

Kavramsal anlam dışında kalan bir diğer anlam ise; **"toplumsal anlam"**dır.[16] Sözcük kullanıldığında lehçe, zaman, alan, ilişki, kiplik, bireysellik... gibi toplumsal durumlardan birine gönderme yapar. Örneğin; "kadın" kavramı hanım, bayan, nine, abla, yenge, sekreter, hizmetçi, prenses, hemşire vs gibi farklı toplumsal anlamlar yansıtır.

---

[14] Temel Anlam: Çokanlamlılıkta, sözcüğün akla gelen ilk anlamı.

[15] Yananlam:Bir sözcüğün sürekli anlamsal öğelerine ya da düzanlamına kullanım sırasında katılan ve bildirişenlerin tümünce algılanmayan, ikincil kavramlara, imgelere, öznel izlenimlere vb. ilişkin olan duygusal, coşkusal ikincil anlam; çağrışımsal değer.

[16] Toplumsal Anlam: Bir sözcüğün farklı bölgelerde, o bölgeye özgü farklı şekillerde adlandırılan anlamıdır.

1- 1- Durgun Anlambilim: Gelişme ve değişmelerden uzak olarak (sözcük, kavram, anlam, kapsam konularıyla eşanlamlılık, eşadlılık, çokanlamlılık) sorunlarını ele alır.

2- Gelişmeli Anlambilim: Anlam olayları olarak nitelendirilen anlam değişmeleri ve söz sanatı sayılabilecek olan "deyim aktarması" gibi sorunları ele alır.

Çokanlamlılık ***(polysemy)***

Machida (1998: 98)`ya göre, sözcükleri kullanmanın amacı anlamı iletebilmektir. Bu sayede karşılıklı iletişim[17] meydana gelir. Sözcüklerin tek bir anlama sahip oldukları söylenemez bazı sözcükler birden fazla anlama sahiptirler ki bu da "çokanlamlılık" konusunu oluşturur. Sözcükten daha büyük ve tümceden daha küçük dil birimine "sözcük öbeği" denir. Sözcük öbeklerinin anlam açısından birkaç türü vardır. Bunlardan birisi de yazımında kullanılan sözcüklerden daha farklı anlamlar yansıtabilen deyimlerdir.[18] "Tümce" ise; içindeki ayrı sözcüklerin anlamından oluşur. Bir dildeki sözcüklerin ne derece kullanıldığı o sözcüklerin önemli olup olmadıklarının göstergesidir.

Aksan (1999: 70)'a göre çokanlamlılık, aynı kelimelerin farklı farklı anlamlara sahip olmasıdır. Örneğin; Türkçede özellikle eylemlerin almak, vermek gibi birden fazla anlamda kullanıldığı bilinmektedir.

---

[17] İletişim: insan ile insan, insan ile makine, makine ile makine arasında türlü ilişkilerin kurulması ve bu kurulan ilişkilerin türlü biçimlerde değiştirilerek sürdürülmesidir.

[18] Deyim: Bir tür sözlüksel birim oluşturan anlambirim toplaşması; genellikle öz anlamından az çok ayrı bir anlam içeren kalıplaşmış söz.

Aksan, (1971: 76-79) içindeki K.O Erdmann'a göre; "her dildeki sözlerin büyük bir bölümü birden fazla anlama gelen öğelerdir. Ancak herhangi bir bilim dalı ya da meslekle ilgili terimlerin, araç-gereç adlarının tek bir kavramı yansıttıkları kabul edilemez. Ona göre; her kelime çokanlamlıdır."

Anlambilimin kurucularından M. Bréal ise, bu dil sorununu Yunanca kelimelerden yaptığı *POLYSÈMIE* terimiyle ve önemle ortaya koyar.

Basit ve somut kelimelerin bile, bulundukları yere göre değişik görünüşlere sahip olduklarını, bu görünüşlerin uygulama değişikliklerinin çokanlamlılığı doğurduğunu belirten Ullmann'a göre bu farklı kullanılışlar gelişerek birbirinden uzaklaşmakta ve hissedilmeyen yeni, farklı anlamları doğurmaktadırlar.

Yasutoshi (1996: 149) tezimizi oluşturan "çokanlamlılık" konusunda; *"娘"* (kız çocuğu, evlenmemiş kız) sözcüğünü örnek olarak vermiştir. Temel anlamı Japonca'da "kız çocuğu" olan sözcük tarihsel gelişim süreci içerisinde bugün "evlenmemiş kız" anlamını da taşıyan çokanlamlı bir sözcük durumuna gelmiştir. Yazara göre; çokanlamlı sözcükler eşsesli sözcüklerden[19] kolay ayırt edilemezler, aralarında anlamsal bazı farklar vardır.

Sözcükler arasında gösterdikleri olaylar bakımından genel benzerlikler varsa bu sözcükler çokanlamlıdır, ancak böyle bir benzerlik yoksa bu sözcükler eşseslidir denilebilir.

Goddard (1998: 1-25)`a göre ise; *Polysemy* (çokanlamlılık) : tek bir duruma ait sözcüğün, anlamsal yönden ilişkili olduğu diğer sözcükleri belirtir.

[19] Eşsesli Sözcükler: kimi dillerde görülen yazılışı ayrı, söylenişi aynı olan sözcükler.

Bir çok sözcük çokanlamlıdır denilebilir. Örneğin; *"chip"* : (küçük parça, kırıntı) sözcüğü;

1- Küçük parçalara ayrılmış nesnelere işaret eder, parçalanmış odun ya da kırılmış bardak gibi.

2- Küçük parçalar halinde doğranmış, kızarmış patatese de işaret eder.

3- Bilgisayarın küçük ve önemli bir parçasını da belirtebilir.

Her üç durumda da sözcük "küçük parça" anlamını içerdiğinden bu anlamlar birbirleri ile ilişkilidir.

Çokanlamlılık ayrılıkları da içerir. Bunun yanında birbiriyle ilişkili olan sözcükleri de içerir ki bu konu anlambilimsel genellemeden ayırt edilmelidir. Ancak her zaman genellemeler ve çokanlamlılığı ayırt etmek pekte kolay değildir. Fakat bizim için dilbilgisel açıdan çokanlamlılık daha önemli ve üzerinde durulması gereken bir konudur. Örneğin *"skip"* : (sekmek, zıplamak, atlamak) sözcüğünü içeren aşağıdaki örneklerden kaç farklı anlam çıkarılabilir inceleyelim:

1- Çocuk neşeyle "zıplayarak" caddede ilerledi .[20]

2- I. bölümü "atladık". [21]

[20] The children skipped hapily down the street.
21 We skipped the first chapter.

İki farklı anlam söz konusu olduğunda, bazen bu anlamların yeterince birbiri ile ilişkili olup olmadıklarını belirleyerek, çokanlamlı olduklarını söylemek oldukça zordur.

Bu zorluk özellikle anadilimiz olmayan bir dil üzerinde çalışırken kendini daha fazla gösterir. Bu zorluğu aşmakta, anlamların genel kullanımlarının ne derece önemli olduklarını belirlemekle mümkündür.

Yine aynı örneğe dönecek olursak, anadili İngilizce olmayan birisi için de *"skip"* sözcüğünün yukarıda verilen iki tümcedeki anlamı birbiriyle ilişkili değildir.

Bu iki tümceyi daha yakından inceleyecek olursak;

Örnek-1`de anlam "caddede yürürken yapılan ayak hareketlerini içerir. Her iki ayakta yere basar ancak; koşmak ya da yürümek eylemlerinde de olduğu gibi "zıplamak" eyleminde de önce bir ayak sonra hemen ardından diğeri yere basar.

Örnek-2`de ise; normal ya da belirtilen bir sırayla, bir faktörden diğerine geçmek anlamı söz konusudur.

Her iki anlam da daha yakından incelendiklerinde, çokanlamlılığın olduğunu söylemek şimdi biraz daha zordur.

Sözcüklerin birden çok kavramı yansıtır duruma gelmiş olmalarına "çokanlamlılık" adı verilir. Kimi yazarlar, çokanlamlılığın bütün dillerdeki yaygınlığına dayanarak onun sözvarlığının tümüne özgü bir nitelik olarak kabul ederler. Örneğin, Th. Schippan, çokanlamlılığı "sözcüksel birimlerin ana özelliği" olarak görür.

Ancak sözvarlığı içinde çoğunluğu oluşturan çokanlamlı öğeler değişik bağlamlar içinde, aynı zamanda sözce`nin ve konunun gerektirdiği yolda, anlamlarından ancak birini yansıtır.

Bağlam *(contex)*

Günay (2004: 189)`a göre; "sözcüğün anlamı" sözcüğün belirli bir kullanım içinde diğer sözcüklerle kurduğu ilişkiden oluşmaktadır. Bir tümce içindeki sözcüğün diğer sözcüklerle kurduğu ilişki bir bağlam belirtir. Bağlam, ele alınan nesnenin kendisinin de bulunduğu ortama göre değerlendirilmesidir denilebilir.

Günay (2004) içinde yer alan Jakobson (1963: 213)'a göre her bildiri gönderimde bulunduğu bir bağlam içinde anlaşılır.

Bu görüş bağlam ya da göndergenin sözcüğün anlaşılmasındaki yerini gösterir. Yani her anlam olgusunun bir gönderge (bağlam) içinde gerçekleştiği kesindir.

Dildeki anlam değişmelerine ilişkin olarak da Fransız dilbilimci Anteine Millet, "dilin evrimi onu konuşan toplumun evrimi de demektir" der. Bu bağlamda "dil" bir topluma ait kültürün ve tarihin hem yansıması hem de gerçekleşmesidir. (Aktaranlar Chauveou ve bşk., 1982: 12)

Aksan (1999:74) bir göstergenin, birlikte bulunduğu öteki göstergelerle oluşturduğu ve anlamını aydınlatan bütüne bağlam denir. Göstergenin bağlama göre değer kazanması, dilin bir dizge olduğunu da kanıtlar.

Geleneksel dilbilgisinde, hatta dilbilimin eski dönemlerinde, kimi bilginlerce sözcükler, içine anlamların konduğu boş kutular olarak düşünülmüştür.

Saussure'ün gösterge kuramı ve daha sonraki çalışmalarda dizge[22] anlayışının genelleşmesiyle sözcüklerin dil içindeki yeri ve dolaysıyla bağlam kavramı önem kazanmıştır.

Belirteç

Aksan (1983:96) **"**belirteç" eylemlerin, eylemsilerin ya da görevce kendine benzeyen sözcüklerin anlamlarını kimi kez güçlendirip, kimi zaman kısıtlayan sözcük türüdür.

Türkçe'de Görev ve Anlam Bakımından Belirteçler:

a. Zaman belirteçleri

b. b. Yer, yön belirteçleri

c. Ölçü belirteçleri

d. Niteleme ve durum belirteçleri

e. Gösterme belirteçleri

f. f. Soru belirteçleri olarak sınıflandırılmaktadır.

Toshiko (2001: 187-197) Japoncada ise belirteçler,[23] özellikle eylem ve eylemsiler gibi çekimlenebilen yapıları tamamlar ancak kendileri çekime girmez. Durum belirteçleri "はっきりと見える" ***Hakkiri*** *to mieru*. (**Açıkça** görebilmek) örneğinde olduğu gibi eylemin durumunu detaylı bir biçimde açıklar.

---

[22] Dizge: Öğeleri ya da bölümleri çeşitli ilkeler uyarınca birbirine bağlı düzenli bütün; yapı.
[23] Japonca da belirteçler *"fukushi" 副詞* sözcüğü ile açıklanır.

Durum Belirteci

Türkçede durum belirteçleri, görev ve anlam bakımından belirteçler sınıflandırması içinde yer alıp, kesinlik, yineleme, yanıt, sınırlama, koşul, üleştirme ve yaklaşıklık anlamlı belirteçler olarak alt başlıklara ayrılmaktadır.

Japonca Öğretim Sözlüğü[24] (1982: 140)'a göre Japoncada belirteçler :

1- Durum Belirteçleri,

2- Derece Belirteçleri,

3- İfade / Tanım Belirteçleri olarak genellikle üç başlık altında incelenir.

Ancak Japonca da belirteçler görev bakımından belirteç olarak kabul edilseler bile, aslında her bir sözcük, ad, sıfat, belirteç olarak ayrı ayrı incelenir. Yukarıda belirtilen sınıflandırma dışında yüklemin olumsuz durumunu belirten ifade belirteçleri "bu, şu, o işaret anlamı taşıyan işaret belirteçleri" ve "her nasılsa, nasıl" gibi şüphe anlamı taşıyan belirteçler de durum belirteçlerinin alt sınıflandırmaları içinde yer alır. Japonca Ansiklopedi[25] (1990: 172-381) durum belirteçlerini Japoncada eylemlere eklenerek, o eylemin etkisini-durumunun değişimlerini tamamlar şeklinde açıklar. Yansıma ve taklit seslerinde[26] yoğun olarak kullanılır.

---

[24] *Nihongo Kyōiku Jiten* (日本語教育辞典)

[25] *Nihongo Hyakka Jiten (日本語百科辞典)*

[26] Yansıma ve Taklit Sesleri: Japoncada *"gitaigo"* olarak adlandırılan yansıma sözcükleri, nesneye ilişkin durumları aynen yansıtan benzetme sözcükleridir. *"Giseigo"* olarak adlandırılan taklit sözcükleri ise; nesnelerin çıkarttıkları seslerin taklit edildiği yankı sözcükleridir.

çoğunlukla kişinin duruma ilişkin psikolojisini de ortaya koyar. Aşağıdaki gibi alt sınıflara ayrılır ancak içerik ve detaylarına ilişkin çalışmalar halen yapılmaktadır.

1- Sonuç ifade eden durum belirteçleri

2- Geniş anlamlı görünüşleri ifade eden durum belirteçleri

3- Olayların var oluş şekli ve oluş sıklığını belirten durum belirteçleri.

1.5.2. Kuramsal Tartışma

Dilde bütünlüğün sağlanması ve iletilerin alıcı kişilere doğru aktarılabilmesi ancak anlamlı göstergeler bütünüyle sağlanabilir. Bu nedenle, iletişim anlamlı iletilerin kurulması ile sağlanır.

Bloomfield (1998), anlambilimde anlamın ne olduğunu bilmeden, anlamın değişimini ele alıp inceleyemeyeceğimizi belirtir. İnsan dilinin tarihte çok geniş bir yeri olduğundan "doğru" ya da "orijinal" anlam diye bir şey olamaz.

Tez konusunu oluşturan "durum belirteçlerinde çokanlamlılık" araştırmasında da amaç; "doğru" ya da "orijinal" anlamları belirlemek değil, hangi anlamın, hangi bağlamda kullanıldığını belirlemek ve farklı kültür yapısına sahip olan Türkçe ve Japoncadaki kullanım ile anlam farklarını durum belirteçleri açısından ortaya koyabilmektir.

Sözcük anlamlarının araştırılması etimolojinin konusunu da oluşturduğundan tam ve eksiksiz bir çalışmanın yapılması tarih ve etimoloji[27] bilgisini de gerektirir.

[27] Etimoloji: Bir dildeki kelimelerin nereden geldiklerini ve ne zaman ortaya çıktıklarını inceleyen dilbilgisi koludur.

Ancak bu çalışmada yabancı dil olarak öğretilen Japoncada, ortama bağlı olarak ortaya çıkan anlamsal farklar çokanlamlılık konusu içerisinde Türkçe ile karşıtsal olarak incelenecektir.

Palmer (2001: 82)'a göre eğer bir unsur birkaç anlama sahipse bunun bir çokanlamlılık mı yoksa eşadlılık mı olduğunu söylemek her zaman net ve kolay değildir. Bu nedenle Türkçe ve Japoncadaki iki sözcük bir biri yerine kullanılabilecek nitelikte olsalar bile tam olarak aynı oldukları söylenemez. Aksan (1971:77)'a göre ise; çokanlamlılık ve eşadlılık arasındaki en önemli fark, eşadlı sözlerin anlamları arasında yansıttıkları kavramlar bakımından uzak-yakın en ufak bir ilişki bulunmamasıdır.

Aksan (1971:78), Ullmann'ın çokanlamlılığın dilde tutumluluk bakımından kaçınılmaz olduğunu ve her kavramın ayrı bir terimle gösterilmesinin olanaksız olduğu düşüncesini belirtir.

Ancak Aksan (1971:78)'a göre bu görüş doğru olsa da çokanlamlılığın direkt bu görüşe bağlanması yanlış olur. Yeni kavramların anlatımında yeni ses bileşimleri bulmak bir dil için pekte zor değildir.

Yeni fakat temel anlamla ilişkisi olan kavramların aynı addan yararlanılarak anlatılmak istenmesi insan dilinin başka yönünü, toplumlar arasında dünyayı görüş bakımından farklar olduğunu ortaya koyar; insan zihninin işleyişine, ondaki ruhi olaylara, kavramlar arasındaki bağlara ve bağ kurma eğilimlerine tanık olarak görülmektedir.

Aksan (1971:78) içerisinde Ullmann'ın belirttiği bu görüş çerçevesinde, çokanlamlılığın dilden dile değiştiği ve çokanlamlılığı doğuran etmenlerin de buna

bağlı olarak farklı görünümler sunduğu Türkçe ve Japoncadaki durum belirteçlerinin karşıtsal incelemeleri yapılarak ortaya konulacaktır.

Sözcükler, farklı toplumlarda farklı duygusal anlamlar taşıyabilirler. Dil, çeşitli sosyal ilişkilerle derinden ilişkilidir. Dilin belli bir kısmı tamamen toplumsal ve sosyal nitelikli olup, hiçbir bilgi taşımamaktadır. Dilde farklı tonlamalarla farklı anlamlar iletilebilir. Örneğin Türkçede "odanı ne de güzel toplamışsın!" tümcesi ile aslında aktarılmak istenen anlam negatif bir anlamdır. Aynı örnek Japonca için de düşünülebilir:

"*Heya o kirei ni katazukemashita ne* (部屋を綺麗にかたづけましたね！)" tümcesi de alay ya da kızgınlık belirten anlamları ifade etmek için farklı tonlamalarla farklı anlamlarda kullanılabilir.

Hiçbir kurala uymayan söz dizisi ya da tümceler kolaylıkla üretebilir. Bu tümcelerdeki sorun, bir düzenli birlikte bulunma imkânları veya seçimsel sınırlamalar sorunudur. Bir tümce aynı zamanda dilbilgisel açıdan tam doğru fakat sözlüksel terimler açısından tamamen yanlış olabilir. Palmer (1998: 139) içinde yer alan Chomsky, bu açıklamaya uygun olarak "renksiz yeşil fikirler öfkeli bir şekilde uyumaktadırlar" tümcesini oluşturduğundan bahseder. Böyle bir tümce olabilirse dilbilgisi ve sözlük birbirinden bağımsız görünür.

Bir tümce dilbilgisi kurallarını ihlâl ediyorsa, düzeltilebilir ancak; hiçbir dilbilgisi kuralına uymuyorsa devre dışı bırakılır.

Fakat yanlışlık sözlüksel ise genellikle tümcenin içinde bulunmuş olabileceği bir bağlam aranarak anlamlamaya çalışılır. Tezde de incelenecek olan durum

belirteçlerinin anlamları öncelikle sözlüksel kullanımları açısından ele alınacaktır. Olası anlam değişimleri de yine bağlam açısından incelenerek açıklanacaktır.

Harris (2002: 161), Frege`in "bir gösterge, onun anlamı ve göndermesi arasında öyle bir düzenli bağlantı vardır ki bu gösterge belirli bir anlama, bu anlamda belirli bir göndermeye (bir nesneye) ait olan tek bir gösterge yoktur" düşüncesini belirtir.

Aynı anlamın değişik dillerde ve hatta aynı dil içinde farklı ifadeleri bulunur. Aynı anlam, aynı kişide bile her zaman aynı fikirle bağlantılı değildir.

Fikirler özneldir, bir kişinin fikri başka birininki değildir. Haliyle, aynı anlamın çağrıştırdığı fikirlerde çeşitli farklılıklar ortaya çıkar.

Frege`nin bu düşüncelerini Japonca bir örnekle doğrulayabiliriz. Örneğin *"kekkō"* belirteci birbirinden farklı şu dört anlamı içermektedir.

1- 先日は大変　けっこうな　品をありがとうございました。

Senjitsu wa "kekkōna" hin o arigatōgozaimashita.

Geçen gün göstermiş olduğunuz aşırı nezakete teşekkürler. (aşırı pozitif anlam)

2- もう退院されてもけっこうです。

Mō taiin saretemo "kekkō" desu.

Artık taburcu edilsem bile "iyiyim". (pozitif anlam)

3- A: もう少しいかが？

Mō sukoshi ikaga?

Biraz daha alır mısınız?

B: いいえ、もう<u>けっこう</u>です。

Hayır kâfi.(nötr anlam)

4- 夫の作った料理は<u>けっこう</u>おいしい。

Otto no tsukutta ryōri wa "kekkō" oishii.

Eşimin yapmış olduğu yemek oldukça lezzetli. (nötr anlam)

Kıran (2000: 112), "Saussure`ün "bir dizgede tek başına alınan öğelerin bir anlamı yoktur, ancak dizgenin diğer öğeleriyle karşılıklı ilişkiler ve bağıntılar içinde bir anlam kazanırlar" görüşünü savunur.

Burada önemli olan öğelerin kendileri değil, öğeleri birleştiren ilişkiler ve bağıntılardır. Dil bir karşıtlıklar, bağıntılar ve bu bağıntıların birbirine bağımlı olduğu bir dizgedir." görüşünü belirtir.

Saussure`ün bu savına katılarak "genel olarak, yaklaşık olarak" anlamlarını taşıyan *"ichiō"* belirteci; "その意見に一応賛成だ。*Sono iken ni* ***ichiō*** *sanseida.* Bu fikre **<u>genel olarak</u>** katılıyorum." tümcesi ile belirli bir bağlamda kullanılarak sözlük anlamı sınırlandırılmıştır.

"İchiō" tümcenin nesnesi ile yüklemi arasında bir bağıntı oluşturarak tümceyi daha anlamlı kılmış ve aktarılmak istenen düşünce net bir biçimde ifade edilmiştir. Bu konuda Doğan Günay`ın düşüncesi de Saussure`ü doğrular niteliktedir.

Günay, "anlam bir bağlam içinde yer alır ve dilde kullanılan sözcüklerin tek başlarına bir anlamı yoktur, o sözcüğün belli bir sözdizim içindeki kullanımı vardır" der.

Condon (1998) "dil ve anlam birbirinden ayrılmaz iki unsur olup, kişinin davranış biçimleri, kültür düzeyi ve geçmişteki tecrübeleri onun dil özelliklerine de yansır" şeklinde düşüncesini belirtir.

Machida Ken`in (1998: 91-171) görüşüne göre de; "bir dildeki sözcüklerin ne derece kullanıldığı o sözcüklerin önemli olup olmadıklarının göstergesidir."

Tezde kaynaklardan edinilen bilgiler doğrultusunda çokanlamlı durum belirteçlerindeki birden fazla anlamın bağlama göre değişen kullanım farkları informant yardımıyla belirtilmeye çalışılacaktır.

1.5.3. Araştırma Soruları / Hipotezler

Palmer(2001: 35)'ın "bir dilin kelimeleri genellikle, dünyanın gerçekliğini yansıtmaktan çok, o dili konuşan toplumun ilgi ve alakasını yansıtmaktadır" görüşü kabul edilebilir. Ayrıca bu ilgi ve alâka, o kelimenin kullanım sıklığına da etki eder, toplumdan topluma değişme özelliği de gösterir.

Bunun sonucu olarak da aynı durum ya da olay karşısında dilsel özellikleri ve kültür yapısı farklı olan iki toplumun kullanacakları sözsel ifadelerde benzerlikler olabileceği gibi farklılıklar da olacaktır. Örneğin; "köyüme döneli on sene oldu ancak; hâlâ öğrencilik yıllarım **birer birer** aklımda" tümcesindeki ***"hitotsu hitotsu"*** belirtecini Türkçede **birer birer** sözcüğü karşılar.

Ancak; "Bay Tanaka`nın hastalığı **tahmin edildiği gibi** kansermiş" tümcesindeki ***"yahari"*** belirtecine karşılık Türkçede **bildiğim kadarıyla, duyduğuma göre** gibi farklı ifadeler kullanılabilir. Ancak; Türkçede kullanılan bu ifadeler "*yahari"* belirtecinin tam karşılığı olmayabilir.

Daha önce 1.5.2. Kuramsal Tartışma başlığı altında değinilen benzer örneklerdeki farklılıkların dile yansımaları da farklı olmaktadır. Her iki dilde bu farklılıkların etkisi ile birbirini karşılamayan ya da Türkçede olmasına rağmen Japoncada kullanılmayan anlamda belirteçler mevcut olabilir. Belirtilen farklar ve sorunlar detaylı bir biçimde ele alınarak araştırılacaktır.

1.6. Yöntem

Türkçe ve Japonca özelliklerine kısaca değinilen belirteçler, hemen hemen aynı işleve sahip olmalarına karşın, yapılan sınıflandırmalar farklıdır. (Kavram ve Terimler, 1.5.1.). Her iki dildeki belirteçler konusunda görülen benzerlik ve farklılıklar Japoncadaki çokanlamlı durum belirteçleri temel alınıp, daha sonra Türkçe ile karşılaştırılarak açıklanmaya çalışılacaktır.

Anlamları belirlenen belirteçlerin anlam analizleri yapıldıktan sonra her iki dildeki örnekler karşılaştırılarak, bağlama göre değişen anlamlara uygun kullanım alanlarının belirleneceği karşıtsal bir çalışma yapılacaktır.

Uygulanacak bu yöntemle amaç öncelikle;

1- Her iki dildeki "belirteç" kavramını açıklayarak, kullanım alanlarını ve tümce içindeki önemini vurgulamak,

2- Japonca'da günlük dilde sıklıkla kullanılan bu belirteçlerin Türkçe de nasıl karşılandığını, aynı anlamı yansıtan kullanımların olup olmadığını ortaya koyabilmek,

3- Bağlamın anlam incelemelerindeki önemini vurgulamak,

4- Tüm bu çalışmalar sonucu Türkçe ve Japonca'daki belirteçlerin benzer ve farklı yönlerini ortaya koyabilmektir.

Yukarıda gelişim aşamaları verilen tez çalışmamızda Jaszczolt (1995: 561-565) içinde belirtilen "karşıtsal çözümleme" yöntem olarak kullanılacaktır. Çünkü, bu yöntem dilbilgisel yapılara, sözlük örneklerine ya da karşılıklı konuşma özetlerine dayandığı için karşıtsal çalışmalarda kullanılabilir. Ayrıca, Ringbom (1995:581-583) içinde yer alan "yanlış çözümlemeleri" de karşıtsal çalışmalarda kullanılabilecek yöntemlerden biridir. Bu yöntemlere kısaca değinecek olursak;

1.6.1. Karşıtsal Çözümleme (Contrastive Analysis)

Dilbilimsel çözümleme yöntemi olarak karşıtsal çalışmalar 19. yy sonlarına doğru karşımıza çıkar ve sonraları tüm Avrupa`ya yayılan üç önemli bölüme ayrılır:

a-) 1920 ve 1930`lu yıllarda ortaya çıkan ve 1960`li yıllarda Chomsky ile önem kazanan Amerikan Yapısalcılığı,

b-) Üretici dilbilgisinin vurgulandığı kuramsal-karşıtsal projeler,

c-) 1970`li yıllarda dilbilgisel yeterlilikle birleştirilerek, iletişimsel yeterliliği de kapsayan sosyokültürel yeterlilik.

Dilbilimde karşıtsal çalışma incelemeleri genel olarak iki alana ayrılır:

1- Kuramsal Çalışmalar

2- Başvurusal Çalışmalar

Di Pietro (1971), başvurusal çalışmaların seçimsel, özerk ya da genel kuramsal çalışmalar ve evrensel kategorilerde yer alan iki farklı dil ya da lehçelerle ilgili olduğunu belirtir.

Sesbilim, biçimbilim, tümcebilim ya da anlambilim kuramsal çalışmaların konusunu oluşturur.

Örneğin, sesbilimde iki farklı dilin sesbilimsel işlevleri ya da sesbilim kurallarının benzerlik ya da karşıtlıkları bu yöntemle incelenebilir.

Karşıtsal çözümlemenin yapıldığı dillerdeki ana farklar üç grupta incelenebilir.

1- Yapısal olarak (öznesi olan ya da olmayan yapılar)

2- Sınıflandırmalı olarak (bir dilin tümce yapısında sıfat kullanılırken, diğerinde belirteç kullanılabilir.)

3- İşlevsel olarak (kavramsal sunumlar farklı olabilir. Örneğin, bir dilde özne olarak karşılanan kavramlar, diğer bir dilde nesne olarak sunulabilir.)

Kalisz (1981) iki dilin benzerliğinin sözdizimsel, anlambilimsel ve edimbilimsel özelliklerinin derecesini de yansıttığını savunur. Bu yanlışsız bir çözümdür.

Karşıtsal çözümlemeler dilbilgisel yapılara, sözlük örneklerine ya da karşılıklı konuşmaların özetlerine dayanır. Bu çözümlemelerin seçimi, dilbilimsel çözümlemelerin seviyesine bağlıdır ancak, evrensel eşitlik ise yöntemsel ya da sınıflandırmalı görüş açılarına göre sağlanır.

Kavramların evrenselliği yukarıda bahsedilen konuları basitleştirir. Wierzbicka (1992)`ya göre, kavramların benzerliği direk olarak insanların doğal yapısı ile şekillenen dillerin dereceleri ile orantılıdır. Diğer taraftan kültürel farklılıklar kavramlar arasındaki farkların yansıtılmasında da etkili olacaktır.

Dilbilimsel evrensellik ya da evrenselliğe yakınlık sözlükbilim, sözdizim, anlambilim ve edimbilim[28] alanları ile şekillenerek karşıtsal çözümlemelere kaynak oluşturur.

Kuramsal-karşıtsal çözümleme, dilbilimsel verileri kendi bünyesinde saklar ve uygulamalardaki zorluklarda dil öğrenimi, öğretimi sözlük çalışmaları ve dil edinimini bütünüyle dil araştırmalarını oluşturur.

Dil öğretiminde iki dilin karşıtsal incelemesi, sonradan karşılaşılabilecek ana dilden aktarılan yanlışlıkların önceden belirlenebileceğini gösterir.

James (1990), bu konuyu "klasik karşıtsal çözümleme hipotezi" olarak adlandırır. 1970`lerde değer görmeyen bu yaklaşım daha sonraları Chomsky`nin (1981), Evrensel Dilbilgisi ile yer edinir.

---

[28] Sözlükbilim (lexicology): Bir dildeki sözlüksel birimleri, bir başka deyişle, anlambirimlerin sözlükbirim niteliği taşıyanlarıyla, dilbilgisel olmayan ve sözlükbirimler gibi işlem gören çeşitli birimleri dilbilim yöntemleriyle inceleyen, bu arada sözlük yapımının kuramsal sorunlarını ele alan dal.
Sözdizim (syntax): bkz. Dipnot : 13
Anlambilim (semantics): Dili anlam yönünden ele alan, gösterilen bölümünü ya da içeriği eşsüremli ve artsüremli açılardan inceleyen dal.
Edimbilim (pragmatics): Özellikle mantıksal kökenli kuramlarda dilsel göstergelerin birleşim kurallarını inceleyen sözdizimle, bunların göndergelerle ilişkisini sağlayan anlambilime karşıt olarak, bildirişim durumu içindeki konuşucuların göstergeleri kullanmasını, bu edime eşlik eden çeşitli olguları (güdülenme, tepki, etkileşim, vb.) inceleyen dal.

1.6. 2. Yanlış Çözümlemesi (Error Analysis)

Yanlış çözümlemesi, yanlışların sebep ve şekillerinin sistematik araştırmasını içerir ki bu yanlışlar konuşmacı ya da yazarların anadilleri dışındaki (II. Dilde) yapmış oldukları yanlışları içerir.

Yanlış çözümlemesi 1960`li yılların sonlarına doğru gelişme gösteren sistematik bir branş olup, kendinden biraz daha önce gelişme gösteren karşıtsal çözümlemeler ile yakından bağlantılıdır.

Yanlış çözümlemesi iki amaç için kullanılır.

1- Eğitimsel (öğretmen, materyaller ve öğretim şeklini kapsar.)

2- Ruhdilbilimsel (dillerin nasıl tanıtılıp, öğretildiğini kapsar.)

Yanlış çözümlemesi dil öğrenicilerinin beyninde neler olduğunun araştırılmasını sağlar. Üç farklı içerikten oluşur;

1- Yanlışlıkların Belirtilmesi : Yanlışların ne olduğunun bilinmesidir. "Kime ve nasıl bir genel duruma göre özel ifadeler yanlıştır ?" sorusuna yanıt aranır. Birbirinden farklı cevap ve gerçek açıklamaların nasıl şüpheli ve belirsiz olduklarını, yapay terimlerin de yanlışlıklarını ortaya koyar.

2- Yanlışların Tanımı ve Sınıflandırılması: Aynı yapıya sahip iki dilin karşılaştırılmasını ve karşıtlıklarını açıklar. Yanlış çözümlemesinde karşıtsal görünümler yanlışların çoktan belirlenip, uygun modele göre sınıflandırılması ile mümkündür. Bu sınıflandırma yalnız hedef dile değil, kaynak dile de uygun olmalıdır.

3- Yanlışların Açıklanması: Yanlışlarda iki önemli neden söz konusudur. Bunlar; a-) Aşırı Genelleme

b-) Aktarma

Ringbom (1987) `a göre öğrenicinin yeni dili daha iyi kavrayabilmek için, daha çok aktarma yardımına başvurması dikkat çekici bir unsurdur.

Ancak yalnızca yanlış çözümlemelerine önem verip, buna ek olarak diğer araştırmaları göz ardı etmek yanlış olacaktır.

Yanlış çözümlemelerinde daha çok bütünceye ve onların yanlış kullanım oranlarının karşılaştırılmasına ihtiyaç vardır. Çeviriler çözümlendiğinde yanlış kullanım oranları da basitçe hesaplanabilecektir. Ancak, bağımsız eserlerde bu hesaplamalar biraz sorun yaratabilir.

1.6.2.1. Yanlış Çözümlemelerindeki Sınırlamalar

Yanlış çözümlemelerinde bir sınırlandırmanın olduğu gerçektir. Bu sınır, öğrenicilerin dil öğrenirken neleri yapabileceğinden çok, neleri yapamayacakları ile ilgilidir.

Dolayısıyla, bu yaklaşım II. Dil ediniminde eksik ya da tek taraflı bir yaklaşım olarak düşünülebilir.

1.6.2.2. Araştırma Evreni ve Örneklem

Araştırma (Kavram ve Terimler, 1.5.1.) başlığı altında kısaca tanımı yapılan durum belirteçlerinin, her iki dildeki genel özelliklerini tanımlayıcı nitelikte olacaktır. Örneğin, Japoncada“ en azından, yine de, genel olarak...” gibi birden fazla anlam

taşıyan *"ichiõ"* belirtecini "yarın sınav var, **en azından** kitaba bir göz atalım" tümcesinde "en azından" anlamında kullanırken, aynı örneği "yarın sınav var, **yine de** kitaba bir göz atalım" olarak değiştiremeyiz. Belirteçlerin sahip oldukları anlamlar çoğu zaman birbirine yakın olsa da, çokanlamlı olmadıklarından birbiri yerine kullanılamaz. Aynı belirteç Türkçede de *yaklaşıklık anlamı bildiren durum belirteci* sınıflandırması içinde yer almaktadır.

Türkçede yaklaşıklık anlamı bildiren belirteçler "şöyle böyle, öyle böyle, hemen hemen, yakın, aşağı yukarı, az çok" gibi yaklaşıklık anlamı taşıyan sözcüklerden oluşur. Japoncadan verilen örneği Türkçe için düşünecek olursak da durum aynıdır. "Ödev **hemen hemen** bitti" yerine "ödev **yakın** bitti" diyemeyiz. Ancak Türkçe ve Japoncada aynı örnek üzerinde şöyle bir fark vardır:

Japoncada yaklaşıklık bildiren *"ichiõ"* belirtecinin sahip olduğu birden fazla anlam birbiri yerine kullanılabilecek eşanlamlı sözcüklerden oluşmazken, Türkçede aynı sınıflandırma içinde yer alan sözcüklerin çoğu birbiri yerine kullanılabilecek olan eşanlamlı sözcüklerdir. Palmer (2001:112), Harris'in görüşüne göre; bir kelimenin anlamı içinde bulunduğu çevre tarafından belirlenir.

İki kelime ancak her türlü ortam ve çevrede tamamen birbiri yerine geçebiliyorsa eşanlamlıdır.

1.6.2.3. Veri Toplama Teknikleri

Türkçe ve Japonca durum belirteçlerini açıklayıcı nitelikte olan makaleler, kitaplar, sözlükler ve daha önceki çalışmalardan faydalanılarak yapılan literatür taramasından sonra, anlamsal incelemeye yarar sağlayacak olan dilbilim ve anlambilim alanlarına ilişkin kaynaklardan da faydalanılmıştır.

İnformantlara yöneltilen örnek tümcelere alınan Japonca yorumlarla da çokanlamlılık konusunda belirteçlerin bağlama göre değişen anlamlarına uygun kullanım alanları belirlenmeye çalışılmıştır.

2. BÖLÜM

DURUM BELİRTEÇLERİNDE ANLAM İNCELEMELERİ

Bu bölümde, Asada`nın (2000: 237-257) makalesi içinden belirlenen 14 belirtecin *"ichiō, isshōkenmei, kitto, sasuga, jun ni, sekkaku, zehi, dandan, tsuzukezama ni, narubeku, hitotsu hitotsu, mō, massugu, yahari"* sözlüklerdeki açıklamalarına, açıklamalara ilişkin örnek tümcelerine ve Türkçe çeviri karşılıklarına yer verilmiştir.

2.1 İchiō

TJTS : Bir kez , hiç değilse, en azından.

GKHJ-1: Tam olarak değil ancak genel olarak, tamamen değil ama öncelikle. (どこまでもというわけではないが大ざっぱにいえば。完全ではないが、ひとまず。)

GKHJ-2: Ne, nasıl olacak açıkça karar verilemediğinde, ilk etapta. (どうするか、どうなるか、はっきり決められないがとにかく。)

GTNRMS : Basitçe, öncelikle. (簡単に、一通りの意味。)

RSKJ-1: Yeterli değil ancak yaklaşık olarak. (十分ではないがだいたい。)

RSKJ-2: Tedbir olarak.(念のために。)

KNJED-1: Bir kere. (一度。)

KNJED-2: Şöyle bir. (一通り。)

KNJED-3: İlk olarak. (まず。)

KNJED-4: Şimdilik. (差し当たり。)

GFYJ: En alt sınırlardaki taleplerin yerine getirilmesi durumunu gösteren pozitif anlamlı bir sözcüktür. (最低限の要求は満たしている様子を表す。プラスイメージの語。)

Çoğu çeviri sonucu belirlenen "İchiō" *belirtecinin bu farklı anlamları, TJS `de nadiren belirlenen anlamları yansıtmaktadır. JTS`den belirlenen yukarıdaki anlamlar, TJS ile karşılaştırıldığında şu sonuçlar elde edilmiştir:*

(TJS-Takeuchi)

İchiō:

Bir kez (bir defa): 一度、もはや、そのうえ、まず、ともかく。

İchido, mohaya, sonoue, mazu, tomokaku.

Hiç değilse: 少なくとも、せめて。

Sukunakutomo, semete.

En azından: ----

Genel olarak: 一般に、概して。

İppan ni, gaishite.

İlk etapta: ---

Öncelikle: より先に、優先して。

Yorisakini, yūsen suru.

Yaklaşık olarak: ---

Şimdilik: 今のところ、さしあたり。

İma no tokoro, sashiatari.

Ne olur ne olmaz: 万一の用心に、なにはともあれ。

Manichi no yōjin ni, naniwatomoare.

Yine de: そうではあっても、しかしながら。

Sōdewa attemo, shikashinagara.

(JTTJS-Y. Shigeru)

İchiō:

Bir kez : いちおう。

İchiō.

Hiç değilse: ---

En azından: ---

Genel olarak: 一般に、ひととおり。

İppan ni, hitotōri.

İlk etapta: ---

Öncelikle: ---

Yaklaşık olarak: およその、ちかい。

Oyosono, chikai.

Şimdilik: 今は、今のところ、一時、とりあえず。

İmawa, ima no tokoro, ichiji, toriaezu.

Ne olur ne olmaz: ---

Yine de: それでも、結局。

Soredemo, kekkyōku.

Yukarıda verilen karşılaştırmalar, kimi zaman sözlükte verilen anlamların birbiri ile örtüşmediklerini gösterir.

TJS`de "en azından, ilk etapta ve yaklaşık olarak" sözcükleri bulunmazken, *"ichiō"* belirtecinin diğer anlamları da başka sözcüklerle karşılanmıştır.

JTTJS`de ise "hiç değilse, en azından, ilk etapta ve öncelikle" anlamları bulunmaz. "Bir kez" anlamı *"ichiō"* sözcüğü ile belirtilirken, diğer anlamların hepsi başka sözcüklerle karşılanmıştır. Aynı anlamın başka sözcüklerle karşılanması durumuna informant (Japonca Anadil Konuşucusu) yardımı ile yorumladığımız örnek tümcelerde de rastlanmıştır. Bu da "*İchiō*" belirtecinin tek bir temel anlama sahip olmadığını, durum ve ortama bağlı olarak, farklı bağlamlarda kullanılabilen yan anlamlarının olduğunu göstermektedir.

"İchiō" belirtecinin sözlüklerden belirlenen yukarıdaki anlamlarına ilişkin örnek tümceler, çeviri yazıları ve Türkçe karşılıkları aşağıdaki gibidir.

(TJTS)

できるかどうかわかりませんが、**いちおう**やって見ましょう。

Dekiru ka dō ka wakarimasen ga, ***ichiō*** *yatte mimashō.*

Yapabilir miyim yapamaz mıyım bilemiyorum, ama **hiç değilse** bir deneyeceğim.

"İchiō" belirtecinin sözlüklerden belirlenen tüm anlamları bu örneğe uygundur. Ancak informanta göre bu örnekteki *"ichiō"* belirteci aslında "şimdilik, hemen" anlamlarını taşıyan "とりあえず: *toriaezu*" sözcüğünün yansıttığı anlamı çağrıştırır. Bu nedenle, bu örnek tümcede "とりあえず: *toriaezu*" sözcüğü de kullanılabilir.

(TJTS)

決める前に**いちおう**あの人に相談して下さい。

*Kimeru mae ni **ichiō** ano hito ni sōdan shite kudasai.*

Karar vermeden önce, **bir kez** ona danışın lütfen.

(=En azından bir deneyeceğim.)

"Karar vermeden, ona danışın lütfen" tümcesine *ichiō* belirtecinin "bir kez, hiç değilse, en azından" anlamlarının herbiri öneri anlamı katar ve bu örnek tümcede kullanılabilen en uygun anlamlardır.

(TJTS)

上田さんは旅行には行かないと思いますが**いちおう**話してみましょう。

*Ueda San wa ryokō ni wa ikanai to omoimasu ga, **ichiō** hanashite mimashō.*

(Bay / Bayan) Ueda`nın seyahate çıkacağını pek sanmıyorum ama, **en azından** onunla bir konuşalım.

İchiō belirteci yukarıdaki örnek tümcede sonucun ne olacağının bilinmesine rağmen, "yine de" deneyip görmek anlamını yansıtır.

(GKHJ-1)

その意見に**いちおう**賛成だ。

*Sono iken ni **ichiō** sanseida.*

Bu fikre katılıyorum, ama...

"Bu fikre katılıyorum ama..."

Yukarıdaki örnek tümcede *"ichiō"* belirtecinin anlamını "ama" sözcüğü yansıtır. Bu tümcenin yansıttığı asıl anlam "bu fikre katılıyorum ama, bazı şüphelerim var" şeklinde de açıklanabilir.

(GKHJ)

話には聞いているが、いちおう見に行ってみょう。

Hanashi ni wa kiiteiru ga, ***ichiō*** *mini ittemiyō.*

Konuşmalardan duydum ancak, **ilk etapta** bir görmeye gidelim.

(= Duydum ama bir de görelim.)

Bu örnek tümcede *ichiō*`nun "öncelikle ve yine de" anlamları da kullanılabilir.

(GTNRMS)

いちおう初めから終わりまで目を通して見ましょう。

İchiō *hajime kara owari made me o tōshite mimashō.*

Öncelikle baştan sona bir göz atalım.

(**=** Baştan sona bir göz atalım.)

"Yaklaşık olarak, en azından, genel olarak ve ilk etapta" anlamları da yukarıdaki örnek tümceye uygundur.

(RSKJ-1)

これで、いちおう見通しがたった。

Korede, ***ichiō*** *mitōshi ga tatta.*

Böylece, **yaklaşık olarak** tahminde bulunmuş olduk.

(=Bir tahminde bulunmuş olduk.)

Yukarıdaki örnek tümcede "en azından, genel olarak, ilk etapta ve öncelikle" anlamları da kullanılabilir.

(RSKJ-2)

いちおう知らせておきます。

İchiō *shirasete okimasu.*

Ne olur ne olmaz bildirelim.

(= Her ihtimale karşı bildirelim.)

Yukarıdaki örnek tümcede ise; "tedbire dayalı olarak" sadece "ne olur ne olmaz" anlamının kullanılabileceğini söyleyebiliriz.

KNJED içerisinde verilen *ichiō* belirtecinin İngilizce karşılıkları, dipnotlarda belirtildiği gibidir.

(KNJED)

今 いちおう [29]

İma ***ichiō.***

Bir kez daha, tekrar şeklinde açıklama getirdiğimiz bu kalıp tümce aslında Japonlar tarafından;

今**いちおう**やってみましょう。

İma ichiō yatte mimashō.

Şimdilik bir yapıp görelim

(=Yapıp görelim.)

Şeklinde daha sık kullanılmaktadır.

いちおう考えた上。[30]

İchiō *kangaeta ue.*

Düşünüp, tartıştıktan sonra.

[29] Once more, again.
[30] After consideration-deliberation.

Yukarıdaki şekilde açıklanan bu ifade, tek bir kişi için kullanılacak olursa "düşündükten sonra" denilebilir, ancak örneğin bir şirketin çalışanları gibi grup üyelerinden bahsediliyorsa aynı ifade "tartıştıktan sonra" anlamını taşır.

あなたのおっしゃる事は**いちおう**ごもっともです。[31]

*Anata no ossharu koto wa **ichiō** gomottomo desu.*

Söylediğiniz her şey genel olarak doğru gibi.

(=Doğru söylüyorsunuz / Söylediklerinizdoğru.)

Bu örnek tümcede kullanılan "genel olarak" sözcüğünü "yaklaşık olarak" anlamı da karşılar. Ancak, "genel olarak" sözcüğünün "yaklaşık olarak" sözcüğüne oranla doğruluk payının daha fazla olduğu düşünülür. "Yaklaşık olarak" sözcüğünde bu ihtimal daha zayıftır.

はい、**いちおう**の返事はありました。[32]

*Hai, **ichiō** no henji ga arimashita.*

Evet, bir cevap aldım.

Yukarıdaki ifade karşımızdakine herhangi bir konu hakkında, III. şahıstan bu konuya ilişkin bir cevap alıp almadığı sorulduğunda kullanılır.

いちおう当人の意向を聞いてみなければならない。[33]

***İchiō** tōnin no ikō o kiite minakerebanaranai.*

Öncelikle onun amacını öğrenmeliyiz.

---

[31] What you say is all right sound plausible in a way.
[32] Yes, I had a sort of reply.
[33] We must first sound him on his opinion.

Yukarıdaki örnek tümcede “ilk etapta” sözcüğü de kullanılabilir.

仕事は<u>いちおう</u> 終わった。[34]

*Shigoto wa **ichiō** owatta.*

İş yaklaşık olarak bitti.

(=İş hemen hemen / neredeyse bitti.)

Türkçede “iş neredeyse, hemen hemen bitti” şeklinde ifade edebileceğimiz bu tümceye *ichiō* belirtecinin en uygun anlamı “yaklaşık olarak” sözcüğüdür.

(GFYJ)

隣近所に<u>いちおう</u>挨拶はしておくほうがいい。

*Tonarikinjo ni **ichiō** no aisatsu wa shiteoku hō ga ii.*

Yandaki komşuya **en azından** selâm versek iyi olur.

(= En azından bir selâm verelim.)

Konuşmaya, sohbet etmeye vaktimizin olmadığı bir ortamda, karşımızdaki kişileri görmezden gelip gitmek yerine, en azından bir selâm verip geçmenin uygun olacağını belirten bu tümceye en uygun anlam “en azından” sözcüğü ile sağlanmıştır.

問題は難しかったが、<u>いちおう</u>はかけた。

*Mondai wa muzukashikatta ga **ichiō** wa kaketa.*

Soru zordu ancak **yine de** denedim.

(= Soru zodu ama yine de elimden geleni yaptım.)

Yukarıdaki örnek tümcede kullanılan “yine de” sözcüğü karşımızdaki kişiye “sınavın nasıl geçti?” diye sorduğumuzda aldığımız yanıt tümcesi içerisinde

[34]The work is by and large finished.

kullanılmıştır. Sınavın zor olmasına rağmen "yine de" soruların çözümlenmeye çalışıldığı anlamını yansıtır.

お話は**いちおう**おうかがいしておきます。

*Ohanashi wa **ichiō** oukagaishite okimasu.*

Konuşmayı **öncelikle** öğrenmek istiyorum.

(= Neler konuştunuz bilmek istiyorum.)

Türkçede "öncelikle neler konuşuldu öğrenmek istiyorum" şeklinde ifade edilebilecek bu tümceye *ichiō* belirtecinin en uygun anlamı "öncelikle" sözcüğüdür.

彼の言うことは**いちおう**節が通っている。

*Kare no iu koto wa **ichiō** suji ga tōtteiru.*

Onun söylediği şeyler **yaklaşık olarak** mantıklı.

(= Söyledikleri mantıklı.)

Yukarıdaki örnek tümceye "aşağı yukarı" sözcüğü de aynı anlamı katar.

薬を飲んだら痛みは**いちおう**おさまった。

*Kusuri o nondara itami wa **ichiō** osamatta.*

İlacı içince ağrı **aşağı yukarı** geçti.

(= Ağrı hemen hemen kesildi.)

"Aşağı yukarı" sözcüğü "*ichiō*" belirtecinin sözlüklerde geçen anlamlarından birisidir. Yukarıdaki örnek tümceye belirlenen anlamlar içerisinden en uygun olanı budur ancak, Türkçeye tam olarak çevirmek istersek bu anlamların dışına çıkıldığında "hemen hemen" sözcüğünün kullanılmasının uygun olacağını söyleyebiliriz.

君の主張にも**いちおう**もっともな所があるな。

*Kimi no shuchō nimo **ichiō** mottomona tokoro ga aruna.*

Senin iddianda **haklı olduğun** noktalar var.

(=Haklısın.)

Tümceye verilen anlamı katan aslında *"mottomona"* sözcüğüdür. *İchiō* burada *"mottomona"* sözcüğünün anlamını güçlendirici bir özellik taşımaktadır.

Yukarıdaki örnek tümcede *"ichiō"* belirtecinin hiçbir anlamı tümceye uygun değildir. Bu tümcede yaşanan çeviri sorunu, *"ichiō"* sözcüğünün kullanıldığı bazı örnek tümcelerde ortak sorunumuz olmuştur.

雨は降らないと思ったがいちおう傘を用意した。

*Ame wa furanai to omotta ga **ichiō** kasa o yōishita.*

Yağmur yağmaz diye düşündüm ancak **yine de** şemsiyeyi hazırladım.

(=Yağmur yağmayacak gibi ama yine de şemsiyeyi alalım.)

Yağmurun yağmayacağı bilinmesine rağmen, yine de tedbir olarak şemsiyenin alınmış olması "ne olur ne olmaz" anlamının da bu tümcede kullanılabileceğini gösterir.

A：これ、履歴書です。	B：いちおう拝見しよう。
Kore, rirekisho desu.	***ichiō** haikenshiyō.*
A：Bu, özgeçmişim.	B：**bir bakalım.**

Yukarıdaki örnek tümcede de *"ichiō"* belirtecinin sözlüklerde geçen anlamları bağlama uygun olacak şekilde kullanılamadığından burada en uygun Türkçe karşılığın "bir bakalım" şeklinde ifade edilebileceği düşünülmüştür. Ancak, *ichiō*`nun "tam olarak değil ancak yaklaşık olarak" açıklaması göz önünde bulundurulacak olursa "**şöyle bir** bakalım" şeklinde de ifade edilebileceği söylenebilir.

A：君資料は読んだのかね　　B：ええ、<u>いちおう</u>は・・・

Kimi shiryō wa yondanokane.　　*Ee,* ***ichiō*** *wa…*

A：Verileri okudunuz mu?　　B：Evet, **bir baktım.**

(= Şöyle bir baktım.)

Yukarıdaki örnek tümce tamamlanmamış bir tümce olduğundan, asıl anlamı "şöyle bir" sözcüğü ile karşılanabilir. Ancak, tümcenin *"mimashita"* sözcüğü ile tamamlandığı düşünülecek olursa, "evet, bir baktım" şeklinde de tamamlanabileceği söylenebilir.

Bir önceki örnek tümcede yaşanılan anlam sorununun aynısı bu tümcede de mevcuttur. Bu örneklere ilişkin şöyle bir genellemede bulunulabilir. Her iki örnek te "şöyle bir " anlamını içerir ancak Türkçeye uygun olabilmeleri açısından yukarıdaki şekillerde çevrilmişlerdir.

A：食事でもいかがですか。　　B：いいえ,<u>いちおう</u>すませてまいりましたので。

Shokuji demo ikagadesuka.　　*İie,* ***ichiō*** *sumasete mairimashita node.*

A：Yemek yemez misiniz?　　B：Hayır, **şimdilik** yediğim için.

(=Az önce yedim.)

Örneğindeki "*İchiō*" belirtecinin "şimdilik" anlamını yansıttığı düşünülecek olursa, örnekteki soruya verilecek cevapta, bu anlam dışında kalan diğer anlamların "bir kez, hiç değilse, en azından, genel olarak, ilk etapta, öncelikle, yaklaşık olarak, şimdi, ne olur ne olmaz (tedbir olarak)" böyle bir bağlamda kullanılmalarının uygun olmadığı görülmektedir.

Ancak, KNJED`de belirtilen 差し当たり(*for the present:* şimdilik) anlamının bu örnek tümcede verilen ortama uygun olduğu görülür. Aslında örnekte "şöyle bir" anlamı söz konusudur.

Ancak, kimin- kime bu soruyu yönelttiği net bir biçimde ifade edilmediğinden üst-ast ya da iç- diş ilişkisinin her ortamda var olduğu Japonca da bir astın üstüne "Hayır ben şöyle bir atıştırdım." gibi bir cevap vermesi söz konusu olmadığından verilen ortama belirlenen anlamlar içerisinden en uygun olanının "şimdilik" olduğunu söyleyebiliriz.

A：構内は禁煙なんですが　　B: あっちでも吸ってるじゃないか?

Kōnai wa kinen nandesu ga　　B: *Acchidemo sutterujanaika.?*

A：Bina içinde sigara içmek yasak　　B: Orada da içen var, değil mi?

A：いちおう規則なもんで

İchiō *kisokunamonde.*

Yasak olduğundan.

(=Yasak)

Yukarıdaki örnek tümce, "yasak olduğundan..." şeklindeki bir cevap sigara içilemeyeceğini söyleyen görevlinin tartışmaya neden olmaksızın konun kapanması için verdiği kısa ve net bir cevaptır.

進学指導の面接で

Shingaku shidō no mensetsu de

(Yeni bir okula girmeden önce öğretmen ile yapılan görüşme)

いちおう学暦社会ですし、大学へ行ったほうがいいと、いちおう両親も言いますから...

İchiō *gakurekishakaidesushi, daigaku e itta hō ga ii to,* ***ichiō*** *ryōshin mo iimasukara…*

İlk etapta eğitim toplumda önemlidir ve üniversiteye gitmemi **öncelikle** ailem istediğinden....

(**=** Eğitim toplumda önemli ve bir de ailem istediğinden...)

Önem ve istek duygularının vurgulandığı bu örnekte, *ichiō*`nun yukarıda verilen anlamları bu duyguları açıkça yansıtır.

Örnekler ve açıklamaları bize aslında anlamın bağlama göre değişmesi durumunun doğruluğunu kanıtlamaktadır. Ayrıca çokanlamlılığın dilde bir problem olduğunu ve bir tümceyi tamamlayan uygun anlamın, diğer bir tümceyi anlamsız hale getirerek anlam kargaşasına neden olduğunu da söyleyebiliriz.

2.2. İsshōkenmei

TJTS: Büyük bir çabayla, elinden geldiğince, var gücüyle; canı gönülden.

GKHJ: Herhangi bir şey yaparken tüm gücünü kullanmak durumu olup, aslında *"isshokenmei"* doğru söyleniş biçimidir.(物事をする時に全力を尽くしてする様子。もともとは一所懸命が正しい言い方。)

GTNRMS: Azimlice bir şeyi yapma durumu. (熱心に何かをするようす。)

RSKJ: Bir şeyi gayretlice, azimle yapmak.(何かを一心にするようす。「一所懸命」とも言う。)

KNJED-1: Olabildiğince, tüm gücüyle.(全力を尽くして。)

KNJED-2: Ciddi olarak, isteklice.(熱心に。)

KNJED-3: Bölünmemiş bir dikkatle, tüm kalbiyle olarak belirtilmektedir.(専心に。)

GFYJ: Var gücüyle hareket etme durumunu gösteren pozitif anlamlı bir sözcüktür.(全力をあげて行動する様子を表す。プラスイメージの語。

Çoğu çeviri sonucu belirlenen "İsshōkenmei"[35] belirtecinin bu farklı anlamları, TJS `de nadiren belirlenen anlamları yansıtmaktadır.

(TJS-Takeuchi)

İsshōkenmei:

Büyük bir çabayla (çabalamak): 骨折る、がんばる。

Hone oru, ganbaru.

Elinden geldiğince (elinden geleni yapmak): できるだけのことをする。

Dekirudake no koto o suru.

Var gücüyle (var kuvvetiyle): ありったけの力で。

Arittake no ryoku de.

Canı gönülden: 心のそこから。

Kokoro no soko kara.

Azimlice (azimle):---

(JTTJS-Y. Shigeru)

İsshōkenmei:

Büyük bir çabayla : ---

Elinden geldiğince : ---

[35] Eskiden Japonca da 一所懸命 *"isshokenmei"* bir şey için çabalamak anlamındayken, günümüzde 一生懸命 *"isshōkenmei"* şeklinde belirtilerek, hayat için çabalamak anlamında kullanılır hale gelmiştir.

Var gücüyle: ---

Canı gönülden: ---

Azimlice (azimle): 一生懸命。

İsshōkenmei .

TJS`de “azimlice” anlamının karşılığı bulunmazken, diğer anlamlar da başka sözcüklerle karşılanmıştır. JTTJS` de ise; “azimlice” anlamı *“issōkenmei”* sözcüğü ile karşılanırken, diğer anlamların karşılığı bulunmamaktadır.

Buna göre; bazı belirteçlerin sahip olduğu birden fazla anlamın birbiri yerine kullanılabildiği, bazılarının ise bağlama göre anlamlarında değişim söz konusu olduğundan birbiri yerine kullanılamayacağı sonucuna varılmıştır. Yapılan incelemelere göre, *İchiō* belirtecinin sözlüklerde yer alan anlamlarının çoğu zaman birbiri yerine kullanılamadığını gördük. Ancak, *isshōkenmei* belirtecinin anlamları arasında böyle bir ayrımın söz konusu olmadığından bahsedilebilir.

(TJTS)

いっしょうけんめい働いても、生活が楽になりません。

İsshōkenmei *hataraitemo, seikatsu ga raku ni narimasen.*

Ne kadar **çalışıp çabalasa** da, geçim durumu bir türlü düzelmiyor.

(= Neyaparsa yapsın, geçim durumu bir türlü düzelmiyor.)

(TJTS)

あの学生はいっしょうけんめいに勉強しています。

Ano gakusei wa ***isshōkenmei*** *ni benkyōshiteimasu.*

O öğrenci derslerine **büyük bir gayretle** çalışıyor.

(= Azimle derslerine çalışıyor.)

Bu konuda şöyle bir anlam ayrımından söz edilebilir. Yukarıda verilen tüm anlamlar, her iki örneğe de uygundur ancak, her çalışma isteyerek ve arzu edilerek gerçekleşmeyebilir. Ya da bir öğrenci severek ve isteyerek ders çalışırken, bir başka öğrenci için bunun tam tersi bir durum da söz konusu olabilir.

Öyleyse, "var gücüyle, canı gönülden ve isteklice" anlamlarının diğer anlamlara oranla daha güçlü istek ve arzu belirten durumlarda kullanılabileceğinden bahsedilebilir. (TJTS)

早く日本語が上手になろうと、みんな<u>いっしょうけんめい</u>です。

Hayaku Nihongo ga jōzu ni narō to minna ***isshōkenmei*** *desu.*

Bir an önce iyi Japonca konuşabilmek için herkes **çaba sarfediyor.**

"İsshōkenmei" tümce sonunda yer aldığında, "azimli ya da çaba sarf etmek" sözcükleri ile karşılanır. Bu nedenle, yukarıdaki örnek tümce "çaba sarfetmek" sözcüğü dışında "azimli" sözcüğü ile de karşılanabilir.

(GTNRMS)

<u>いっしょうけんめい</u>頑張って勉強しています。

İsshōkenmei *ganbatte benkyōshiteimasu.*

<u>Azimle</u> çabalayarak ders çalışıyor.

(=Elinden geleni fazlasıyla yapıyor.)

(GTNRMS)

<u>いっしょうけんめい</u>走ったがとうとう途中で相手に追いぬかれてしまった。

İsshōkenmei *hashitta ga, tōtō tochū de aiteni oinukareteshimatta.*

<u>Azimle</u> koştu ancak, sonunda yarı yolda rakibi tarafından geçildi.

(=Direndi, ama olmadı.)

(RSKJ)

いっしょうけんめい頑張る。

İsshōkenmei *ganbaru.*

Azimle çabalamak.

"Azimle" sözcüğü ile karşılanan yukarıdaki her üç örnekte de *"isshōkenmei"* belirtecinin sözlüklerde geçen herbir anlamı kullanılabilir.

(KNJED)

いっしょうけんめい にやる。[36]

İsshōkenmei ni yaru.

Olabildiğince yapabileceğinin en iyisini yapmak.

いっしょうけんめい になる。[37]

İsshōkenmei ni naru.

Gerilerek, tüm kalbi ve ruhuyla davranmak.

いっしょうけんめい に働く。[38]

36 Try as hard as one can do one`s best.

[37] Strain every nerve; go heart and soul in to.

[38] Work with might and main, work away, make all out efforts, put one`s life in one`s work .

İsshōkenmei ni hataraku.

Hayatını çalışmaya adamak.

いっしょうけんめい に勉強する。[39]

İsshōkenmei ni benkyōsuru.

Çok sıkı çalışmak, kendini çalışmaya adamak.

Yukarıda verilen dört örnekte, *"isshōkenmei"* belirtecinin kullanıldığı kalıp tümcelere yer verilmiştir. Bu örneklerin herbiri *"isshōkenmei"* belirtecinin sözlükteki anlamlarını yansıtır.

(GFYJ)

彼女は子育てにいっしょうけんめいだ。

Kanojo wa kosodate ni ***isshōkenmeida.***

O, çocuk yetiştirmede çok **azimli**.

Daha öncede belirtildiği gibi, yukarıdaki örnek tümcede de *"isshōkenmei"* belirteci tümce sonunda yer aldığında "azimli" sözcüğü ile karşılanıyor. Ancak, "çaba sarfetmek" sözcüğü kullanıldığında da tümce anlamında değişiklik olmadığı görülüyor. (GFYJ)

部員のいっしょうけんめいな態度は好感がもてる。

Buin no ***isshōkenmeina*** *taido wa kōkan ga moteru.*

Personelin **azimli** tavrı olumlu etkiler topluyor.

(=Personelin azimli tavrı takdir topluyor,)

"İsshōkenmei" belirteci her hangi bir eylemi yaparken, var gücüyle hareket etme durumunu gösteren pozitif anlamlı bir sözcüktür.

[39] Work hard; devote oneself to one`s studies

(GFYJ)

彼女はどんな仕事でもいっしょうけんめいにやる。

Kanojo wa donna shigoto demo ***isshōkenmeini*** *yaru.*

O, hangi iş olursa olsun, **azimle** yapıyor.

(= O, hangi iş olursa olsun hakkını veriyor.)

"İsshōkenmei" belirtecinin sözlüklerde geçen bütün anlamları bu örnek tümceye uygundur.

(GFYJ)

（新入社員が）いっしょうけんめいがんばります。

(Shinnyūshain ga) ***isshōkenmei*** *ganbarimasu.*

(Yeni görevli) **azimle** çabalıyorum.

GFYJ`deki açıklamaya göre; *"isshokenmei" "isshōkenmei"* sözcüğüne göre daha tümcesel bir ifade biçimine sahip olup, günlük konuşmalarda temel olarak *"isshōkenmei"* kullanılır. İnsan ya da hayvan davranışlarına ilişkin açıklamalarda cansız varlıklar için kullanılmaz. Var olan iyi bir duruma ilişkin, iyi ve aktif olan davranışları, o davranışlara ilişkin istek ve heyecanı belirtir. Hoş olmayan durumlara ilişkin kullanımı pek yoktur.

ゲリラたちはいっしょうけんめい抵抗した。

Geriratachi wa ***isshōkenmei*** *teikōshita.*

Gerillalar **azimle** direndiler.

(=Tüm güçleriyle direndiler.)

Yukarıdaki tümcede *“isshokenmei”* kullanılamaz onun yerine ; ゲリラたちは**精一杯**抵抗した。Tümcesindeki *“seippai”* kullanımı daha doğru olur.

2.3. Kitto

TJTS: Mutlaka, elbette, kesin.

GKHJ: Hatasız, kesinlikle, şüphesiz. (間違いなく。必ず。確かに。)

GTNRMS: Değerlendirme yada tahminlerin emin, kesin olarak düşünüldüğü durumlarda kullanılır. (判断や予想が確かだと思われる場合。判断や予想が確実になると思われる様子を表す。)

RSKJ: Ümit ya da beklentilerin gerçekleşme hissini belirtir, şüphesiz. (見込みや期待が外れないはずだと言う気持ちを表す。間違いなく。)

KNJED*:* Kesinlikle, elbette, şüphesiz, hiç şüphesiz.

GFYJ: Özgüvene sahip olma durumunu gösteren pozitif anlamlı bir sözcüktür. (確信をもっている様子を表す。ややプラスイメージの語。)

(TJS-Takeuchi)

Kitto:

Mutlaka: きっと、絶対に、どうして。

Kitto, zettaini, dōshite.

Elbette: たしかに、絶対に、もちろん、とうぜん。

Tashikani, zettani, mochiron, tōzen.

Kesinlikle: 断固として、絶対に。

Dankotoshite, zettaini.

Şüphesiz: ---

(JTTJS-Y. Shigeru)

Kitto:

Mutlaka: 是非、どうしても、絶対に、。

Zehi, dōshitemo, zettaini.

Elbette: たしかに、もちろん、。

Tashikani, mochiron.

Kesinlikle: ---

Şüphesiz: 疑いのない、間違いない。

Utagai no nai, machigai nai.

TJS`de "mutlaka" sözcüğü *"kitto"* ile karşılanırken, "şüphesiz" sözcüğünün karşılığı bulunmaz. "Elbette ve kesinlikle" sözcükleri de başka sözcüklerle karşılanmıştır. JTTJS`de ise; "kesinlikle" sözcüğünün karşılığı bulunmazken, "mutlaka, elbette ve şüphesiz" sözcükleri başka sözcüklerle açıklanmıştır.

Örnek tümcelere geçmeden önce *"kitto"* belirtecine ilişkin olarak şöyle bir yorumda bulunabiliriz: *"Kitto"* belirteci *"ichiō"* belirtecinden farklı olarak, *"isshōkenmei"* belirteci gibi birbiri yerine kullanılabilen yakın anlamlı sözcüklerden oluşur. Türkçede de "mutlaka, kesinlikle, elbette, şüphesiz" sözcükleri birbiri yerine kullanılabilen yakın anlamlı sözcüklerdir. Bu nedenle, *"kitto"* belirteci incelenirken, *"isshōkenmei"* belirtecinde olduğu gibi anlamsal problemlerle karşılaşılmamıştır.

(TJTS)

あの人は<u>きっと</u>来ます。

*Ano hito wa **kitto** kimasu.*

O **elbette ki** gelir.

(=Elbette gelir.)

(TJTS)

いくら呼んでも返事がないから、きっと留守ですよ。

Ikura yonde mo henji ga nai kara, ***kitto*** *rusu desu yo.*

Ne kadar seslensem de cevap veren olmadığından, **mutlaka** evde kimse olmamalı.

きっと彼は来ます。 (GKHJ)

Kitto *kare wa kimasu.*

Şüphesiz o gelir.

(=Kesin gelir.)

(GTNRMS)

あの会社は将来きっと発展するだろう。

Ano kaisha wa shōrai ***kitto*** *hattensurudarō.*

O şirket gelecekte **mutlaka** gelişecektir.

(= Kesin ileride büyük bir şirket olur.)

Yukarıda verilen örnek tümcelerdeki anlamı *"kitto"* belirtecinin bütün anlamları karşılar.

(GTNRMS)

今度のパーテイーにはきっと来て下さいね。

Kondono pa-ti- ni wa ***kitto*** *kitekudasaine.*

Gelecek partiye **mutlaka** katılın olmaz mı?

(=Mutlaka gelin olmaz mı?)

Türkçe açısından da düşünüldüğünde, soru tümcesi olan bu tümcede soru sorarken "mutlaka ve kesin" anlamları kullanılabilir. Ancak "şüphesiz ve elbette"

anlamları soru sorarken değil, eğer bu soruya olumlu cevap verilecekse cevap tümcesinde kullanılabilir. (RSKJ)

彼は明日きっと帰って来る。

*Kare wa ashita **kitto** kaettekuru.*

O, yarın **şüphesiz** dönüp gelecek.

(=Yarın kesin gelir.)

Yukarıda belirtilenlere göre; *"kitto"* belirtecinin dört anlamını "mutlaka, elbette, kesin, şüphesiz." (mutlaka-kesin), (elbette-şüphesiz) şeklinde iki gruba ayırabiliriz.

Örnekler incelendiğinde ilk grubu oluşturan (mutlaka-kesin) ikilisinin tümce anlamındaki kesinliği ispatlayıcı kanıt tümcelerinden oluştuğunu, kısacası "kesinliği" daha net ve açık bir biçimde ifade ettiğini, ikinci grubu oluşturan (elbette-şüphesiz) ikilisinin ise; daha öznel düşünceleri yansıttığını söyleyebiliriz:

(KNJED)

きっと そうか。[40]

***Kitto** sōka.*

Emin misin?

Japonca da bu ifade daha çok erkekler tarafından kullanılmaktadır.

きっと だとも。[41]

***Kitto** datomo.*

Eminim.

きっと だよ。[42]

[40] Are you sure

[41] I am sure.

Kitto *da yo.*

Kesinlikle beni hayal kırıklığına uğratma.

きっと来ない。[43]

Kitto *konai*.

Herhalikarda gelmeyeceği kesin.

きっと行くよ。[44]

Kitto *iku yo.*

Geleceğim kesin, inanabilirsin..

私はきっと合格する。[45]

Watashi wa kitto gōgakusuru.

Sınavda başarılı olduğumdan eminim.

(GFYJ)

明日はきっと雨は降らないよ。

Ashita wa ***kitto*** *ame wa furanaiyo.*

---

[42] Don`t dissappoint me.
[43] Never fail to come, come without fail by all means.
[44] I will come
[45] I am confident of my success in the exam.

Yarın **kesin** yağmur yağmaz.

靴がないから、彼はきっと帰ったのだろう。

*Kutsu ga naikara, kare wa **kitto** kaettanodarōka.*

Ayakkabısı olmadığına göre **kesin** dönmüş olmalı.

(=Ayakkabısı yok, dönmüş olmalı.)

Bu örnekte gözleme dayalı olan bir kesinlikten bahsedilir.

（失恋した友人に）いつかきっといい人が見つかるよ。

(*Shitsurenshita yūjin ni) itsuka **kitto** ii hito ga mitsukaruyo.*

(Biten bir ilişkide artık sevmeyen kişi hâlâ kendisini seven kişiye şöyle der:) bir gün **mutlaka** iyi birisiyle karşılaşacaksın.

(=Elbet karşına iyi birisi çıkacak.)

Bu örnek tümcede ise; öznelliğe dayalı bir kesinlik söz konusdur.

明日、君のところへ行くよ	きっとね
Ashita, kimi no tokoro e ikuyo.	***Kittone.***
Yarın sana geliyorum.	Umarım **kesin** gelirsin.
	(=Kesin mi?)

この仕事は明日までにきっとしあげといてくれ。

*Kono shigoto wa ashita made ni **kitto** shiage toitekure.*

Bu işi yarına kadar **mutlaka** bitirmelisin.

(=Yarına kadar kesin bitirmelisin.)

お金は期限までにきっとお返します。

*Okane wa kigen made ni **kitto** okaeshishimasu.*

Parayı gününe kadar **mutlaka** teslim ederim.

(=Gününe kadar kesin teslim ederim.)

2.4. Sasuga (ni)

TJTS-1 : Artık. (そうは言うもののやはり。)

TJTS-2 : Doğal olarak, tabiatıyla, haliyle. (予想どおり、やはり。)

GKHJ-1: Tahmin edildiği gibi, düşünüldüğü gibi. (そうはいうもののやはり。覚悟はしていたが、やはり。)

GKHJ-2: Gerçekten, cidden. (世間で優れていると言われるだけあって、やはり。なるほど 。)

GTNRMS: Tahmin edildiği gibi bir sonucun ortaya çıkmasıyla, hissedilen hayranlık duygusunu belirtir, çoğunlukla *"dakeatte"* kalıbı ile birlikte kullanılır. (予想していたとおりの結果が出て、感心している状態。「・・・だけあって」を伴うことが多い。)

RSKJ-1: Tahmin edildiği gibi, adının duyulduğu / bilindiği gibi anlamlarında hayranlık belirtirken ya da şaşkınlık duygusu ifade ederken kullanılır. (予想されていたとおり。評判とおり。)

RSKJ-2: Farklı olduğu düşünülen bir şeyin tahmin edildiği gibi olması . (それだけは別だと思っていたものの、やはり。)

KNJED-1: Ne denirse denilsin, tahmin edildiği gibi. (何と言っても、やはり。)

KNJED-2: Gerçi, her ne kadar, tahmin edildiği gibi. (しかし、やはり。)

GFYJ-1: Bir değeri tekrar algılama durumunu gösteren pozitif anlamlı bir sözcüktür. (価値を再認識する様子を表す。ややプラスのイメージの語。)

GFYJ-2: Tahmin edildiği gibi bir sonucun ortaya çıkması durumunu anlatır. (予想通りの結果になる様子を表す。)

(TJS-Takeuchi)

Sasuga :

Artık: もう、これ以上・・・「ない」；もう、ついに、さて。

Mō, soreijō...(nai); mō, tsuini, sate.

Doğal olarak: 当然。

Tōzen.

Haliyle: そのままに、当然、あたりまえ。

Sono mamani, tōzen, atarimae.

Tahmin edildiği gibi (tahminlerime göre): 気象予測では。

Kishōyosokudewa.

Bilindiği gibi: ---

Gerçekten: 本当に、たしかに。

Hontōni, tashikani.

Cidden: まじめに、冗談ではなく。

Majime ni, jōdan dewanaku.

(JTTJS-Y. Shigeru)

Sasuga :

Artık: ---

Doğal olarak: ---

Haliyle: ---

Tahmin edildiği gibi: ---

Bilindiği gibi: ---

Gerçekten: 本当に、さすがに、たしかに、実に。

Hontōni, sasugani, tashikani, jitsuni.

Cidden: ---

TJS`de "bilindiği gibi" anlamının karşılığı bulunmazken, diğer anları da başka sözcüklerle karşılanmıştır. JTTJS`de ise; "gerçekten" sözcüğü *"sasuga ni"* ile karşılanırken, diğer anlamların karşılıklarına yer verilmemiştir.

(TJTS)

社長の命令なので、さすがに「いやだ。」とは言えませんでした。

Shachō no meirei na no de, ***sasuga*** *ni "iyada." to wa iemasen deshita.*

Emir patrondan geldiği için **artık** "olmaz!" diyemedim.

(=Patrona olmaz diyemedim.)

Yukarıdaki örnek tümcede, aslında "hayır" denmek istenmiş ancak denilememiştir. Bu tümcede *"sasuga ni"* belirteci hayır demek istedim ama diyemedim açıklamasındaki "ama" sözcüğünü karşılar diyebiliriz. "Gerçekten" ve "cidden" anlamlarının kullanılması bu örnek tümceyi anlamsız kılar.

(TJTS)

田中さんはイギリスに留学していたので、さすがに英語が上手です。

Tanaka san wa Igirisu ni ryūgaku shite ita node ***sasuga*** *ni Eigo ga jōzu desu.*

(Bay / Bayan) Tanaka İngiltere`de eğitim gördüğü için **haliyle** İngilizcesi çok güzel.

(=İngiltere`de okuduğundan, İngilizcesi çok güzel.)

(GKHJ)

この暑さには**さすがに**まいった。

*Kono atsusa ni wa **sasugani** maitta.*

Bu sıcaklıktan **tahmin edildiği gibi** sıkıldım.

(=Sıcaklıktan bunaldım.)

"Sasuga ni" belirtecinin sözlüklerden belirlenen bütün anlamları, yukarıda verilen her iki örnek tümceye de uygundur.

(GKHJ)

さすがは名人、みごとなものだ。

***Sasuga** wa meijin, migotona monoda.*

Gerçekten bu eseri yaratan kişi tam işinin uzmanı.

(=Bunu yapan, işinin erbabı olmalı.)

Bu örnek tümcede *"sasuga ni"* belirteci yalnızca bir işte uzmanlığını ortaya koyan kişinin, işinde ne denli başarılı olduğunu belirtmek için kullanılmıştır.

Bu örnek tümcede *"sasuga ni"* belirteci yalnızca bir işte uzmanlığını ortaya koyan kişinin, işinde ne denli başarılı olduğunu belirtmek için kullanılmıştır. Örneğin bir resim sergisinde ressamın yaptığı resimin ne kadar harika bir eser olduğunu belirtmek ve dolayısıyle, o şahaseri yaratan sanatçının işinde tam bir uzman olduğunu belirtirken, *"sasuga ni"* belirteci "gerçekten ve cidden" anlamlarını örnekte verildiği gibi yansıtılır.

(GTNRMS)

あの人は**さすが**ノーベル賞をもらっただけあって、いつも立派な論文を発表している。

*Ano hito wa **sasuga** noberu shō o moratta dakeatte itsumo rippana ronbun o happyōshiteiru.*

O kişi **bilindiği gibi** nobel ödülünü almış olduğundan, her zaman harika makaleler sunar.

(=Makaleleri harika, ödüllü bir sanatçı olduğu belli oluyor.)

(GTNRMS)

さすが高い山だけあって、夏でも寒い。

***Sasuga** takai yama dakeatte, natsudemo samui.*

Bilindiği gibi yüksek bir dağ olduğundan, yazları da oldukça soğuktur.

(=Yüksek olduğundan, yazları da oldukça serindir.)

(RSKJ)

さすがチャンピオンだけあって、強かった。

***Sasuga** chanpion dakeatte, tsuyokatta.*

Bilindiği gibi şampiyon olduğundan güçlüydü.

(=Hem şampiyon, hem güçlüydü.)

(RSKJ)

いくらずうずうしい僕でも、さすがにそれだけは言い出せなかった。

*İkura zūzūshii boku demo **sasugani** soredake wa iidasenakatta.*

Her ne kadar çekinmez biri olsam da ben bile **tahmin edildiği gibi** onu söyleyemedim.

(=Ben bile söyleyemedim.)

(GFYJ)

朝の四時から働いていたからさすがに疲れた。

*Asa no yoji kara hataraiteitakara **sasugani** tsukareta.*

Sabahın dördünden beri çalıştığım için **gerçekten** yoruldum.

Yukarıdaki beş örnek tümceye ilişkin olarak şöyle bir genellemede bulunabiliriz; bu örnek tümcelerin herbirinde *"sasuga ni"* belirteci neden-sebep açıklarken kullanılmıştır. Yapılan inceleme sırasında *"sasuga ni"* belirtecinin kullanıldığı bir çok örnek tümcenin bu şekilde oluşturulmuş olduğu görülmüştür.

(KNJED)

さすがに大学者だけあって。[46]

Sasuga ni *daigakusha dake atte.*

Gerçekten o, harika bir bilgin olduğundan...

あの人はさすがに偉い。[47]

Ano hito wa ***sasuga ni*** *erai.*

O, **gerçekten** harika bir insan.

さすがは日本銀行だ。[48]

Sasuga *wa Nihon ginkō da*

Gerçekten bir Japon Bankası..

[46] Like the great scholar that he is.

[47] He is indeed a great man.

[48] That`s just like the Bank of Japan.

さすがに故郷は懐かしい。[49]

Sasuga ni *furusato wa natsukashii.*

Gerçekten memleketimi özledim.

さすがに木曾の夜は夏でも涼しい。[50]

Sasuga ni *Kiso no yoru wa natsu demo suzushii.*

Doğal olarak, tahmin edildiği gibi Kiso yaz gecelerinde de oldukça serindir.

(=Bilindiği gibi Kiso yaz gecelerinde de serindir.)

Yukarıdaki örnek tümcede **"artık"** sözcüğünün kullanılması tümceyi anlamsız kılar. "Kiso öncelerde yaz geceleri serin değildi ancak şimdilerde birdenbire, her nedense böyle oldu" gibi garip bir anlam ortaya çıkar.

さすがにいやとも言いかねた。[51]

Sasuga ni *iya tomo iikaneta.*

Tahmin edildiği gibi hayır diyemedim.

(=Hayır diyemedim.)

死刑と聞いてさすがに顔色が変わった。[52]

Shikei to kiite ***sasuga ni*** *kaoiro ga kawatta.*

Tahmin ediyor olsa da, öleceğini duyduğu an yüz rengi değişti.

(=Öleceğini bilse de, duyunca rengi attı.)

---

[49] it is only natural that I should feel attachment to my house

[50] As is naturally expected, the night at Kiso is cool even in summer.

[51] I could not, however, bring myself to refuse it.

[52] Prepared as he was, he turned white the moment he heard himself sentenced to death.

Dipnotta İngilizce karşılıklarına yer verilen KNJED içerisinki örneklerin tümünün ortak yönleri, “gerçekten” ve “doğal olarak, tahmin edildiği gibi” anlamlarını karşılıyor olmalarıdır.

KNJED içerisinde yer alan son örneğe ilişkin şöyle bir açıklama getirilebilir: bu kişinin bir çok suçu olduğundan öleceğini duysa bile onu etkilemeyeceği düşünülür. Ancak, kişi ne kadar kötü olursa olsun öleceğini duyduğu an, tahmin edileceği gibi korkar ve yüz ifadesi değişir.

学長が団交に動じなかったのは**さすがだ。**

*Gakuchō ga dankō ni dōjinakatta no wa **sasuga.***

Rektörün grup görüşmesinden etkilenmemesi **gayet doğal.**

Tümce sonunda yer alan “*sasuga”* belirtecini “gayet doğal” anlamı dışında hiçbir anlam karşılamaz.

シベリアの冬は**さすがに**寒い。

*Shiberia no fuyu wa **sasugani** samui.*

Sibirya`nın kışı **bilindiği gibi** soğuktur.

さすがの彼女も今度の失敗は応えたようだ。

***Sasugano** kanojo mo kondono shippai wa kotaeta yōda.*

Bilindiği gibi o bile hatasını kabul etti.

2.5. Jun (ni)

TJTS: Sırasıyla, sırasına göre.

GKHJ: “*Jun ni”* belirtecinin anlam açıklaması yoktur.

GTNRMS: Sırasına uyarak, ard arda bir şeyleri yapmak. (順序にしたがって、次から次に何かをすること。「順順に」の形も使われる。)

RSKJ: Sıraya uygun olarak, ard arda. (順番に従って、次っぎと。順順に。順ぐりに。)

KNJED: *"Jun ni"* belirtecinin anlam açıklaması yoktur.

GFYJ: Sıraya uygun olarak gelişme gösterme durumu olan pozitif anlamlı bir sözcüktür. *"junjun ni"* sözcüğü *"jun ni"* sözcüğüne göre daha çok sırası doğru ve düzgün olan anlamını kibarca vurgular şeklindeki açıklama, yazarın kişisel düşüncesini yansıtmaktadır.

(TJS-Takeuchi)

Sırasıyla: 順に。
Jun ni.

Sırasına göre: 時に応じて。
Toki ni ōjite.

(JTTJS-Y. Shigeru)

Sırasıyla: 順に、つぎつぎに。
Jun ni, tsugitsugini.

Sırasına göre: ---

JTS`de "sırasıyla" sözcüğü *"jun ni"* ile karşılanırken, "sırasına göre" sözcüğü başaka bir Japonca sözcükle karşılanmıştır. JTTJS`de yine "sırasıyla" sözcüğü *"jun ni"* ile karşılanırken, "sırasına göre" sözcüğünün karşılığı bulunmamaktadır.

"Jun ni" belirtecinin belirlenen anlamları sözlüklerde yer aldığı için ve Türkçede de çok farklı sözcüklerle değil, "sırasıyla ve sırasına göre" sözcükleri ile karşılandığı için anlamal problemlerle karşılaşılmamıştır.

“Jun ni” belirteci tüm örnek tümcelerde belirlenen anlamları ile kullanılabilmektedir. Farklı bir çok sözcükle açıklaması olmayan, genel olarak tüm kaynaklarda “sırasıyla, sırasına göre” temel anlamları ile açıklanan *“jun ni”* belirtecinin anlam kargaşasına neden olabilecek farklı bir anlamı yoktur. Bu nedenle JTS`de belirlenen anlamları TJS`deki anlamları kapsar niteliktedir.

(TJTS)

背の高いじゅんに並んでください。

*Se no takai **jun ni** narande kudasai.*

Lütfen boy **sırasına** göre dizilin.

(=Boy sırasına geçin lütfen.)

(GTNRMS)

青山さんからじゅんに自己紹介をしてください。

*Aoyama san kara **jun ni** jikoshōkai o shite kudasai.*

(Bay / Bayan) Aoyama`dan başlayarak **sırayla** kendinizi tanıtın lütfen.)

(=Kendinizi tanıtın lütfen.)

(GTNRMS)

宿題がたくさんあるので、やさしいものからじゅんにやっていこう。

*Shukudai ga takusan aru node, yasashii mono kara **jun ni** yatte ikō.*

Ödevler çok olduğundan, basit olanlardan başlayarak **sırayla** yapalım.

(= Ödevleri basıtlerden başlayarak yapalım.)

(GFYJ)

トランプを 1 からじゅんに並べる。

*Toranpu o ichi kara **jun ni** naraberu.*

Kartları birden başlayarak **ard arda** sıralayın.

(GFYJ)

まず問題をざっと見て、できそうなものから<u>じゅんに</u>やりなさい。

*Mazu mondai o zatto mite, dekisōna mono kara **jun ni** yarinasai.*

Öncelikle sorulara şöyle bir göz atıp, yapılabilecek gibi olanlardan başlayarak **sırayla** yapınız.

(GFYJ)

先生は子供の名前を<u>じゅんじゅんに</u>呼び上げた。

*Sensei wa kodomono namae o **junjun ni** yobi ageta.*

Öğretmen öğrencilerin adlarını **sırasıyla** söyledi.

GFYJ`deki açıklamalara göre *"junjun ni"* sözcüğü *"jun ni"* sözcüğüne göre daha çok sırası doğru ve düzgün olan anlamını kibarca vurgular.

2.6. Sekkaku

TJTS-1 Zorluklara katlanarak, zahmetlere katlanarak, zahmetle, güç belâ; bütün, olanca. (あることのためにわざわざ努力するという意味を表す。)

TJTS-2: Nadir bir durum, olay ya da vesile; topu topu, şunun şurasında, kırk yılda bir. (めったになくて貴重だと言う意味を表す。)

TJTS-3: Yapılan nazik teklife karşı hissedilen şükran duygularını ve davete icabet edememekten dolayı duyulan rahatsızlığı belirtir. (相手の好意に感謝の気持ちを表しながらその意に添えないことを表す。)

GKHJ-1: Bir iş için gayret etmek, çabalamak. (わざわざそのことのためにすること。)

GKHJ-2: “Bilerek...rağmen” kalıbıyla “bilerek ...yapılmış olmasına rağmen ...başka çaresi olmamak” anlamını gösterir. (「せっかく・・・のに」の形でわざわざしたのに・・・したかいがない、という意味を表す。)

GTNRMS: Zar zor, zahmetle, güç sarf edilerek yapılmasına rağmen, her şeyin boşa gitmesi sonucu duyulan üzüntüyü anlatır.(努力してやったのに、その行為が無駄になり残念だという気持ちを表す。)

RSKJ-1: “ Var gücüyle, zar zor ...olmasına rağmen” yapmayı - yaptırmayı düşündüğümüz bir şeyin (emek verilen bir işin) boşa gitmemesi isteğini dile getirir. Eskiden *“isshōkenmei”* anlamıyla da kullanılmıştır. (わざわざ。骨をおって。普通は「せっかくの・・・なのに「せっかく・・・だから」などの言い方でわざわざしてやったり、してもらったりしたことがむだにならないようにしたいという気持ちを表す。また、やや古くは「一所懸命」の意味も使った。

RSKJ-2: Nadiren, kırk yılda bir, başka yok. (たまに。ほかにあまりないようす。)

KNJED içerisindeki bu açıklamalara ilişkin İngilizce açıklamalar dipnotlarda belirtilmiştir.

KNJED-1: Büyük zahmetle, güç sarf ederek, acı çekerek. (苦心して。)[53]

KNJED-2: Özellikle, amacıyla, açıkça. (特別に。) [54]

KNJED-3: Nazikçe, kibarca; özel bir nezaketle. (親切に。) [55]

---

[53] With much trouble (effort); at great pains.
[54] Specially; on purpose; expressly.
[55] Kindly; with special kindness.

KNJED-4: Kıymetli, değerli, iyi, uzun süre beklenen. (貴重。) [56]

GFYJ: Var olan olay ya da nesnelerin konuşmacı açısından çok değerli olması durumunu açıklayan pozitife yakın anlamlı bir sözcüktür. *"noni"* ve *"dakara"* edatları ile birlikte kullanıldığında, çoğunlukla herhangi bir şeyin tersinin olmasının neden ve sebeplerini açıklayan durum ifadesidir. (ある物事が話者にとって非常に価値があることを表明する様子を表す。ややプラスよりのイメージの語「せっかく・・・したのに」「せっかく・・・だから」という形で逆接や原因・理由龍を表す条件句を作ることが多い。)

(TJS-Takeuchi)

Sekkaku:

Zahmetle: ---

Güç belâ: やっとのことで、かろうじて。
Yatto no tokoro de, karōjite.

Olanca: ありったけの、すべての。
Arittake no, subeteno.

Kırk yılda bir (kırk yılın başı): 長い間に一回だけ。
Nagai aidani ikkai dake.

Topu topu: ---

...amacıyla: ---

Özellikle: 特に。
Toku ni

...`e rağmen: にもかかわらず。
Nimokakawarazu.
bir daveti kibarca reddederken: ---

[56] (...の precious; valuable; good; long - awaited.

(JTTJS-Y. Shigeru)

Sekkaku:

Zahmetle: ---

Güç belâ: やっとのことで、かろうじて。
Yatto no noto de, karōite.

Olanca: ありったけの、すべての。
Arittake no, subeteno.

Kırk yılda bir : ---

Topu topu: ---

...amacıyla: ---

Özellikle: 特に。
Toku ni

...`e rağmen: にもかかわらず、のに。

Nimokakawarazu.

TJS`de "zahmetle, topu topu, ... amacıyla ve bir daveti reddetmek" anlamlarının karşılığı bulunmazken, diğer anlamları da başka sözcüklerle karşılanmıştır. JTTJS`de ise; "zahmetle, kırk yılda bir, topu topu, ... amacıyla" anlamlarının karşılığı bulunmazken, geride kalan diğer anlamlar *"sekkaku"* dışındaki başka sözcüklerle karşılanmıştır.

"Sekkaku" belirtecinin sözlüklerden belirlenen yukarıdaki anlamlarına ilişkin örnek tümceler, çeviri yazıları ve Türkçe karşılıkları aşağıdaki gibidir.

せっかく来たのに、田中さんは留守でした。 (TJTS)

Sekkaku *kita noni, Tanaka san wa rusu deshita.*

Görüşmek için **güç belâ** buralara kadar geldim ama (Bay / Bayan) Tanaka evde yoktu.

(=Zar zor görüşmeye geldim ama (Bay / Bayan) Tanaka evde yoktu.)

"Topu topu" anlamı dışındaki bütün anlamlar yukarıdaki örnek tümceye uygundur.

Çeviri sonucu belirlenen belirteç anlamlarının, yukarıdaki örnekte de olduğu gibi her zaman birbiri yerine ya da Japoncadaki aynı anlamı yansıtacak şekilde kullanılmadığı görülmüştür.

(TJTS)

せっかく日本に来たのですから、もう一年日本で勉強したいと思います。

Sekkaku *nihon ni kita no desu kara, mō ichinen Nihon de benkyō shitai to omoimasu.*

Japonya`ya gelebilmek için bir sürü **zorluklara katlandım,** onun için daha bir yıl burada okumak istiyorum.

(=Japonyaya binbir güçlükle geldim, bu nedenle 1 yıl daha burada okumak istiyorum.)

(TJTS)

せっかくの努力が無駄になりました。

Sekkaku *no doryoku ga muda ni narimashita.*

Bu uğurda verdiğimiz **bütün** emekler boşa gitti.

(= Tüm emekler boşa gitti.)

(GTNRMS)

美術館へせっかく行ったのに、休館だった。

Bijūtsukan e ***sekkaku*** *itta noni, kyūkan datta.*

Müzeye **zar zor** gitmeme rağmen, kapalıydı.

(GTNRMS)

せっかく大学へ入ったのだから、一所懸命勉強しよう。

Sekkaku *daigaku e haitta no dakara, isshōkenmei benkyōshyō.*

Zar zor üniversiteye girdiğimden azimle çalışayım.

(=Üniversiteyi bin bir güçlükle kazandım, bu yüzden çok çalışmalıyım.)

(GTNRMS)

せっかくたくさんごちそうを作って待っていたのに、お客さんは来なかった。

Sekkaku *takusan gochisō o tsukutte matte ita noni, okyakusan wa konakatta.*

Zahmetle bir çok yemek yapıp beklememe rağmen, misafirler gelmedi.

(=Bin bir güçlükle çeşit çeşit yemek yaptım, ama misafirler gelmedi.)

(KNJED)

せっかくためたお金を使ってしまってとんだことをした。[57]

Sekkaku *tameta okane o tsukatte shimatte tonda koto o shita.*

Zar zor biriktirdiğim paraları harcamakla aptallık ettim.

"Sekkaku" aslında çoğu zaman, yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi "zorluklara, zahmetlere katlanma" anlamında kullanılır.

せっかくの日曜日なのに、朝から用事ができてゆっくり休めませんでした。

Sekkaku *no nichiyōbi na noni, asa kara yōji ga dekite yukkuri yasumemasen deshita.*

Topu topu bir pazarım var, o gün de sabahtan akşama kadar işim çıktı, sabahtan (akşama kadar) meşguldüm. Şöyle rahat rahat bir dinlenemedim.

[57] I was foolish enough to spend the money I had saved at no small pains.

“Topu topu, kırk yılda bir ve özellikle” anlamları dışındaki anlamlar yukarıdaki örnek tümcede kullanılamaz.

(TJTS)

せっかくの旅行だから、みんな参加することにしましょう。

Sekkaku *no ryokō dakara, minna sanka suru koto ni shimashō.*

Kırk yılda bir seyahate çıkıyoruz, onun için ne olur herkes gelsin!

(RSKJ)

せっかくの休日なんだから、仕事の話は止めてくれよ。

Sekkaku *no kyūjitsu nandakara, shigoto no hanashi wa yamete kureyo.*

Kırk yılda bir tatil olmuşken, işle ilgili konuşmayı kesin.

せっかくの休日も雨でつぶれた。[58]

Sekkaku *no kyūjitsu mo ame de tsubureta.*

Uzun süredir beklenilen tatil gününde de yağmur yağdı.

(=Nihayet tatil günü geldi ama bugünde hava yağmurlu.)

Yukarıdaki örnek tümce, “kırk yılda bir tatil günüm vardı, onda da yağmur yağdı” şeklinde de düşünülebilir. Tümce, yaşanılan durumdan duyulan üzüntüyü dile getirir.

Yukarıda verilen dört örnekte de *“sekkaku”* ender rastlanan bir durum ya da olaydan bahseder niteliktedir.

[58] The rain spoiled the much awaited holiday.

(TJTS)

せっかくのご招待ですが、あいにく用事があって行けません。

***Sekkaku** no goshōtai desu ga, ainiku yōji ga atte ikemasen.*

Davet etme **nezaketinde** bulunduğunuz için size çok teşekkür ederim, ama başka bir işim olduğundan dolayı maalesef gelemeyeceğim.

(TJTS)

せっかくですが、明日の会には出席できません。

***Sekkaku** desu ga, ashita no kai ni wa shusseki dekimasen.*

Çağırdığınız için çok **teşekkürler,** fakat yarınki toplantıya ben gelemeyeceğim.

(GKHJ)

せっかくの苦心も水のあわだ。

***Sekkaku** no kushin mo mizu no awa da.*

O kadar **gayret etmeme** rağmen, olmadı.

(**=**Çabalamama rağmen, olmadı.)

Deyim niteliği taşıyan yukarıdaki örnek tümce, "belli bir amaç için çekilen sıkıntılar gelip geçicidir" anlamını taşır. "Belli bir amaç için **özellikle**" anlamıyla da aynı anlamı vurgular, anlamda değişme olmaz.

(GFYJ)

A: 今度の日曜日遊びに来ないか。

Kondo no nichiyōbi ni konaika?

Gelecek Pazar eğlenmeye gelir misin?

B: せっかくだけど、用事があるんだ。

Sekkaku *dakedo, yōji ga arunda.*

Teşekkürler ama işim var.

(**=**Üzgünüm ama işim var.)

Yukarıdaki son dört örnek ise *"sekkaku"* belirteci; bir daveti reddetme, katılamama ve bu nedenle duyulan üzüntüyü dile getirir. Buna göre örnekler de incelendiğinde "*sekkaku"* belirtecinin anlamını kendi arasında üçe ayırabiliriz:

1- "Zorluklara katlanarak, zahmetlere katlanarak, zahmetle, güç belâ" anlamlarının oluşturduğu birinci grup,

2- "Nadir bir durum, olay ya da vesile; topu topu, şunun şurasında, kırk yılda bir" anlamlarının oluşturduğu ikinci grup,

3- "Yapılan nazik teklife karşı hissedilen şükran duygularını ve davete icabet edememekten dolayı duyulan rahatsızlığı belirten "**teşekkür"** anlamı da üçüncü grubu oluşturmaktadır.

2.7. Zehi

TJTS: Mutlaka.

GKHJ: Ne olursa olsun, iyiye kötüye bakmaksızın (mutlaka) güçlü beklentilerin duygularını gösterir. (どうしても。何がなんでも。よい悪いにかかわらず。)

GTNRMS: Ümit ve beklentilerin birlikte dile getiriliş şekli, var olan bir şeyi gerçekleştirme ya da gerçekleştirmek için güçlü bir beklenti içinde olma durumu, "ne olursa olsun, mutlaka" anlamlarındadır. (希望や願いを伴う言い方。あることを実現しよう、また実現したいと強く望む気持ちを表す。どうしてもの意味。)

RSKJ: Çok güçlü istek ve arzuları gösterir. Sonunda genellikle emir, beklenti ya da istek ifadeleri bulunur. (とても強く願う様子。ぜひとも、あとに命令や希望の表現が来るのが普通。)

KNJED: Kesinlikle, şüphesiz.(必ず。) [59]

GFYJ: Güçlü talep etme duygusunu yansıtan, pozitif anlamlı bir sözcüktür. (非常に強く要望する様子を表す。ややプラスよりのイメージの語。)

(TJS-Takeuchi)

Zehi:

Mutlaka: 絶対に、きっと、どうしても。
Zettaini, kitto, dōshitemo.

Ne olursa olsun (ne pahasına ne olursa olsun): どんな犠牲をはらっても。
Donna gisei o harattemo.

(JTTJS-Y. Shigeru)
Zehi:

Mutlaka: 是非、どうしても、絶対に。
Zehi, dōshitemo, zettaini.

Ne olursa olsun : ---

TJS`de "mutlaka ve ne olursa olsun" anlamlarının herikisi de *"zehi"* ile karşılanmazken, JTTJS`de ise; "mutlaka" sözcüğü *"zehi"* ile karşılanırken, "ne olursa olsun" anlamının karşılığı yoktur.

(TJTS)

<u>ぜひ</u> 私のうちへ遊びに来てください。

Zehi *watashi no uchi e kite kudasai.*

Mutlaka bir gün sizi evime misafir olarak bekliyorum.

[59] By all means; without fail.

(=Bize de mutlaka beklerim.)

İlk örnek tümce “ne olursa olsun” anlamı ile kullanıldığında da yine “kesinlik” anlamı taşır ama “ne olursa olsun’ anlamı verilen örneklerde daha çok kişinin bireysel duygularını ifade etmek için kullanılan bir sözcük olduğundan bu örnekteki kullanımı uygun değildir.

(TJTS)

日本へ行ったら、ぜひ京都へ行って見たいと思います。

*Nihon e ittara, **zehi** Kyoto e itte mitai to omoimasu.*

Japonya`ya gidersem, **mutlaka** Kyoto`yu görmek istiyorum.

Tümcesinde ise kişinin yapmak istediği şeye karşı duyduğu aşırı isteğin kesinliği “mutlaka” sözcüğü ile de “ne olursa olsun” sözcüğü ile de karşılanabilir.

(GKHJ)

ぜひお目にかかりたい。

***Zehi** ome ni kakaritai.*

Mutlaka (onunla) görüşmek istiyorum.

(GTNRMS)

若いうちにぜひアメリカの大学に留学したい。

*Wakai uchi ni **zehi** Amerika no daigaku ni ryūgaku shitai.*

Gençken, **ne olursa olsun** Amerika Üniversitelerinin birinde okumak istiyorum.

(=Yaşlanmadan mutlaka Amerikada okumak istiyorum.)

(GTNRMS)

私のうちにもぜひ遊びに来てください。

*Watashi no uchi ni mo **zehi** asobi ni kite kudasai.*

Benim evime de **mutlaka** gelin lütfen.

(=Bana da mutlaka gelin.)

(RSKJ)

ぜひ引き受けてください。

Zehi *hiki ukete kudasai.*

Ne olursa olsun kabul et lütfen.

(= Mutlaka kabul etmelisin.)

(KNJED)

ぜひ来たまえ。[60]

Zehi *kita mae.*

Mutlaka gel.

それをぜひ見たい。[61]

Sore o ***zehi*** *mitai.*

Kesinlikle, gerçekten onu görmek istiyorum.

(= Onu mutlaka görmek istiyorum.)

ぜひお金がいる。[62]

Zehi *okane ga iru.*

[60] Be sure to come.

61 Should very much to see it.

62 Ineed money badly.

Kesinlikle paraya ihtiyacım var.

(=Paraya çok ihtiyacım var.)

(GFYJ)

A: 卒業の記念写真をご覧になりますか。

Sotsugyō no shashin o goranni narimasuka.

Mezuniyet resimlerimi görmek ister misiniz?

B: ええ、ぜひ

*Ee, **zehi**.*

Evet, **kesinlikle** (görmek isterim).

İlk iki örnek dışında kalan tüm örnekler için şöyle bir genellemede bulunulabilir. Örnek tümcelerin hepsi "mutlaka" temel anlamlı "*kitto*"`nun sahip olduğu tüm anlamlar ile kullanılabilir niteliktedir. *"Kitto"* belirtecinin sözlüklerde genellikle aynı şekilde açıklanması ve Türkçedeki karşılıklarının da yakın anlamlı sözcüklerden oluşması nedeniyle anlamsal bir problemle karşılaşılmamıştır.

2.8. Dandan

TJTS: Gitgide, gittikçe.

GKHJ: Anlam açıklaması yoktur.

GTNRMS: Aşamalı olarak, derece derece anlamındaki *"shidai ni"* ile aynı anlama gelmektedir ancak; *"dandan"* konuşma dilinde daha çok kullanılır.(「次第に」と同じ意味だが、話し言葉に多く使われる。)

RSKJ: Basamak, basamak; seviye, seviye; yavaş yavaş bir hareketin gerçekleşmesi, bulunulan durumun yavaş yavaş değişmesi. (段階。また、段階状のもの、 少しずつ動作が行われたり、少しずつ状態がかわったりする様子。)

KNJED-1: Seviye seviye, az ve yavaş derecede, parça parça, adım adım olarak. (徐々に。) [63]

KNJED-2: Gittikçe artarak, gelişerek, daha fazla. (ますます。)[64]

KNJED-3: Ardarda. (次々と。)[65]

GFYJ: Var olan durumun yavaş yavaş değişmesi anlamına gelen pozitif - negatif anlam ayrımı olmayan bir sözcüktür. *"ni"* ve *"to"* edatları ile kullanıldığında değişim hızının daha yavaş olduğu anlaşılır. *"dandan"* sözcüğünün belirttiği seviyeli ve düzenli değişime, değişimin tam ortasında da rastlanabilir.

(TJS-Takeuchi)

Dandan:

Gitgide: だんだんと、時がたつにつれて、次第に。
Dandan to, toki ga tatsu ni tsurete.

Gittikçe: 次第に、だんだん。
Shidaini, dandan.

Yavaş yavaş: ゆっくりと、だんだん。
Yukkuri to, dandan.

[63] Gradually; by (small, slow) degrees; piece by piece, step by step.

[64] İncreasingly; growingly, more more.

[65] One after another.

(JTTJS-Y. Shigeru)

Dandan:

Gitgide: ---

Gittikçe: だんだん、次第に。
Dandan, shidaini.

Yavaş yavaş: ゆっくり、のんびり、そろそろ。
Yukkuri, nonbiri, sorosoro.

TJS`de "gitgide, gittikçe ve yavaş yavaş" anlamlarının üçüde *"dandan"* ile karşılanmıştır. JTTJS`de ise; "gitgide" sözcüğünün karşılığına yer verilmezken, "gittikçe" sözcüğü *"dandan"* ile karşılanmıştır. "Yavaş yavaş" sözcüğü ise başka sözcüklerle karşılanmıştır.

Örnek tümceleri incelemeye başlamadan, *"dandan"* belirtecine ilişkin olarak, farklı kaynaklardan belirlediğimiz üç anlamının çoğu zaman birbiri yerine kullanılabildiğini, anlam kargaşasına neden olmadığını belirtebiliriz.

(TJTS)

だんだん寒くなってきました。

Dandan *samuku natte kimashita.*

Hava **gitgide** soğudu.

(= Hava gitikçe soğudu.)

(TJTS)

日本語の勉強がだんだん寒くなってきました。

Nihongo no benkyō ga ***dandan*** *muzukashiku natte kimashita.*

Japonca dersleri **gittikçe** zorlaşmaya başladı.

(=Dersler giderek zorlaştı.)

(GTNRMS)

十一月になってから、だんだん寒くなってきました。

Jūichigatsu ni natte kara, ***dandan*** *samuku natte kimashita.*

Kasımdan sonra hava **gitgide** soğumaya başladı.

(= Kasımdan sonra havalar giderek soğudu.)

(GTNRMS)

このごろ、だんだん看板の漢字が読めるようになりました。

Kono goro, ***dandan*** *kanban no kanji ga yomeru yōni narimashita.*

Bugünlerde **giderek** tabelalardaki kanjileri okuyabilmeye başladım.

(RSKJ)

だんだん（と）近づく。

Dandan (to) *chikazuku.*

Gitgide yaklaştı.

(KNJED)

だんだんよくなる。[66]

Dandan *yoku naru.*

Adım adım iyi yönde gelişme gösterme durumu.

[66] Show gradual improvement.

彼は<u>だんだん</u>勉強しなくなる。[67]

*Karewa**dandan**benkyōshinakunaru.*

Gitgide çalışma isteği kayboluyor.

客が<u>だんだん</u>帰って行く。[68]

*Kyaku ga **dandan** kaetta iku.*

Misafirler ardarda döndüler.

(=Misafirler ard arda gittiler.)

父の病気は<u>だんだん</u>よくなっている。

*Chichi no byōki wa **dandan** yokunatte iru.*

Babamın hastalığı **yavaş yavaş** düzeliyor.

日が延びるにつれて<u>だんだん</u>と暖かくなった。

*Hi ga nobiru nitsurete **dandan** to atatakaku natta.*

Günlerin uzamasıyla birlikte **gitgide** havalar ısındı.

(= Günlerin uzamasıyla birlikte havalar **gitgide** ısındı.)

<u>だんだん</u>話が面白くなってきたぞ。

***Dandan** hanashi ga omoshiroku natte kita zo.*

Gitgide konuşma ilginçleşti.

(=Konuşma giderek ilginçleşti.)

---

[67] He becomes less and less diligent.

[68] The guests are departing one after another.

Yukarıda verilen bütün örnekler, “yavaş yavaş ve kısa bir süre zarfındaki değişimleri” dile getirir niteliktedir. *“Dandan”* belirtecinin bu anlamsal açıklığı herhangi bir anlamsal kargaşaya neden olmamaktadır.

2.9. Tsuzukezama (ni)

TJTS: Açıklaması yoktur.

GKHJ: Aynı şeyin defalarca tekrarlanarak gerçekleşmesi durumu ya da devam ederek bir şeyleri yapma durumu. (同じ事が何回か繰り返して行われるようす。また、続けて何かをやる様子。)

GTNRMS: Aynı şeyin , durumun sürekli devam ederek gerçekleşmesi ya da aynı hareketlere devam etme durumu. (同じ事が続いて起こることや、同じ動作などを続けるようす。)

RSKJ: Sürekli olarak, ard arda aynı şeyleri yapmak, ya da ard arda aynı şeylerin meydana gelmesi. (つづけて同じ事をすること。また、つづけて同じ事が起きること。)

KNJED: Anlam açıklaması yoktur.

GFYJ: Aynı şeylerin kısa bir süre zarfında sürekli olarak gerçekleşmesi durum. (同一の物事が短時間内に連続して起こる様子をあらわす。)

(TJS-Takeuchi)

Tsuzukezamani:

Ard arda: つぎつぎと、休みなく。
Tsugitsugi to, yasuminaku.
Defalarca: ---

(JTTJS-Y. Shigeru)

Tsuzukezamani:

Ard arda: ---

Defalarca: ---

Türkçeye "ard arda ve defalarca" sözcükleri ile çevrilen *"tsuzukezamani"* belirtecinin, JTS`de başka sözcüklerle açıklandığını görmekteyiz. "Defalarca" sözcüğünün ise açıklaması bulunmaz. JTTJS`de ise belirlenen heriki anlamının da karşılığı yoktur.

Örneklere geçmeden önce; "ard arda ve defalarca" sözcüğünün bazı anlamsal ayrımları olduğunu belirtmeliyiz."Ard arda" sözcüğü "arka arkaya ve sırayla" sözcüklerini de içerir ve farklı eylemlerin ard arda yapıldığını belirtmek için kullanılır. Buna karşın "defalarca" sözcüğü genellikle "aynı eylemin ard arda" gerçekleşmesi durumunu açıklar.

"Tsuzukesama ni" belirtecinin anlamı Türkçede "ard arda, defalarca" sözcükleri ile karşılanabilir. Ancak; Japonca da *"tsugitsugi to"* ve*"yasuminaku"* sözcükleri de Türkçede ki "ard arda, defalarca" anlamlarını yansıtır. Bu da bizlere, tek bir anlamın birden fazla sözcükle karşılanabileceğini yani dilde çokanlamlılığı bir kez daha kanıtlamış olur.

(GKHJ)

つづけざまに勝つ。

Tsuzukezama ni *katsu.*

Defalarca (ard arda) kazandı.

(GTNRMS)

十二月に入ると、近所で<u>つづけざまに</u>火事が発生した。

*Jūni gatsu ni hairu to, kinjo de **tsuzukezama ni** kaji ga hassei shita.*

Aralık ayında yan komşularda **ard arda (defalarca)** yangın çıktı.

(=Aralık ayında yan komşularda defalarca yangın çıktı.)

İlk iki örnekle ilgili anlamsal bir sorun yaşanmazken, aşağıdaki üç örnek için bazı açıklamalar getirilebilir:

(GTNRMS)

政府は<u>つづけざまに</u>税に関する政策を打ち出した。

Seifu wa ***tsuzukezama ni*** *zei ni kansuru seisaku o uchidashita.*

Hükümet **ard arda** vergiye ilişkin planları açıkladı.

Yukarıdaki örnekte "ard arda" yapılan açıklamaların "sırayla" gerçekleşmemiş olduğunu da söyleyebiliriz. Ancak; "sırayla" bir işin yapılması, bir açıklamadan hemen diğerine geçilmiş olabileceğini gösterirken, aynı açıklamanın "defalarca" yapılmış olduğu anlamına gelmez.

(RSKJ)

野党議員は<u>つづけざまに</u>質問を浴びせた。

*Yatōgiin wa **tsuzukezama ni** shitsumon o abiseta.*

Muhalefet partisi üyeleri **ard arda** soruları sordu.

"Ard arda" soruları sormak "birbirinden farklı" olan soruları sormak olarak yani, sorulardan biri bitince diğerini zaman geçirmeden sormak olarak düşünülebilir. Ama aynı örnekte "defalarca" sözcüğü kullanıldığında "aynı" soruların bir çok defa aynı şekilde sorulmuş olabileceği düşünülür.

(RSKJ)

鼻をかんだらくしゃみが**つづけざまに**五回も出た。

*Hana o kandara kushami ga **tsuzukezama ni** go kai mo deta.*

Burnumu silince, **ard arda** beş kez hapşırdım.

(=Arka arkaya beş kez hapşırdım.)

"Ard arda" beş kez hapşırdım diyebilirken, "defalarca" beş kez hapşırdım diyemeyiz. Bu tümcede "defalarca" sözcüğünü kullanabilmemiz için miktar belirten "beş kez" sözcüğünün tümceden çıkartılması gerekir.

Defalarca hapşırdım.

Yukarıdaki açıklamalara göre, son üç örnekte "defalarca" anlamı kullanılamaz.

2.10. Narubeku

TJTS: Olanaklar elverdiğince, mümkün olduğu kadar.

GKHJ: *"Narutake"* de denir. Olabildiğince, elverdiğince, yapılabildiğince anlamlarını taşır. (「なるたけ」ともいう。できるだけ。できることなら。)

GTNRMS: Olabildiğince, elverdiğince, mümkünse anlamındadır. (できるだけ、可能な限りそのように、の気持ち。)

RSKJ: Olabildiğince, yapabildiğim kadarıyla. (できるかぎり。できるだけ。)

KNJED: Olabildiğince.(できる限り) [69]

[69] As...as possible.

GFYJ: İyi olanı seçmeyi ümit ederken kullanılan pozitif anlamlı bir sözcüktür. (好ましいほうを選択することを希望する様子を表す。ややプラスよりのイメージの語。)

(TJS-Takeuchi)

Narubeku:

Olanaklar elverdiğince: ---

Mümkün olduğu kadar: ---

Olabildiğince: ---

Mümkünse: ---

(JTTJS-Y. Shigeru)

Narubeku:

Olanaklar elverdiğince: ---

Mümkün olduğu kadar: ---

Olabildiğince: ---

Mümkünse: ---

Yukarıdaki açıklamalara göre, Türkçeye "olanaklar elverdiğince, mümkün olduğu kadar, olabildiğince, mümkünse" olarak çevrilen *"narubeku"* belirtecinin her iki sözlükte de belirlenen anlamlarına ilişkin bir açıklama yoktur.

"Narubeku" belirtecinin anlamları arasında şöyle bir ayrım yapılabilir: "Olanaklar elverdiğince, mümkün olduğu kadar ve olabildiğince" anlamlarında konuşmacı, eylemi gerçekleştirecek olan kişiye sormaksızın, kendi düşüncesini katarak beklentilerini dile getirir. "Mümkünse" anlamında ise konuşmacı, eylemi gerçekleştirecek olan kişinin de fikrini sorarak, beklentilerini dile getirir.

(TJTS)

なるべく早く来てください。

Narubeku *hayaku kite kudasai.*

Mümkün olduğunca çabuk gelin lütfen.

Yukarıdaki örnek tümce, “mümkün olduğu kadar, olabildiğince” anlamları ile kullanıldığında konuşmacının bizzat kendi düşüncesini, karşısındakine sormaksızın açıkladığını gösterir. Ancak aynı örnek tümce “mümkünse” sözcüğü ile ifade edildiğinde konuşmacı, kendi fikrini belirtirken, karşısındaki için de uygun olup olmadığını bir bakıma sormuş olur.

(TJTS)

なるべくゆっくり話してください

Narubeku *yukkuri hanashite kudasai*

Mümkün olduğunca **yavaş konuşun lütfen.**

“Olanaklar elverdiğince” anlamı dışındaki bütün anlamlar bu örnek tümceye uygundur.

(GKHJ)

なるべく早く行きます。

Narubeku *hayaku ikimasu.*

Olabildiğince erken giderim.

(GTNRMS)

お金がないので、なるべく安い家賃の所がいいのですが。

Okane ga nai node, ***narubeku*** *yasui yachin no tokoro ga ii no desu ga.*

Param olmadığından, **olabildiğince** kirası ucuz bir ev bulursak iyi olur.

Yukarıdaki her iki örnekte de *"narubeku"* belirtecinin tüm anlamları kullanılabilir.

(GTNRMS)

今度のパーテイーには、なるべく参加してください。

*Kondono pati ni wa , **narubeku** sanka shite kudasai.*

Gelecek partiye **mümkünse** katılın lütfen.

(= Partiye gelmeye çalışın olmaz mı?)

Türkçe açısından düşünüldüğünde, *"narubeku"* belirtecinin belirlenen üç anlamı içerisinden en uygun olanı "mümkünse" anlamıdır. Diğer anlamlar kullanıldığı takdirde tümce anlamsızlaşır.

(RSKJ)

なるべく早く帰ります。

***Narubeku** hayaku kaerimasu.*

Olabildiğince erken dönerim.

(KNJED)

なるべく早く。[70]

***Narubeku** hayaku.*

Olabildiğince erken.

なるべくたくさん。[71]

***Narubeku** takusan.*

Olabildiğince çok.

[70] As quickly as possible.

[71] As much as possible.

Yukarıdaki örneklerde en uygun anlam "olabildiğince" sözcüğü ile sağlanmıştır.

なるべくそうします。[72]

Narubeku *sōshimasu.*

Mümkün olduğunca öyle yapmaya çalışacağım.

(=Öyle yapmaya çalışırım.)

Yukarıdaki örnek için en uygun anlam "mümkün olduğunca" sözcüğü ile sağlanır. "Olanaklar elverdiğince, olabildiğince" anlamlarının kullanımı tümceyi anlamsız kılar.

なるべくなら明日出発したい。[73]

Narubeku *nara ashita shūppatsu shitai.*

Mümkünse yarın hareket etmek istiyorum.

(= Kısmetse yarın yola çıkacağım.)

Bu tümcede ise; eğer "çabuk, hızlı" gibi durum belirten sözcükler kullanılmış olsaydı, "olanaklar elverdiğince ve olabildiğince" anlamları kullanılabilirdi.

Ancak tümcede böyle bir açıklama yerine zaman bildiren "yarın" sözcüğü kullanıldığından, bu tümceye en uygun anlamın "mümkünse" olduğunu söyleyebiliriz.

(GFYJ)

[72] I will try to do it that way.
[73] If circumtances allow, I'd like to start tomorrow.

僕は給料が高くてなるべく楽な仕事がいいな。

*Boku wa kyūryō ga takakute **narubeku** rakuna shigoto ga ii na.*

Mümkün olduğunca maaşı yüksek ve rahat bir iş istiyorum.

(=Maaşı yüksek ve rahat bir iş istiyorum.)

Yukarıdaki örnek tümce için "olabildiğince" anlamı da kullanılabilir. "Olabildiğince" sözcüğü de "mümkün olduğu kadar" anlamını yansıtır ancak "olanaklar elverdiğince" sözcüğünün kullanımı tümceyi anlamsız kılar.

(GFYJ)

なるべく本を読むようにしなさい。

***Narubeku** hon o yomu yō ni shinasai.*

Olabildiğince kitap okumaya çalış.

(=Mümkün olduğunca çok kitap okumaya çalış.)

Bu tümce için de belirlenen tüm anlamlar, tümceye uygundur.

2.11. Hitotsu hitotsu

TJTS: Anlam açıklaması yoktur.

GKHJ: Anlam açıklaması yoktur.

GTNRMS: Birer birer anlamını taşımaktadır. (一つずつの意味。)

RSKJ: Anlam açıklaması yoktur.

KNJED: Birer birer, bir seferde, parça parça, ayrı ayrı.(ひとつひとつずつの意味。)[74]

[74] One by one; one at a time; piece by piece; separatel

GFYJ-1: Pek çok şeyi ilgilendiren faktörleri gösterir. Pozitif-negatif anlam ayrımı yoktur. Ad olan *"hitotsu"* sözcüğünden türeyerek, bir çok nesnenin tüm kendine ait özelliklerini kibar bir biçimde ortaya koyar. (複数のものの要素を表す。プラスマイナスのイメージはない。名詞の「一つ」を重ねた語で、複数の対象すべてを個個の要素に視点をおいて表した語である。要素を丁寧に取り扱う暗示がある。)

GFYJ-2: Birer birer ele almak durumunu açıklar, pozitif anlam taşımaktadır. (個別に処理する様子を表す。ややプラスよりのイメージの語。)

(TJS-Takeuchi)

Hitotsu hitotsu:

Birer birer: ひとつ、ひとつずつ。
Hitotsu, hitotsuzutsu.

Teker teker: ひとつずつ、次次に、一つ一つ。
Hitotsuzutsu, tsugitsugi ni, hitotsu hitotsu.

(JTTJS-Y. Shigeru)

Hitotsu hitotsu:

Birer birer: いちいち。
İchiichi .

Teker teker: 一つずつ、いちいち。
Hitotsuzutsu, ichiichi.

Yukarıda belirtilenlere göre; TJS`de "birer birer" anlamı başka sözcüklerle karşılanırken, "teker teker" anlamı *"hitotsu hitotsu"* sözcüğü ile açıklanır. JTTJS`de ise; her iki anlamda başka sözcüklerle karşılanmıştır.

İncelenen belirteçlerden şöyle bir sonuca ulaşabiliriz. Bazı çokanlamlı sözcükler sahip oldukları temel anlam dışında, yakın bir çok yan anlam da içerirler. Bazıları ise *"hitotsu hitotsu"* belirtecinde olduğu gibi yalnızca temel anlamı vurgulayan anlamlardan oluşabilir. Bu nedenle incelemeler sırasında anlamsal problemlerle karşılaşılmamıştır.

(GTNRMS)

飛行機は部品を<u>ひとつひとつ</u>慎重に組み立てて完成させます。

*Hikōki wa buhin o **hitotsu hitotsu** shinchō ni kumitatete kanseisasemasu.*

Uçağın parçaları **birer birer** dikkatlice bir araya getirilerek tamamlandı.

(=Uçak, parçaları bir araya getirilerek tamamlandı.)

(GTNRMS)

故郷に帰って十年たったが、まだ留学時代の事が<u>ひとつひとつ</u>思い出に残っている。

*Kokyō ni kaette jū nen tatta ga, mada ryūgaku jidai no koto ga **hitotsu hitotsu** omoide ni nokotteiru.*

Memleketime döneli on yıl oldu ama, hâlâ yutdışında okuduğum anlar **birer birer** aklımda.

Yukarıdaki iki örnek incelendiğinde *"hitotsu hitotsu"* belirtecinin hem soyut hem de somut sözcükleri vurgulamak için kullanıldığını söyleyebiliriz. İlk örnekte, *"uçağın parçaları"* yani somut bir nesne vurgulanmıştır. İkinci örnekte ise; *"öğrencilik yıllarının hatırlanması"* soyut bir olay vurgulanmıştır.

(GFYJ)

当時の失敗の<u>ひとつひとつ</u>が今ではいい思い出だ。

*Tōji no shippai no **hitotsuhitotsu** ga ima de wa ii omoi de da.*

O günlerde yapılan hatalar bugün **birer birer** hatıra oldular.

(=Geçmişte yapılan hatıralar, bugün birer hatıra oldu.)

Yukarıdaki örneğe bakıldığında aslında her iki anlamda uygun görünmektedir. Ancak, yapılan hataların "birer birer" hatıra olması deyim niteliği de taşıdığından bu tümcede "teker teker" sözcüğüne göre "birer birer" sözcüğünün kullanılması daha uygundur.

(GFYJ)

母は服のほころびをひとつひとつ丁寧に繕った。

*Haha wa fuku no horokobi o **hitotsuhitotsu** teinei ni tsukuratta.*

Annem kıyafetin sökülklerini **birer birer** iyice onardı.

(=Annem, sökükleri teker teker onardı.)

Bu örnek tümcede her iki anlamada kullanılabilir.

2.12. Mō

TJTS: Artık, çoktan; az sonra, birazdan; daha, biraz daha.(既に。)

GKHJ: Anlam açıklaması yoktur.

GTNRMS: Çoktan, halihazırda hareketin bitmiş olması durumu. (既に動作が終わった状態。)

RSKJ-1: O ana kadar bütünüyle var olma durumunu açıklar. (その時までに、すっかりある状態になっていることを表す。)

RSKJ-2: Hemen zamanın geçmiş olmasının verdiği şaşkınlığı anlatır. (早くその時が来たしまったことへの驚きオ表す。)

RSKJ-3: Kısa bir süre zarfında var olan durumun gerçekleşmesi durumu. (まもなくある状態になる様子。)

RSKJ-4: Ek olarak, biraz daha anlamında olup, kısa söyleniş biçimi 「も」`dur) şeklindedir. (さらにくわえて。みじかく「も」ということもある。)

RSKJ-EK: Güçlü bir biçimde duygulanma hissini belirten sözcüktür. (感動を強調するのに使われる言葉。)

KNJED: Anlam açıklaması yoktur.

GFYJ: Sınırı aşma durumunu gösterir, prensip olarak pozitif ya da negatif bir anlam taşımaz. Günlük konuşmalarda kullanılır. (限度を超えている様子を表す。原則としてプラスマイナスのイメージはない。日常会話中心に用いられる。)

(TJS-Takeuchi)
Mō :

Artık: もう、これ以上・・・（ない）；もう、ついに、さて。
Mō, soreijō…(nai); mō, tsuini, sate.

Çoktan: 長い間。
Nagai aida.

Az sonra: ---
Birazdan: 少し後に、まもなく。
Sukoshi ato ni, mamonaku.

Biraz: 少し、ちょっと。
Sukoshi, chotto.

Daha: まだ、いまだ・・・（ない）；もっと、さらに、もう、より。
Mada, imada... (nai); motto, sarani, mō, yori.

(JTTJS-Y. Shigeru)

Mō :

Artık: ---

Çoktan: ---

Az sonra: ---

Birazdan: まもなく、そのうち。
Mamonaku, sonouchi.

Biraz: 少し、ちょっと、ほんの、いくぶん、やや、しばらく。
Sukoshi, chotto, hon no, ikubun, yaya, shibaraku.

Daha: まだ、もっと、さらに。
Mada, motto, sarani.

Yukarıdaki karşılaştırmaya göre; TJS`de "artık ve daha" anlamları *"mō"* sözcüğü ile belirtilirken, "az sonra" anlamının karşılığı yoktur. Diğer anlamların tümü de başka sözcüklerle karşılanmıştır. JTTJS`de ise; "artık, çoktan ve az sonra" anlamlarının karşılığı yokken, diğer anlamlarda başka sözcüklerle karşılanmıştır.

Sözlüklerdeki anlam açıklamaları ve örnekler incelendiğinde *"mō"* belirteci ile ilgili olarak şunları söyleyebiliriz: " Artık, çoktan, az sonra, birazdan, daha" anlamlarını kendi aralarında ikiye ayırabiliriz. " Artık, çoktan" *ve* " az sonra, birazdan, daha" örnekler incelendiğinde de şöyle bir sonuç gözlenmiştir: " artık, çoktan" anlamları daha sık kullanılmakta olup, " az sonra, birazdan, daha" anlamları yerine de kullanılamazlar.

(TJTS)

もう六時です。

Mō *rokuji desu.*

Artık altı oldu.

(=Saat artık 6 oldu.)

"Artık ve çoktan" anlamları dışında kalan "az sonra, birazdan ve daha" anlamları bu tümceye uygun değildir.

(TJTS)

上田さんは<u>もう</u>帰りました。

*Ueda san wa **mō** kaerimashita.*

(Bay / Bayan) Ueda **çoktan** evine gitti bile.

(=Bay / Bayan) Ueda çoktan evine döndü.)

Türkçe çevirisi en uygun “çoktan” sözcüğü ile sağlanmaktadır.

(TJTS)

日本へ来てから、<u>もう</u>十年になります。

*Nihon e kite kara, **mō** jū nen ni narimasu.*

Japonya`ya geleli **artık** 10 yıl oldu.

(=Japonya ya geleli tam 10 yıl oldu.)

Yukarıdaki örnekte de sadece “artık” anlamı kullanılmaktadır. Ancak “artık” yerine “daha” sözcüğü de kullanılabilir ama şöyle bir ayrım söz konusudur. “Artık” ile örnekte geçen sürenin uzunluğu vurgulanmak istenirken, “daha” ile geçen sürenin kısalığı vurgulanmış olur.

(GTNRMS)

今日の宿題は、<u>もう</u>全部してしまった。

*Kyō no shukudai wa, **mō** zenbu shiteshimatta.*

Bugünkü ödevlerimin hepsini **çoktan** bitirdim.

(GTNRMS)

文部省の研修会は、<u>もう</u>終了しました。

*Monbushō no kenshūkai wa **mō** shūryō shimashita.*

Eğitim Bakanlığının araştırma toplantısı **çoktan** bitti.

GTNRMS`de belirtilen her iki örnekte “çoktan” anlamı ile karşılanabilir.

(RSKJ)

お菓子は<u>もう</u>ありません。

*Okashi wa **mō** arimasen.*

Şeker **artık** bitti.

(= Şeker bitti.)

“Artık” sözcüğü yukarıdaki örnek tümcede“önceden vardı ama, şu anda artık yok, kalmadı” anlamında zamanı vurgulayacak şekilde kullanılmıştır.

(RSKJ)

<u>もう</u>五時だ。

***Mō** go ji da.*

Artık beş oldu.

(=Saat artık 5 oldu.)

“Artık” ve “daha” anlamları tümceye uygundur. Ancak daha önceki örnekte de belirtildiği gibi, tümceye katacakları anlamlar farklı olacaktır.

(RSKJ)

仕事も<u>もう</u>終わりです。

*Shigoto mo **mō** owaridesu.*

İş de **artık** bitti.

Yukarıdaki örnek tümcede “İşin tamamen bittiği” vurgulanmaktadır.

(RSKJ)

<u>もう</u>ちょっと待ってください。

*Mō **chōtto matte kudasai.***

Biraz daha bekleyin lütfen.

(RSKJ)

もう一つください。

Mō *hitotsu kudasai.*

Bir tane daha verin lütfen.

(=Bir tane daha lütfen.)

Yukarıdaki RSKJ`nin her iki örneğinde de "var olan şeyin fazlasını isteme" anlamı vurgulanmaktadır. (RSKJ)

なんてったってもうすごいんだから。

Nantettatte ***mō*** *sugoindakara.*

Gerçekten harika.

Yukarıdaki tümcede *"mō"* `nun belirlenen hiçbir anlamı kullanılamaz, *"mō"* bu tümcede belirlenen anlamlarının dışında, vurgu belirtmek için kullanılmıştır.

(GFYJ)

（かくれんぼ） もういいかい まあだだよ

Mō *iikai* *maadadayo.*

Artık tamam mı ? Henüz değil.

(=Tamam mı?)

"Artık" anlamı dışındaki anlamalar bu örnek tümceye uygun değildir. Aslında örnek "artık" sözcüğü kullanılmadan da aynı anlamı ifade edilebilir. Ancak, oyundaki tekrar sayısı göz önünde bulundurulacak olursa "artık" sözcüğünün kullanılması daha uygun olacaktır.

(GFYJ)

課長、できました　　もうできたの。君は仕事が早いねえ。

Kachō, dekimashita.　　***Mō*** *dekita no. kimi wa shigoto ga hayai nee.*

Müdür Bey yaptım.　　**Çoktan** bitti mi? İşinde çok hızlısın.

(=Bitti mi?)

Bu tümcede kullanılan "çoktan" sözcüğü işin beklenilenden çabuk bitirilmesine karşın duyulan şaşkınlığı belirtir. Kullanılmasa da tümce anlamında değişme olmaz, ancak kullanılması tümceyi daha anlamlı kılar.

2.13. Massugu

TJTS: Dümdüz.

GKHJ: Anlam açıklaması yoktur.

GTNRMS: Dönmeden, dümdüz anlamındadır. (曲がらないで、の意味。)

GTNMS-EK: Yolun yarısında bir yere uğramadan. (途中どこにもよらないで。)

RSKJ-1: Biraz bile dönmeden.(すこしもまがっていない。)

RSKJ-2: Araya bir şey sokmaksızın direkt olarak. (あいだになにも入れないで直接である。)

KNJED: Hiç kıvrımı olmayan, dümdüz şeklindedir. (一直線。)[75]

GFYJ-1: Dönüşü, kıvrımı olmayan, dümdüz anlamına gelen pozitif anlamlı bir sözcüktür. (曲がりがなく直線状である様子を表す。ややプラスイメージの語。)

[75] As straight as an arrow.

GFYJ-2: 1. anlamdan yola çıkarak, istenilen yere direkt olarak gitme durumunu belirten pozitif anlama yakın bir sözcüktür. (1 から進んだ用法で、目的地へ直行する様子を表す。ややプラスイメージの語。)

GFYJ-3: Kişilerin karakter ya da davranışlarında yapaylık olmaması durumu anlamına gelen pozitif anlamlı bir sözcüktür. (人の性格や態度などに作為がない様子を表す。プラスイメージの語。)

(TJS-Takeuchi)

Massugu:

Dümdüz: まったいらな、まっすぐな、おとなしい、じみない。
Mattairana, massuguna, otonashii, jiminai.

Direkt: まっすぐに、直行で、直接に。
Massugu ni, chokkō de, chokusetsu.

(JTTJS-Y. Shigeru)

Massugu:

Dümdüz: まったいらな。
Mattairana.

Direkt: まっすぐな。
Massuguna.

Yukarıdaki karşılaştırmaya göre; her iki sözlükte de "dümdüz" anlamı başka sözcüklerle karşılanırken, "direkt" anlamı ise; her iki sözlükte de *"massugu"* sözcüğü ile karşılanmıştır.

(TJTS)

駅はこの道を**まっすぐ**行ったところにあります。

*Eki wa kono michi o **massugu** itta tokoro ni arimasu.*

Bu yoldan **dümdüz** gidince istasyon önünüze gelecektir.

(GTNRMS)

この道を<u>まっすぐ</u>行ってください。

*Kono michi o **massugu** itte kudasai.*

Bu yolu **dümdüz** gidiniz lütfen.

(=Bu yolu dümdüz gidin.)

(GTNRMS)

ここから二番目の信号を左に曲がって、<u>まっすぐ</u>行くと公園があります。

*Koko kara ni ban me no shingō o hidari ni magatte, **massugu** iku to kōen ga arimasu.*

Buradan itibaren ikinci ışıklardan sola dönüp, **dümdüz** giderseniz orada park vardır.

(=İkinci ışıklardan sola dönüp, dümdüz gidince park karşınıza gelecektir.)

Yukarıdaki üç örnekte de *"massugu"*`nun belirlenen her iki anlamı (dümdüz, direkt) kullanılabilir.

(GTNRMS)

A:「帰りにお食事でも御一緒にいかがですか。」

Kaeri ni oshokuji demo go issho ni ikaga desu ka.

Dönerken birlikte yemek yiyebilir miyiz?

B: すみません。今日はちょっと頭が痛いので、<u>まっすぐ</u>家に帰ろうと思います。

*Sumimasen. Kyō wa chotto atama ga itai node, **massugu** ie ni kaerō to omoimasu.*

Affedersiniz. Bugün biraz başım ağrıdığından, **direkt** eve gitmek istiyorum.

=(Başım ağrıdığından, bugün direkt eve gitmek istiyorum.)

Yukarıdaki örnekte ise sadece "yolun yarısında bir yere uğramadan" anlamındaki "direkt" sözcüğü kullanılabilir, "dümdüz" anlamı kullanılamaz.

(RSKJ)

まっすぐにすすむ。

Massugu *ni susumu.*

Dümdüz ilerliyor.

(RSKJ)

まっすぐ帰る。

Massugu *kaeru.*

Direkt dönüyorum.

Yukarıda verilen RSKJ`ye ait iki örnekten ilkinde *"massugu"* her iki anlamıyla da kullanılabilir. Ancak ikinci örnek tümcede, bağlam açık bir biçimde belirtilmemiştir. Fakat, örnekte "eve dönüyorum" gibi bir anlam söz konusu ise; "direkt eve dönüyorum" şeklinde kullanılabilir ancak; "dümdüz eve dönüyorum" olarak kullanılamaz. (KNJED)

両足を**まっすぐに**あげる。[76]

Ryōashi o ***massugu ni*** *ageru.*

Bir kimsenin ayaklarını **dümdüz** (yukarıya doğru) uzatması.

"Massugu" her iki anlamıyla da bu tümcede kullanılabilir.

(GFYJ)

（生徒に）**まっすぐ**前を向きなさい。

(Seito ni) ***massugu*** *mae o mukinasai.*

[76] Raise one`s legs to the perpendicular.

Direkt önünüze dönün.

(=Önünüze dönün.)

Yukarıdaki örnekte "direkt" sözcüğü kullanılabilir ancak, "dümdüz" sözcüğünün kullanılması tümceyi anlamsız kılar.

(GFYJ)

学校が終わったら<u>まっすぐ</u>に帰ってらっしゃい。

*Gakkō ga owattara **massugu** ni kaetterasshai.*

Okuldan sonra **direkt** geliniz.

(=Okuldan sonra hemen gelin.)

Her zaman "direkt olarak" ve "dümdüz" anlamları birbiri yerine kullanılamayabilir. Örneğin yukarıdaki örnek ele alındığında "okuldan sonra **direkt** geliniz" denildiğinde "bir yere uğramadan, hemen" anlamları çıkarken, "okuldan sonra **dümdüz** geliniz" denildiğinde bağlama göre bu tümceden "başka bir yöne ya da yola sapmadan dümdüz ilerleyiniz" anlamı çıkartılabilir.

(GFYJ)

他人に面と向かって<u>まっすぐ</u>に物を言える人間はそう多くない。

*Tanin ni men to mukatte **massugu** ni mono o ieru ningen wa sō ōkunai.*

Karşısındaki kişinin yüzüne karşı **direkt** konuşabilecek insanlar pek fazla yok.

(=Açık sözlü kişilerin sayısı oldukça az.)

Yukarıdaki tümcede *"massugu"* aslında "dürüstçe" sözcüğünün içerdiği anlamı içermektedir.

2.14. Yahari

TJTS-1: *"Yappari"* de denir ve "da, dahi, aynı şekilde" anlamlarında kullanılır. (「やっぱり」とも言う。 ほかの場合と同じように。)

TJTS-2: Hâlâ, yine öyle. (前の場合と同じように。)

TJTS-3: Nitekim, aynen öyle, yine. (予想していた通りに。)

GKHJ: Anlam açıklaması yoktur.

GTNRMS: Herhangi bir durumun önceki şeklini koruması bir değişikliğin olmaması. (一つの状態が前と同じで変化していない場合。)

RSKJ-1: Önceki ya da başka bir şeyle aynı olma durumu. (前と、またはほかのものと同じである様子。)

RSKJ-2: Tahmin edildiği, düşünüldüğü gibi. (予想と同じである様子。思ったとおり。)

RSKJ-3: Bir şey hakkındaki genel düşünceyi bir kez daha, yeniden gözden geçirme hissini belirtir, ne olursa olsun, ne şekilde görülürse görülsün anlamlarında kullanılır. (そのものについての一般的な考え方を、改めて認める気持ちを表す。何と言っても。どう見ても。)

KNJED-1: Dahi, ayrıca, keza. (又・同様に。)[77]

KNJED-2: Hâlâ, henüz, yine de aynı. (依然として。)[78]

KNJED-3: Sonunda, sonucunda. (けっきょく。)[79]

[77] Too, also, like wise.
[78] Still, all (just) the same.
[79] After all.

KNJED-4: Yine de.(・・・にかかわらず。)[80]

GFYJ-1: Tahmin edildiği gibi bir sonucun ortaya çıkması durumunu gösterir, genellikle negatif anlamda kullanılır. (予想通りの結果になる様子を表す。ややマイナスよりのイメージの語。)

GFYJ-2: 1`deki anlamdan yola çıkılarak, şu ana kadar olan bir durumun değişmeksizin devam etmesi durumunu gösterir. Pozitif- negatif anlam ayrımı yoktur. (GFYJ-1 から進んで、現在の状態がこれまでと変化せずに続いている様子を表す。プラスマイナスのイメージはない。)

GFYJ-3: 1`deki anlamdan yola çıkılarak, aynı olma durumunu gösterir. Pozitif-negatif anlam ayrımı yoktur. (GFYJ-1 から進んで、同様である様子を表す。プラスマイナスのイメージはない。)

GFYJ-4: Var olan bir değeri tekrardan doğru olarak algılama durumu olup, genellikle pozitif anlamda kullanılır. (価値を再認識する様子を表す。ややプラスよりのイメージの語。)

GFYJ-5: Tekrardan düşünerek bir şeyleri düzeltme durumu olup, Pozitif- negatif anlam ayrımı yoktur. (改めて考え直す様子を表す。プラスマイナスのイメージはない。)

(TJS-Takeuchi)

Yahari:

-de: 1- 直前の語の強調 . とり立てに用いる・・・も、・・・は
Chokuzen no go no kyōchō . toritate ni mochiiru…mo,…wa.

[80] in spite of, nevertheless.

2- 節と節をつなぐのに用いる・・・して、・・・が、・・・ので、・・・のに。
Setsu to setsu o tsunagu noni mochiiru...shite, ...ga, ...node, ...noni.

Dahi: ---

Nitekim: 事実、やっぱり、同じように。
Jijitsu, yappari, onajiyōni.

Aynı şekilde(aynı): 同じ、同じような。
Onaji, onajiyōna.

Yine de (yine-gene): また、なお、まだ、やはり-そうではあっても、しかしながら。
Mata, nao, mada, yahari-sōdewa attemo, shikashinagara.

Hâlâ: いまだに、まだ。
İmadani, mada.

Yine öyle (yine): また、なお、まだ、やはり。
Mata, nao, mada, yahari.

Düşünüldüğü gibi: ---

(JTTJS-Y. Shigeru)

Yahari:

-de: もう、は、に、で。
Mō wa, ni, de.

Dahi: もう、～もまた。
Mō,…momata.

Nitekim: やはり、事実。
Yahari, jijitsu.

Aynı şekilde: ---

Yine de : それでも、結局。
Soredemo, kekyōku.

Hâlâ: まだ、いまだに。
Mada, imadani.

Yine öyle: ---

Düşünüldüğü gibi: ---

Sözlükler karşılaştırıldığında şu sonuçlara ulaşılmıştır: TJS`de "dahi, düşünüldüğü gibi" anlamlarının karşılıkları yoktur. "Nitekim, yine öyle, yine de" anlamları *"yahari"* sözcüğü ile karşılanır. Diğer anlamalar ise başka sözcüklerle açıklanır. JTTJS`de ise; "aynı şekilde, yine öyle, düşünüldüğü gibi" anlamlarının karşılıkları yoktur. "Nitekim" anlamı *"yahari"* ile karşılanmıştır, kalan diğer anlamlar ise başka sözcüklerle açıklanmıştır.

(TJTS)

この言葉の意味が分からないので、山田さんに聞いてみましたが、

やはり分かりませんでした。

Kono kotoba no imi ga wakaranai node, Yamada san ni kiitemimashita ga , ***yahari*** *wakarimasen deshita.*

Anlamını bilmediğim için bu sözcüğü (Bay / Bayan) Yamada `ya sordum, ama o **da** bilemedi.

Yukarıdaki örnekte "dahi, aynı şekilde ve düşünüldüğü gibi" anlamları da kullanılabilir ancak "nitekim, yine de, hâlâ ve yine öyle" anlamları kullanılamaz.

(TJTS)

山田さんは医者ですが、息子さんもやはり医者になりたいそうです。

Yamada san wa isha desu ga, musukosan mo ***yahari*** *isha ni naritai sō desu.*

(Bay / Bayan) Yamada`nın kendisi doktordur, ve **nitekim** oğlu da doktor olmak istiyormuş.

(=Bay / Bayan) Yamada doktor olduğundan, oğlu da doktor olmak istiyormuş.)

Yukarıdaki örnekte de “dahi, yine de, hâlâ ve yine öyle” anlamları kullanılamaz.

(TJTS)

上田さんは今でも<u>やはり</u>小学校の先生をしていらっしゃいますか。

*Ueda san wa ima de mo **yahari** shōgakkō no sensei o shite irasshaimasu ka.*

(Bay / Bayan) Ueda şimdi **hâlâ** ilkokul öğretmenliği mi yapıyor?

(= Bay / Bayan) Ueda hâlâ öğretmenlik mi yapıyor?

(GTNRMS)

十年前と同じように、妹は<u>やはり</u>小学校の先生をしています。

*Jūnen mae to onaji yōni, imōtō wa **yahari** shōgakkō no sensei o shiteimasu.*

On yıl önceki gibi, kız kardeşim **hâlâ** ilkokul öğretmenliği yapıyor.

(=Kız kardeşim hâlâ öğretmenlik yapıyor.)

(GTNRMS)

今でも<u>やはり</u>あの辺りは静かな住宅地です。

*İma demo **yahari** ano atari wa shizukana jūtakuchi desu.*

Bugün bile **hâlâ** oralar sessiz yerleşim birimleridir.

(=Oralar bugün de oldukça sessiz yerler.)

(KNJED)

彼は今でも<u>やはり</u>勉強家です。[81]

*Kare wa ima demo **yahari** benkyōka desu.*

O şimdi bile **hâlâ, yine de** çalışkan.

[81] He works as hard as before.

(=O, şimdi de çalışkan.)

(GFYJ)

（別れた恋人の手紙）私、<u>やっぱり</u>今でもあなたが好きなんです。

（*Wakareta koibito no tegami) Watashi,* ***yappari*** *ima de mo anata ga sukinandesu.*

(Ayrılınan sevgilinin mektubu) Ben **hâlâ** şu an bile seni seviyorum.

(=Ben hâlâ seni seviyorum.)

Yukarıdaki beş örnekte de, herhangi bir durumun önceki şeklini koruması bir değişikliğin olmaması durumu açıklanmaktadır.

(TJTS)

去年の夏も暑かったですが、今年も<u>やはり</u>暑いですね。

Kyonen no natsu mo atsukatta desu ga, kotoshi mo ***yahari*** *atsui desu ne.*

Geçen yıl yazın hava çok sıcaktı, bu yıl da **yine öyle** sıcak değil mi?

(=Bu yıl da geçen yılki gibi çok sıcak değil mi?)

Yukarıdaki örnek tümcede anlam 「も」sözcüğünün taşıdığı "da" anlamıylada sağlanabilir. Ancak burada kullanılan *"yahari"* anlamı daha güçlü vurgulayıcı bir özellik taşımaktadır.

(TJTS)

わたしが思っていたとおり、<u>やはり</u>あの人はうそをついていました。

Watashi ga omotte ita tōri, ***yahari*** *ano hito wa uso o tsuite imashita.*

Tahmin ettiğim gibi, o kişi yalan söylüyordu.

(=O kişi tahmin ettiğim gibi yalan söylüyordu.)

(TJTS)

木村さんは試験に合格しないだろうと思っていましたが、<u>やはり</u>だめでした。

Kimura san wa shiken ni gōkaku shinai darō to omotte imashita ga, ***yahari*** *dame deshita.*

Ben, (Bay / Bayan) Kimura bu sınavı geçemez diye tahmin etmiştim ve **nitekim öyle** oldu.

(=Bay / Bayan) Kimura sınavı geçemez diye düşünüyordum, nitekim öyle de oldu. (RSKJ)

<u>やはり</u>優勝は無理だった。

Yahari *yūshō wa muri datta.*

Tahmin edildiği gibi şampiyonluk imkansızdı.

(=Bilindiği gibi şampiyonluk imkansızdı.)

Yukarıdaki üç tümcede de *"yahari"* tahmin edildiği gibi bir sonucun ortaya çıkması durumunu gösterir.

(RSKJ)

経験者は<u>やはり</u>手つきがちがう。

Keikensha wa ***yahari*** *tetsuki ga chigau.*

Ne olursa olsun onun tecrübeleri farklı.

(=Onun tecrübeleri çok farklı.)

Yukarıdaki örnek tümcede belirlenen anlamlar dışına çıkılarak, tümcede *"yahari"* "ne olursa olsun" anlamı ile karşılanmıştır. Çünkü bu tümcede "kişinin

herkesten farklı tecrübelere sahip olması" özelliği vurgulandığından, bu anlam en uygun şekliyle "ne olursa olsun" anlamı ile sağlanmıştır.

(KNJED)

子供は<u>やはり</u>子供。[82]

*Kodomo wa **yahari** kodomo.*

Çocuk **sonucunda** çocuktur.

(=Çocuk çocuktur.)

Yukarıdaki örnek tümcede de "sonucunda" sözcüğü "düşünüldüğü gibi, bilindiği gibi" anlamlarını yansıtır özelliktedir. Ancak Türkçeye en uygun şekliyle "sonucunda" sözcüğü ile karşılanmıştır.

(KNJED)

彼は病気でも<u>やはり</u>勉強を続けている。[83]

*Kare wa byōki de mo **yahari** benkyō o tsuzuketeiru.*

O hastalığına rağmen **yine de** çalışmaya devam ediyor.

(=Hasta olmasına rağmen yine de çalışıyor.)

Bu örnek tümce "aynı şekilde" sözcüğü ile de karşılanabilir.

(GFYJ)

偉そうなことを言っても<u>やはり</u>子供は子供だ。

*Erasōna koto o itte mo **yahari** kodomo wa kodomo da.*

Yetişkin gibi konuşsa bile **yine de** çocuk çocuktur.

(=Yetişkin gibi konuşsa da çocuk çocuktur.)

---

[82] Boys will be boys.

[83] He still keeps up his studies in spite of his illness.

Daha öncede “sonucunda” sözcüğü ile karşılanan benzer bir örnek tümce bu defa da “yine de” sözcüğü ile karşılanmıştır. Ancak bu örnek tümcede çocuk yetişkin ile karşılaştırılmıştır. Buna bağlı olarak da her ne kadar çocuk yetişkini örnek alsa da, taklit etse de kendi özelliklerini ortaya koyar sonucuna ulaşılır. Bu açıklama da en uygun “yine de” sözcüğü ile karşılanır.

3. BÖLÜM

BELİRTEÇLERİN ANLAMSAL TARTIŞMASI

"İchiō, isshōkenmei, kitto, sasuga ni, jun ni, sekkaku, zehi, dandan, tsuzukezama ni, narubeku, hitotsu hitotsu, mō, massugu, yahari" belirteçlerinin II. Bölümde farklı sözlüklerden belirlenen anlamlarına, informant aracılığıyla getirdiğimiz yorumlara III. bölümde yer verilmiştir. 14 belirtecin herbiri aynı uygulama sırası takip edilerek incelenmiştir. Öncelikle, belirlenen belirtecin her bir anlamı farklı örnek tümcelere uygulanmıştır.

İlk olarak informanta kendi oluşturduğumuz tümceler sorulmuştur. Bu Türkçe tümcenin altında yer alan ve **"K"** ile belirtilen Japonca tümce, **"belirteç"** kullanarak oluşturduğumuz kendi tümcemizi göstermektedir. Onun altında yer alan ve **"İ"** ile belirtilen tümce ise informatın oluşturduğu Japonca tümceyi ve onun örneğe ilişkin yorumlarını belirtmektedir.

3.1. *İchiō*

3.1.1. *İchiō* belirtecinin II. Bölümde sözlükler yardımıyla belirlenen ilk anlamı "şöyle bir" sözcüğüdür. Şöyle bir sözcüğüne ilişkin oluşturulan örnek tümceler ve informantın yorumları aşağıda belirtildiği gibidir:

1- Gazetedeki haberlere **şöyle bir** göz attım.

K: 新聞の記事に<u>いちおう</u>目を通してみました。

*Shinbun no nyūsu ni **ichiō** me o tōshitemimashita.*

İ: 新聞の記事に<u>ちょっと</u>目を通してみました。

*Shinbun no kiji ni **chotto** me o tōshitemimashita.*

İnformanta göre, *ichiō* sözcüğü yerine kullanılacak olan *chotto* sözcüğü Türkçe örnek tümcede yer alan "şöyle bir" sözcüğünü karşılar. Ancak tümce *ichiō* sözcüğü ile ifade edilmek isteniyorsa, birbiri ile bağlantılı olan, sebep-sonuç ilişkisi gösteren aşağıdaki gibi bir tümce oluşturulmalıdır.

新聞の記事に**いちおう**目を通してみました。大変なことがたくさんありました。

*Shinbun no kiji ni **ichiō** me o tōshite mimashita. Taihen na koto ga takusan arimashita.*

Bugün **şöyle bir** geçmişten konuştuk.

2- **K:** 今日**いちおう**昔のことについ話しました。

*Kyō **ichiō** mukashi no koto nitsuite hanashimashita.*

İ: 今日**かんたん**に昔について話しました。

*Kyō **kantan** ni mukashi no koto ni tsuite hanashimashita.*

İnformanta göre, yukarıdaki örnek tümcede *kantan ni* sözcüğü kullanılmalıdır. Çünkü *ichiō* sözcüğü genellikle soru cevap şeklinde gerçekleşen karşılıklı diyaloglarda, cevap tümcesi olarak kullanılır. Aşağıda belirtilen ikili diyalogda *ichiō* sözcüğünün kullanılması uygun olacaktır.

(Öğretmen- öğretmene) Bugün derste ne yaptın?

A: 今日授業で何をしましたか。

Kyō jugyō de nani o shimashitaka.

Şöyle bir geçmişten bahsettim.

B: いちおう昔について話しました。

İchiō *mukashi ni tsuite hanashimashita.*

3- Bayan Tanaka`nın mezuniyet resimlerine **şöyle bir** baktım.

K: 田中さんの卒業写真をいちおう見ました。

Tanaka San no sotsugyō shashin o ***ichiō*** *mimashita.*

İ: 田中さんの卒業写真をちょっと見ました。

Tanaka San no sotsugyō shashin o ***chotto*** *mimashita.*

Yukarıda verilen örnek tümce de *ichiō* yerine *chotto* sözcüğü kullanılmıştır. Ancak informanta *ichiō* belirtecinin kesinlikle bu tümcede kullanılıp kullanılmayacağı sorulduğunda 2. örnekte verilen açıklamayı hatırlatarak ikili diyalog biçiminde ve soru-cevap şeklinde oluşturulacak tümcelerde *ichiō* sözcüğü nün kullanılabileceğini belirtmiştir.

A: Bayan Tanaka`nın mezuniyet resimlerini gördün mü?

田中さんの卒業写真をいちおう見ましたか。

Tanaka San no sotsugyō shashin o ***ichiō*** *mimashitaka.*

B: Evet, **şöyle bir** baktım.

はい、いちおう見ました。

Hai, ***ichiō*** *mimashita.*

3.1.2 "Yine de" Anlamı

4- Sigaranın zararlarını bilmesine rağmen **yine de** sigara içmeye devam ediyor.

K: タバコのがいを知っているのに、いちおうタバコを吸いつづけます。

Tabako no gai o shitteiru noni, ***ichiō*** *tabako o suitsuzukemasu.*

İ: タバコのがいを知っているのに、それでもタバコを吸いつづけます。

Tabako no gai o shitteiru noni, ***soredemo*** *tabako o suitsuzukemasu.*

Yukarıdaki tümcede informant *ichiō* belirtecinin doğal bir kullanım olmadığını düşünerek *soredemo* sözcüğünü kullanmıştır. Ancak, "uzun zamandır sigara içiyorum, herhangi bir rahatsızlığımın olup olmadığını öğrenmek için doktora göründüm" gibi bir tümce oluşturulacak olursa *ichiō* sözcüğü kullanılabilir. Çünkü, kendi oluşturduğumuz tümcede *ichiō* sözcüğünün anlamından kaynaklanan bir "geçiştirme, önemsememe" anlamı söz konusudur. Ancak sağlık, önemli bir konudur ve ihmale gelmez. Sigaranın hem zararlı olduğunu bilip, hem de şöyle bir amaçsızca doktora görünmek tümcede anlam kargaşasına neden olur. *ichiō* `nun kullanılabileceği uygun tümce aşağıdaki gibi olmalıdır:

Uzun zamandır sigara içtiğimden, bir doktora göründüm.

長い間タバコを吸っているので、いちおうお医者さんに見てもらいました。

Nagai aida tabako o sutteiru node, ***ichiō*** *oisha san ni mitemoraimashita.*

5- Hasta bile olsa **yine de** çalışıyor.

K: 病気になっても、いちおう働いています。

Byōki ni nattemo, ***ichiō*** *hataraiteimasu.*

İ: 病気になっても、それでも働いています。

Byōki ni nattemo, ***soredemo*** *hataraiteimasu.*

İnformanta göre, *ichiō*`nun Japoncada böyle bir kullanımı yoktur. "Hasta olmak" ve "çalışmak" eylemlerinin ikisinin bir arada *ichiō* ile kullanılması mantık dışıdır. Ancak aşağıda belirtilen bağlamda kullanılabilir:

Çalışmadan **yine de** sınava girdim.

勉強しなくて、いちおう試験を受けました。

Benkyōshinakute, ***ichiō*** *shiken o ukemashita.*

Yukarıda verilen tümce, sınavı önemsemeden "şansını denemek, şöyle bir" sınava girip çıkmak anlamını yansıtır.

Yukarıda verilen "yine de" anlamına ilişkin her iki örnek tümcede de "yine de" anlamını taşıyan *ichiō* sözcüğü yerine "buna rağmen" anlamını taşıyan *soredemo* sözcüğünün kullanıldığı görülmüştür. Bu durumda "yinede" ve "buna rağmen" sözcüklerinin eş anlamlı oldukları söylenebilir.

6- 50 yaşında olmasına rağmen **yine de** çok güzel.

K: 五十才になったのに、いちおう綺麗です。

Gojussai ni natta noni, ***ichiō*** *kireidesu.*

İ: 五十才になった**にもかかわらず**、美しいです。

Gojussai ni natta ***nimokakawarazu,*** *utsukushiidesu.*

İnformanta göre; *ichiō* kullandığımız yukarıdaki tümce Japoncaya uygun değildir. Bu tümcedeki "yine de" anlamı *nimokakawarazu* sözcüğü ile sağlanmıştır.

3.1.3. "Şimdilik" Anlamı

7- **Şimdilik** biraz uyusan iyi olur.

K: いちおう寝たほうがいいです。

İchiō *neta hō ga ii desu.*

İ: İnformanta göre bu örnek tümcenin *toriaezu* ya da *chotto* sözcüklerinden biriyle oluşturulması daha uygun olur.

3.1.4. "En azından" Anlamı

8- **En azından** bir denemelisin.

K: いちおうやってみて下さい。

İchiō *yatte mite kadasai.*

İ: İnformanta göre, bu örnek tümcede kullanılan bağlam açık ve net değildir. Bu nedenle, tümcenin sınava girmek istemeyen bir arkadaşımıza, sınava girmesi için tavsiyede bulunurken kullanıldığı düşünülecek olursa;

試験をいちおう受けて見たら・・・

Shiken o ***ichiō*** *uketemitara…*

şeklinde *ichiō*`nun kullanılabileceği bu tümce de *toriaezu* sözcüğü de kullanılabilir. Ancak bu tümcedeki *ichiō* kullanımına ilişkin şöyle bir açıklamada bulunmak gerekir. Arkadaşımız olduğu için bu kişiye öneride bulunurken, samimiyete bağlı bir laubalilikten de söz edilebilir.

9- **En azından** bir haber versen iyi olurdu.

K: いちおう知らせたほうがいいです。

İchiō *shiraseta hō ga ii desu.*

İ: Herhangi bir duruma ilişkin olarak karşımızdakinden "en azından bir telefon ederek neye karar verdiğini" belirtmesini istediğimiz bu bağlam *ichiō* kullanımına uygun değildir. Bu örnek tümcenin aşağıda belirtilen bağlamda gerçekleştiği düşünülecek olursa *ichiō*`yu kullanabiliriz:

Bir partiye gidip gitmemek arasında kaldıysak ve düşündükten sonra kesin bir karara vardıysak;

前にいちおう行かないと言ったけど、考えたあと行ったらいいと思いました。

Mae ni ***ichiō*** *ikanai to ittakedo, kangaeta ato ittara ii to omoimashita.*

3.1.5. "Her ihtimale karşı" Anlamı

10- Alışveriş yapmayacağım ama **her ihtimale karşı** cüzdanımı yanıma aldım.

K: 買い物しませんが、いちおう財布を持っています。

Kaimono shimasen ga, ***ichiō*** *saifu o motteimasu.*

İ: İnformant bu tümcede *ichiō* sözcüğü yerine hemen hemen aynı anlamda kullanıldığı belirtilen *"toriaezu"* sözcüğünü kullanmıştır. Ancak, belli bir amacın olmaması nedeniyle *ichiō* kullanımının daha uygun olacağı belirtilmiştir.

11- **Her ihtimale karşı** bir telefon etsen iyi olur.

K: いちおう電話をかければいいです。

İchiō *denwa o kakereba ii desu.*

İ: Eğer herhangi bir konu hakkında telefon edip etmemek konusunda karar verilememişse ve bu kararsızlığı bir çözüme kavuşturmak istiyorsak;

いちおう電話をかけておいたほうがいいです。

İchiō *denwa o kakete oita hō ga ii desu.*

şeklindeki kullanım uygun olacaktır.

12- Gece uyumadan önce **her ihtimale karşı** kapını kilitlesen iyi olur.

K: 夜寝る前にいちおうドアを閉めたほうがいいです。

Yoru neru mae ni ***ichiō*** *doa o shimeta hō ga ii desu.*

İ: İnformanta göre, olası herhangi bir tehlikeye karşı çözüm olarak kapının kilitlenmesi önerildiği için *ichiō* kullanımı uygundur.

3.1.6. "Öncelikle" Anlamı

13- **Öncelikle** ne yapacağına karar vermelisin.

K: 何をしたいですか。いちおうそれを決めてください。

Nani o shitai desu ka. ***İchiō*** *sore o kimete kudasai.*

İ: Bu tümce Japoncaya uygun değildir. Burada *ichiō* yerine *mazu* sözcüğü kullanılabilir ancak; kişinin kendi kendine düşünerek, yapacağı şeylere karar verdiği düşünülürse;

いちおう決めた。

İchiō *kimeta.*

İfadesi kullanılabilir ve kullanım Japoncaya uygundur.

14- Planlarını gerçekleştirmek için **öncelikle** çok çalışmalısın.

K: 計画を実現するためにいちおういっしょうけんめい働かなければならない。

Keikaku o jitsugen suru tame ni ***ichiō*** *isshōkenmei hatarakanakerebanaranaidesu.*

İ: İnformanta göre, bu örnek tümce de Japoncaya uygun değildir. Örnekte *mazu* ya da *toriaezu* sözcükleri kullanılabilir.

Toriaezu sözcüğü "planlarını gerçekleştirmek için, öncelikle şirkete erken gelmekle başlayabilirsin" gibi bir tümce oluşturulduğunda kullanılabilir.

計画を実現するには**とりあえず**会社に早く来ることから始めましょう。

Keikaku o jitsugen suru ni wa ***toriaezu*** *kaisha ni hayaku kuru koto kara hajimemashō.*

3.1.7. "Genel olarak" Anlamı

15- Hastanın sağlık durumu **genel olarak** iyi.

K: 病人の健康状況は**いちおう**いいです。

Byōnin no kenkō jokyō wa ***ichiō*** *ii desu.*

İ: İnformanta göre, bu örnekte Japoncaya uygun değildir. Ancak, hastanın önemli bir rahatsızlığı varsa ve hayati tehlikeyi atlaşmışsa:

いちおう持ち直しました。

İchiō *mochinaoshimashita.*

İfadesi kullanılabilir. Aynı anlam *toriaezu* sözcüğü kullanılarak ta sağlanabilir.

16- Son zamanlarda **genel olarak** bütün bölgelerde havalar yağışlı.

K: 最近各地方には**いちおう**雨がふっている。

Saikin kakuchihō ni wa ***ichiō*** *ame ga futteiru.*

İ: Hava tahminleri araştırmalara bağlı olan kesin gözlemlere dayanır. Örnekte kullanılan *ichiō* sözcüğü bu kesinliği yansıtmaz. Ancak yıllık yağış miktarı ile ilgili bir genelleme yapıldığı düşünülecek olursa *ichiō* sözcüğü kullanılabilir.

いちおう雨がふっている。

İchiō *ame ga futteiru.*

Tümcesinde *ichiō* sözcüğü kullanılabilir. Ya da daha öncede belirttiğimiz gibi ikili bir diyalog söz konusu ise ve bu diyaloğun konusu aşağıda belirtilen bağlamda gerçekleşiyorsa yine *ichiō* sözcüğü kullanılabilir.

3.1.8. "İlk etapta" Anlamı

17- Bu işe **ilk etapta** "hayır" demelisin.

K: この仕事は**いちおう**断ったほうがいいです。

*Kono shigoto wa **ichiō** kotowatta hō ga ii desu.*

İ: この仕事は**いちおう**断ったほうがいいです。

断っておいたら、・・・

*Kono shigoto wa **ichiō** kotowatta hō ga ii desu.*

kotowatta oitara,...

şeklinde belirtilen kullanımlar Japoncaya uygundur.

18- **İlk etapta** onun bu konu hakkındaki fikirlerini sormalıyım.

K: このテーマについて**いちおう**彼の意見を聞かなければならない。

*Kono te-ma nitsuite **ichiō** kare no iken o kikanakarebanaranaidesu.*

İ: Eğer tümcede kesinlik anlamı söz konusu ise; *mazu* ya da *zettai ni* sözcüklerinin kullanımı uygundur. Ancak, "şöyle bir onun fikrini al" şeklindeki ifadeyi vurgulamak istiyorsak, o zaman *ichiō* kullanımı daha uygun olacaktır.

Örneğin, tez çalışmamda tezle ilgili herhangi bir problemin olmadığından emin olan danışman hocam yine de Japon hocalarımın fikirleri sormamı istiyorsa böyle bir bağlamda *ichiō* sözcüğü kullanılabilir.

いちおう杉山先生にも聞いて下さい。

İchiō *Sugiyama sensei ni mo kiite kudasai.*

3.1.9. "Bir kez" Anlamı

19- **Bir kez** yalan söylenirse, devamı gelir.

K: いちおううそをついたら、終わりがない。

İchiō *uso o tsuitara, owari ga nai.*

İ: Tümce Japoncaya uygun değildir.

20- **Bir kez** nefret edilince, tekrar sevmesi zor oluyor.

K: いちおうきらいになったら、好きになるのは難しいです。

İchiō *kirai ni nattara, suki ni naru no wa muzukashiidesu.*

İ: Tümce Japoncaya uygun değildir.

21- **Bir kez** hasta olunca düzelmesi zor oluyor.

K: いちおう病気になったら、簡単によくなりません。

İchiō *byōki ni nattara, kantan ni yoku narimasen.*

İ: 19, 20 ve21. örneklerdeki *ichiō* sözcüğünün "bir kez" anlamın karşılamadığı görülmüştür. Çünkü her üç örnekte de "samimi bir yaklaşım ya da geçiştirme" anlamı söz konusu değildir. *İchiō*`nun "bir kez" anlamı bu örneklerde *ichido* sözcüğünün kullanımı ile sağlanabilir. *İchiō*`nun "bir kez" anlamı aşağıda verilen bağlamda geçerlidir:

Herhangi bir konuda soru sorup sormamakta tereddütleri olan birisine: "**Bir kez** sor ya" gibi bir ifade kullanılacak olursa *ichiō* sözcüğü kullanılabilir.

いちおう聞いてみれば・・・

İchiō *kiitemireba…*

3.1.10. "Yaklaşık olarak" Anlamı

22- Japonca ve Çince`nin kanjileri **yaklaşık olarak** aynı.

K: 日本語と中国語の漢字は**いちおう**似ています。

*Nihongo to Chūgoku no kanji wa **ichiō** niteimasu.*

İ: 日本語と中国語の漢字は**ほとんど**似ています。

*Nihongo to Chūgoku no kanji wa **hotondo** niteimasu.*

Her iki kullanım da Japoncaya uygundur. Her iki tümce de "Japonca ve Çince`nin kanjileri **yaklaşık olarak** aynı" anlamını yansıtır.

23- Ali`nin söyledikleri, Ahmet`in söyledikleriyle **yaklaşık olarak** aynı.

K: アリさんの言ったことは、アフメットさんの言ったことと**いちおう**同じです。

*Ari San no itta koto wa, Afumetto San no itta koto to **ichiō** onaji desu.*

İ: Bu örnek tümcede *ichiō-toriaezu* sözcükleri kullanılabilir. Ancak yine de ufak ayrımlar söz konusudur. *İchiō* temel olarak herhangi bir konudaki uyuşan noktaları belirtir. *Toriaezu* sözcüğü de *ichiō* ile görünüm olarak aynıdır. Ancak *hotondo* sözcüğü yaklaşık olarak bir aynılığın olduğundan bahseder.

3.1.11. "Hiç değilse" Anlamı

24- (Bayram günü) **Hiç değilse** bir telefon etsen iyi olur.

K: バイラムでは**いちおう**電話ぐらいはかけないと・・・

*Bairamu de wa **ichiō** denwa gurai kakenai to..*

İ: バイラムでは**いちおう**電話ぐらいはかけないと・・・

*Bairamu de wa **ichiō** denwa gurai kakenai to...*

25- Dışarı çıkmışken, **hiç değilse** biraz dolaşsaydın.

K: 外に出たので、**いちおう**散歩したほうがいいです。

*Soto ni deta node, **ichiō** sanpō shita hō ga ii desu.*

İ: İnformanta göre, bu tümce Japoncaya uygun değildir.

Kurulan örnek tümce ancak せっかく外に出たら、もっとゆっくりしたらよかったのに・・・*(**Sekkaku** soto ni detara, motto yukkuri shitara yokatta noni...* = Dışarı çıkmışken, biraz daha zaman geçirseydin... *)* gibi bir ifade ile istenilen anlam yansıtılabilir.

26- Dergilere bak, **hiç değilse** biraz oyalanmış olursun.

K: 雑誌にみたら、**いちおう**時間を楽しく過ごします。

*Zasshi ni mitara, **ichiō** jikan o tanoshiku sugoshimasu.*

İ: Herhangi bir soru-cevap durumu söz konusu olmadığından bu tümcede *ichiō* kullanımı uygun değildir.Ancak, "öğretmen hanım 5dk` ya kadar geleceğim dediği için, beklerken isterseniz dergilere bir göz atın" gibi bir bağlamda oluşturulacak örnek tümcede öneri anlamı taşıyan *ichiō* sözcüğü kullanılabilir.

Öğretmen Hanım henüz gelmediler mi?

A: 先生はまだいらっしゃいませんか。

Sensei wa mada irasshaimasen ka.

Öğretmen hanım, 5 dk`ya kadar geleceğim dediği için beklerken isterseniz dergilere bir göz atın.

B: 先生は 5 分に来るといったので、お待ちになるとき<u>いちおう</u>雑誌でも読んだらいいじゃないか。

Sensei wa go fun ni kuru to itta node, omachi ni naru toki ***ichiō*** *zasshi demo yondara ii janaika.*

3.2. *İsshōkenmei*

3.2.1. "Büyük bir çabayla" Anlamı

1- Hastalığı **büyük bir çabayla** yenmeye çalışıyor.

K: よくなるために、<u>いっしょうけんめい</u>がんばっています。

Yokunaru tame ni, ***isshōkenmei*** *ganbatteimasu.*

İ: İnformanta göre, yukarıdaki tümcenin *isshōkenmei* sözcüğü ile aynı anlama gelen *kenmei ni* sözcüğü ile oluşturulması daha uygun olur. Çünkü, *isshōkenmei* sözcüğü "neşeli ve hoş olan" durumlara ilişkin açıklamalarda kullanılır. Ancak, *kenmei ni* sözcüğü, aynı anlama gelmesine karşın *isshōkenmei* sözcüğünün tersine örnek tümcede de belirtildiği gibi "ciddi" konulara ilişkin açıklamalarda bulunurken kullanılır.

2- İngiltereye gitmeden önce **büyük bir çabayla** İngilizce öğreniyor.

K: イギリスに行く前に、<u>いっしょうけんめい</u>英語を勉強しています。

İgirisu ni iku mae ni, ***isshōkenmei*** *eigo o benkyōshiteimasu.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur. Çünkü tümcede "azimle, canla başla" birşeyler yapma anlamı söz konusudur.

3- Ehliyet almak için **büyük çaba sarf ediyor.**

K: 運転免許を取るために<u>いっしょうけんめい</u>頑張っています。

*Untenmenkyo o toru tame ni **isshōkenmei** ganbatteimasu.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur. Bu tümcede de örnek 2`deki gibi bir "azim, canla başla" bir şeyleri yapmak anlamı söz konusudur.

3.2.2. "Elinden geldiğince" Anlamı

4- İnsanlara **elinden geldiğince** iyi davranmaya çalışıyor.

K: 人間に対して、<u>いっしょうけんめい</u>によくふりまいます。

*Ningen ni taishite, **isshōkenmei** ni yoku furimaimasu.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygun değildir. Çünkü, insanlar karşılarındaki kişilere iyi davranmak için canla başla çabalamazlar. Oysa *isshōkenmei* sözcüğü "canla başla" bir eylemi gerçekleştirmek anlamını içerir. Ancak *isshōkenmei* sözcüğü "canla başla" anlamını yansıtacak biçimde, aşağıdaki şekilde kullanılabilir ve bu kullanım Japoncaya uygundur.

İnsanlara iyi şeyler yapabilmek için (= faydalı olabilmek için) **canla başla** çabalıyor.

人々にいいことをしようと<u>いっしょうけんめい</u>がんばっています。

*Hitobito ni ii koto o shiyō to **isshōkenmei** ganbatteimasu.*

5- Fakirlere **elinden geldiğince** yardım ediyor.

K: 貧しい人々を助けるため<u>いっしょうけんめい</u>がんばっています。

*Mazushii hitobito o tasukeru tame **isshōkenmei** ganbatteimasu.*

İ: İnformanta göre, bu tümcedeki *isshōkenmei* kullanımı Japoncaya uygundur. Ancak tümce, *isshōkenmei* ile aynı anlama gelen *dekirudake* (yapabildiğince, yapabildiği kadarıyla) sözcüğüyle de istenilen anlamı yansıtır.

Ancak, *dekirudake* sözcüğü "hayatını bir işe adamak anlamını, kişinin kendini üstün görmesi" şeklinde vurgular. Fakat örnek tümcede kişinin fakirlere yardım etmeye kendini adaması gibi bir durum söz konusu olmadığından *isshōkenmei* sözcüğünün kullanılması daha uygun olur.

6- **Elinden geldiğince** sağlığına dikkat ediyor.

K: いっしょうけんめいに健康に気をつけています。

İsshōkenmei *ni kenkō ni ki o tsuketeimasu.*

İ: İnformanta göre, bu örnek tümce de Japoncaya uygundur. Örnek-5`te belirtildiği gibi, bu örnek tümcede de *dekirudake* (yapabildiğince, yapabildiği kadarıyla) sözcüğünün kullanılması uygundur. Ancak *isshōkenmei* sözcüğü bir hareketlilik ve canla başla bir işle uğraşmak anlamını yansıttığından *dekirudake* sözcüğüne oranla kullanılması daha uygun olur.

3.2.3. "Var gücüyle" Anlamı

7- Ailesini geçindirebilmek için **var gücüyle** çalışıyor.

K: 家族のために**いっしょうけんめい**働いています。

Kazoku no tame ni ***isshōkenmei*** *hataraiteimasu.*

İ: İnformanta göre, bu tümce Japoncaya uygundur. "Canla başla" anlamını içerir.

8- (Mahkemede) Haklarını **var gücüyle** savundu.

K:（裁判所で）　　権利を<u>いっしょうけんめい</u>にふせぎました。

(*Saibansho de)*　　*Kenri o **isshōkenmei** ni fusegimashita.*

İ:　　権利を<u>けんめい</u>に主張する。

*Kenri o **kenmei** ni shūchōsuru.*

İnformanta göre, örnekteki *isshōkenmei* kullanımı Japoncaya uygun değildir. Aynı örnek tümcede *kenmei ni, dekirudake, dekirukagiri* sözcüklerinin her birisi de kullanılabilir.

Ancak aralarında bazı farklar söz konusudur. Mahkemenin "ciddi" bir ortam olması nedeniyle hoş bir durum ve ortam söz konusu değildir. Bu nedenle, *isshōkenmei* sözcüğünün kullanılması uygun değildir.

Mahkeme gibi ciddi bir ortamda hakların savunulması ise; *shuchōsuru* eylemi ile açıklanır. *Dekirukagiri* sözcüğü tümcede "yapabildiğim sınırlar çerçevesinde" anlamını taşırken, *dekirudake* sözcüğü "olayda bitmişliği" belirtir ancak olayın tersine sonuçlanması gibi bir ima söz konusudur:

権利を<u>けんめい</u>に主張したが・・・

*Kenri o **kenmei** ni shūchōshita ga...*

9-　Otobüse yetişmek için **var gücüyle** koştu.

K:　バスに間に合うために<u>いっしょうけんめい</u>走りました。

*Basu ni maniau tame ni **isshōkenmei** hashirimashita.*

İ:　İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur. "Canla başla" anlamı bu tümcede de mevcuttur.

3.2.4. "Canı gönülden" Anlamı

10-　Bu işte başarılı olmayı **canı gönülden** istiyordu.

K: (仕事に入る面接で)成功することを<u>いっしょうけんめい</u>ほしがっています。

(Shigoto ni hairu mensetsu de) Seikōsuru koto o isshōkenmei hoshigatteimasu.

İ: この仕事が成功することを<u>こころより</u>望んでいました。

*Kono shigoto ga seikōsuru koto o **kokoroyori** nozondeimashita.*

İnformanta göre, tümcedeki *isshōkenmei* kullanımı uygun değildir. Türkçesi verilen örneğin Japoncadaki uygun kullanımı, *kokoroyori*: (kalpten, canı gönülden) sözcüğü ile sağlanmıştır. *İsshōkenmei* sözcüğünün kullanılabilmesi için tümcede somut bir uğraş olması gerekir.

11- Mutlu olabilmek için **canı gönülden** dua etti.

K: 幸せになるために<u>いっしょうけんめい</u>祈りました。

*Shiawaseni naru tameni **isshōkenmei** inorimashita.*

İ: Türkiye ve Japonyadaki ibadet şekilleri farklı olduğundan dua şekilleri de farklıdır. Türkiyedeki dua şeklinde Japonya ya göre bir durağanlık söz konusudur. Japonya da ise *hyakkudomai* adı verilen ve sabah 5`ten itibaren ibadet yerinde yüz kez gerçekleştirilen hareketlilikten dolayı bu tümcenin Japonca açısından düşünüldüğünde *kokoroyori*: (kalpten, canı gönülden) sözcüğü ile ifade edilmesi daha uygun olur. Ancak Türkiye deki durağan dua şekli düşünüldüğünde *issōkenmei* sözcüğü de kullanılabilir.

12- Onunla tekrar karşılaşmayı **canı gönülden** temenni ediyordu.

K: 彼ともう一度合えることを<u>いっしょうけんめい</u>願っていました。

*Kare to mōichido aeru koto o **isshōkenmei** negatteimashita.*

İ: Bu örnek tümcede de, bir önceki örnek tümcedeki gibi bir durağanlık ve yoğun istek durumu söz konusudur. Bu nedenle, *isshōkenmei* kullanılamaz. *Kokoroyori*: (kalpten, canı gönülden) sözcüğünün kullanılması daha uygun olur.

3.2.5. "Azimle" anlamı

13- Hayatın zorluklarına karşı **azimle** direniyor.

K: 生活の難しさに**いっしょうけんめい**に抵抗しています。

*Seikatsu no muzukashisa ni **isshōkenmei** ni teikōshiteimasu.*

İ: 困窮に**けんめいに**絶える。

*Konkyu ni **kenmeini** taeru.*

Tümcedeki *isshōkenmei* kullanımı Japoncaya uygun değildir.Türkçedeki "hayatın zorlukları" ifadesi Japoncada *konkyu* sözcüğü ile karşılanır. *Seikatsu no muzukashisa* olarak belirttiğimiz ifade de Türkçeye "hayatın zorlukları" olarak çevrilebilir. Ancak bu ifade daha çok matematiksel zorluklarda, sınavlara ilişkin zorluklarda ya da insan ilişkilerinde çözümlenebilecek zorlukları belirtirken kullanılır. Tümcenin Japonca ya uygun şekli yukarıda belirtildiği gibidir. "Hayatın zorluklarına dayanmak, katlanmak" Japoncada deyim niteliği taşıyan bir sözcüktür ve "*konkyu ni taeru"* olarak ifade edilir.

Ancak tümcede, yaşama karşı biraz ümit ve beklentinin varolduğu düşünülecek olursa *isshōkenmei* sözcüğü de kullanılabilir. İki tümcenin farklı eylemlerden oluşmasının nedenini de şöyle açıklayabiliriz: *Teikōsuru* eylemi genellikle savaş ortamında düşmana karşı direnmek anlamını yansıtırken kullanılır. Fakat *taeru* eylemi daha çok hayata dair zorluklara (fakirlik, açlık, hastalık vb.) direnmek anlamında kullanılır.

14- Korkularını **azimle** yenmeye çalışıyor.

K: 恐れを<u>いっしょうけんめい</u>勝つように頑張っています。

*Osore o **isshōkenmei** katsu yōni ganbatteimasu.*

İ: Korkularımı yenmek için **azimle** çabaladım.

この恐怖を打ち負かすため、<u>いっしょうけんめい</u>頑張ります。

*Kono kyōfu o uchimakasu tame, **isshōkenmei** ganbarimasu.*

Yukarıdaki örnek tümcede *isshōkenmei* kullanılmaz.

Özellikle, *katsu* eyleminin kullanıldığı bağlamlarda sonuçta somut bir şeyler elde edilir. Fakat, korkuları yenmek eyleminin sonucunda elde edilen somut bir şey yoktur. Ancak İnformantın Japoncaya uygun olduğunu belirttiği tümcede *uchimakasu* eyleminin tümceye kattığı "korkuların üstesinden gelmek, yenmek" anlamı ile soyut bir kazanç söz konusu olduğundan *issōkenmei* sözcüğü kullanılabilir.

Bu tümcede *isshōkenmei* kullanımını etkileyen en önemli etmen kullanılan eylemdir.

15- **Azimle** para biriktirmeye devam ediyor.

K: <u>いっしょうけんめい</u>お金をためています。

***İsshokenmei** okane o tameteimasu.*

İ: Bu örnek tümcenin iki farklı bağlamda kullanılması söz konusu olabilir:

1- Kişinin maddi durumu iyidir, ancak azimle hâlâ para biriktirmeye devam eder. Bu nedenle insanlar onunla bir nevi dalga geçerler.

2- Ailesinden ayrı, para biriktirmek için yurt dışında bulunan kişinin ailesi oğullarının azimli tavrına ilişkin yorumda bulunurken.

3.3. *Kitto*

3.3.1. "Mutlaka" Anlamı

1- **K:** Arabası kapının önünde olduğuna göre, **mutlaka** gelmiştir.

彼の車が家の前にあるので、きっと来ているはずです。

Kare no kuruma ga ie no mae ni aru node, ***kitto*** *kiteiru hazu desu.*

İ: İnformanta göre, örnek tümcedeki *kitto* sözcüğünün kullanımı Japoncaya uygundur. *Kitto* kullanımı ile tümceye "kişinin gelmiş olabileceğine ilişkin bir beklenti anlamı" katılmıştır.

3.3.2. "Elbette" Anlamı

2- **K:** Dışarı çıktığında alışveriş yapmasa bile, **mutlaka** bir şeyler alır.

外に出たら、かならず何かを買います。

Soto ni detara, ***kanarazu*** *nanika o kaimasu.*

İ: İnformanta göre, örnek tümce Japoncaya uygun değildir. Böyle bir bağlamda kullanılması gereken en uygun Japonca sözcük *kitto* sözcüğü ile aynı anlama gelen *kanarazu* sözcüğüdür.Çünkü, *kitto*`nun bu tümcede kullanılabilmasi için, tümcede gelecekle ilgili bir beklenti anlamının olması gerekir.

3- **K:** Telefona cevap vermediğine göre, **mutlaka** meşguldür.

電話に出ないところを見ると、きっとちがいない。

Denwa ni denai tokoro o miruto, ***kitto*** *chigai nai.*

İ: İnformanta göre, örnek tümce Japoncaya uygundur. Ancak kullanılan *chigai nai* sözcüğü, *kitto* sözcüğünün anlamını güçlendirici bir niteliktedir ve "kesin, mutlaka bir şeyler olmuştur" anlamını yansıtır.

4- **K:** Bir gün **elbette** hatasını anlayacaktır.

いつか**きっと**失敗を分かってくるでしょう。

İtsuka ***kitto*** *shippai o wakatte kuru deshō.*

İ: İnformanta göre, örnek tümce Japoncaya uygundur. Tümcede "kişinin gelecekte bir gün, yaptığı hataları anlaması" isteği, beklentisi söz konusudur.

5- **K:** Bu iş bitene kadar **elbette** biraz sıkıntı çekeceğiz.

この仕事が終わるまで**きっと**いろいろ問題はあるでしょう。

Kono shigoto ga owaru made ***kitto*** *iroiro mondai wa aru deshō.*

İ: İnformanta göre, örnek tümce Japoncaya uygun değildir. Böyle bir bağlamda *kitto* sözcüğü ile aynı anlama gelen *mochiron* ya da *tōzen* sözcüklerinin kullanılması daha uygun olacaktır.

6- **K:** Bu zor günler de **elbette** bir gün bitecek.

この辛い日々もいつか**きっと**終わるでしょう。

Kono tsurai hibi mo itsuka ***kitto*** *owaru deshō.*

İ: İnformanta göre, örnek tümce Japoncaya uygundur.

3.3.3. "Kesinlikle" Anlamı

7- **K:** O, **kesinlikle** yalan söylüyor.

彼は**きっと**嘘をついている。

*Kare wa **kitto** uso o tsuiteiru.*

İ: İnformanta göre, örnek tümce Japoncaya uygun değildir. *Kitto* sözcüğünün kullanılacağı ortamlarda "hoş bir beklenti ya da tahmin" söz konusudur. Ancak örnekte kesin olan bir yargıdan bahsedilir. Bu nedenle tümcede verilen bağlama uygun olarak *kitto* sözcüğü yerine *zettai ni* sözcüğü kullanılmalıdır.

8- **K:** Paraların nerede olduğunu **kesinlikle** bilmiyorum.

お金がどこにあるか**きっと**知りません。

*Okane ga doko ni aru ka **kitto** shirimasen.*

İ: İnformanta göre, örnek tümce Japoncaya uygun değildir. Bu bağlamda *kitto* sözcüğü yerine "*hontō ni:* gerçekten" sözcüğünün kullanılması daha uygun olacaktır.

9- **K:** O, **kesinlikle** böyle büyük bir hata yapmaz.

彼は**きっと**このような大失敗をしないはずです。

*Kare wa **kitto** kono yōna daishippai o shinai hazudesu.*

İ: İnformanta göre, örnek tümceki *kitto* kullanımı Japoncaya uygun değildir. Çünkü tümcede "beklenti" anlamı değil, "kesin bir yargı" anlamı söz konusudur. Bu nedenle tümcede *zettai ni* sözcüğünün kullanılması daha uygun olacaktır.

3.3.4. "Şüphesiz" Anlamı

10- **K:** **Şüphesiz** söylediklerinizi doğrudur ama yine de bir Ali Bey`e soralım.

あなたはおっしゃったことは**きっと**ただしいかもしれませんが

まだアリさんにも聞いみます。

*Anata wa osshatta koto wa **kitto** tadashii kamoshiremasen ga mada Ari San ni mo kiite mimasu.*

İ: İnformanta göre, örnek tümceki *kitto* kullanımı Japoncaya uygun değildir.Tümcenin uygun çevirisi aşağıdaki gibi olmalıdır.

あなたはおっしゃったことは正しいと信じていますが、いちおうアリさんにも聞いみます。

Anata wa osshatta koto wa tadashii to shinjiteimasu ga, ichiō Ari San ni mo kiite mimasu.

11- K: Bu kadar çok çalışırsan **şüphesiz** sınavı kazanırsın.

そんなに一生懸命勉強するなら、きっと合格できますよ。

*Sonnani isshōkenmei benkyō surunara, **kitto** gōkaku dekimasuyo.*

İ: İnformanta göre, örnek tümceki *kitto* kullanımı Japoncaya uygundur. Çünkü tümcede "kişinin sınavı kazanmasına ilişkin bir umut paylaşımı" söz konusudur. Aynı örnek tümcede *zettai ni* ya da *kanarazu* sözcüğü de kullanılabilir. Tümcede *zettai ni* sözcüğü kullanıldığında "sen kesinlikle yaparsın" anlamı söz konusu olurken, *kanarazu* sözcüğü kullanıldığında "eminim yaparsın" anlamı söz konusu olur.

3.4. *Sasuga (ni)*

3.4.1. "Artık" Anlamı

1- K: Zor günler **artık** geride kaldı. (Hastaneden taburcu olan birisine)

困窮はさすが昔になった。

*Konkyū wa **sasuga** mukashini natta.*

İ: 困難な日々はすでに過ぎ去った。

*Konnanna hibi wa **sudeni** sugisatta.*

Yukarıdaki Japonca tümcelerin Türkçe karşılığı "zor günler **artık** geride kaldı." İfadesi ile karşılanabilir. Ancak burada yaşanan sorun şudur: *Sasuga ni* sözcüğü Türkçede **"artık"** sözcüğüyle karşılanıyor olsa da, tümcede o bağlama daha uygun olan Japonca sözcükler kullanılmalıdır. *Sasuga ni* örnekte belirtildiği şekliyle de kullanılabilir, bu şekliyle de iletmek istediğimiz anlam bir şekilde anlaşılabilir ancak Japoncaya uygun bir tümce olmadığı kesindir. Bu nedenle bizim *sasuga ni* ile iletmeye çalıştığımız anlam, Japoncaya birebir uygunluk gösterecek bir tümcede "*sudeni:* şimdiden, şimdiye kadar" sözcüğüyle sağlanmıştır. Aşağıdaki iki örnekte de aynı sorun gözlenmiştir:

2- **K:** (Ayrılınan sevgiliye) Seninle **artık** görüşmek istemiyorum.

あなたとさすがにあいたくない。

*Anata to **sasuga ni** aitakunai.*

İ: あなたともうあいたくない。

*Anata to **mō** aitakunai.*

Bu tümcede de *"sasuga ni"* ile iletilmek istenilen anlam, "*mō:* artık" sözcüğü ile karşılanmıştır.

3- **K:** (Üniversiteyi bitiren birisine) **Artık** geleceğinle ilgili planlar yapmalısın.

さすがに将来について計画をたてなければならない。

***Sasuga ni** shōrai ni tsuite keikaku o tatenakerebanaranai.*

İ: そろそろ将来について計画をたてなければならない。

***Sorosoro** shōrai nitsuite keikaku o tatenakerebanaranai.*

İnformanta göre tümcede "*sorosoro:* yavaş yavaş, artık" sözcüğünün kullanılması daha uygundur.

3.4.2. "Doğal olarak" Anlamı

4- **K:** Sevgilisinden ayrıldığı için **doğal olarak** çok üzülüyor.

恋人と別れたので、さすがに悲しいです。

Koibito to wakaretanode, ***sasugani*** *kanashiidesu.*

İ: İnformanta göre tümcede, *sasuga ni* ile aynı anlama gelen "*tōzen:* doğal olarak, haliyle" sözcüğünün kullanımı bu bağlama daha uygundur. Çünkü, kişinin sevgilisinden ayrılması sonucu üzülmesi "doğal olan, bilinen, öyle olması tahmin edilen bir durumdur" Ancak *sasuga ni* sözcüğü daha çok "belli bir duruma özel olarak" kullanılmaktadır. Örneğin,

Her sabah yürüyüş yapardım ama hasta olduğum için **doğal olarak** yapamıyorum.

毎朝ジョギングをしていますが病気になったのでさすがにできません。

Maiasa jogingu o shiteimasu ga byōki ni natta node ***sasuga ni*** *dekimasen.*

5- **K:** O, bir spiker olduğu için **doğal olarak** diksiyonu çok güzel.

彼女はアナウンサーであるので、さすがに発音が上手です。

Kanojo wa anaunsa- de aru node, ***sasuga ni*** *hatsuon ga jōzudesu.*

İ: İnformanta göre, yukarıdaki tümcede *sasuga ni* belirteci *dake atte* kalıbı ile kullanıldığında bu bağlamda kullanılabilir. *Dake atte:* bir şeyin nedenini başka bir şeye bağlarken kullanılan bağlantı sözcüğüdür. Kişinin yukarıda belirtilen özelliğini vurgulayıcı görevi de vardır.

彼女はアナウンサーだけあって、さすがに発音が上手です。

Kanojo wa anaunsa- dakeatte, ***sasuga ni*** *hatsuon ga jōzudesu.*

3.4.3. "Haliyle" Anlamı

6- **K:** (Japonya da öğrenci olan bir kişiden bahsederken) Uzakta olduğu için **haliyle** ailesini çok özlüyor.

遠いところにいるだけあって、さすがに家族が懐かしいです。

Tōi tokoro ni iru dake atte, ***sasuga ni*** *kazoku ga natsukashii desu.*

İ: İnformanta göre, yukarıdaki tümcede de *sasuga ni* belirteci *dake atte* kalıbı ile kullanılırsa bu bağlama uygundur.

7- **K:** Sabahtan akşama kadar çalıştığı için **haliyle** yoruldu.

朝から晩まで勉強したので、さすがに疲れた。

Asakara ban made benkōshita node, ***sasuga ni*** *tsukareta.*

İ: İnformanta göre, yukarıdaki tümce Japoncaya uygundur.

8- **K:** (Raporda defalarca aynı hatayı yapan kişiye) Müdür aynı hatayı defalarca tekrarladığımı görünce **haliyle** çok sinirlendi.

課長は同じ失敗をしつづけると、さすがに怒った。

Kachō wa onaji shippai o shitsuzukeruto, ***sasuga ni*** *okotta.*

İ: İnformanta göre, yukarıdaki tümce "müdür bey oldukça sakin bir insandır ancak üst üste yaptığım hatalar onu bile sinirlendirdi" anlamında kullanılırsa *sasuga ni* sözcüğünün kullanımı uygundur. Ancak *sasuga ni* sözcüğünün anlamını güçlendirici "***mo:*** bile" sözcüğünün de kullanılması gerekir.

同じ失敗をしつづけると、彼もさすがに怒った。

Onaji shippai o shitsuzukeruto, kare ***mo sasuga ni*** *okotta.*

3.4.4. "Tahmin edildiği gibi" Anlamı

9- **K:** Üniversiteye girebilmek için **tahmin edildiği gibi** çok çalışıyor.

大学に入るため、さすがに一生懸命頑張っています。

Daigaku ni hairu tame, ***sasuga ni*** *isshōkenmei ganbatteimasu.*

İ: İnformanta göre, yukarıdaki tümce Japoncaya uygundur.

10- **K:** **Tahmin edildiği gibi** sınavı geçemediğinden dolayı çok üzgün.

さすがに試験を合格できなかったので、とても悲しいです。

Sasuga ni *shiken o gōkaku dekinakatta node, totemo kanashiidesu.*

İ: İnformanta göre, yukarıdaki tümce Japoncaya uygundur.

11- **K:** (İki arkadaş, hasta olan üçüncü hakkında konuşurken) Kanser olmasının nedeni **tahmin edildiği gibi** sigaraymış.

ガンになった原因はさすがタバコです。

Gan ni natta genin wa ***sasuga*** *tabako desu.*

İ: İnformanta göre, yukarıdaki tümcede "tahmin edildiği gibi" sözcüğünün anlamı *yahari* sözcüğü ile karşılanmalıdır.

3.4.5. "Bilindiği gibi" Anlamı

12- **K:** **Bilindiği gibi** sigara sağlığa zararlıdır.

さすがタバコは健康に有害です。

Sasuga *tabako wa kenkō ni yūgai desu.*

İ: İnformanta göre, yukarıdaki tümcede "*gozonji no tōri:* bilindiği gibi" sözcüğünün kullanılması Japoncaya daha uygundur.

13- **K:** **Bilindiği gibi** çocuk yetiştirmek zahmetli bir iş.

さすが子供を育てることは面倒なことです

Sasuga *kodomo o sodateru koto wa mendōna koto desu.*

İ: İnformanta göre, yukarıdaki tümcede şöyle bir ayrımdan bahsedilebilir:

1- Kişi kendi kendine çocuk yetiştirmenin zor bir iş olduğunu düşünüyorsa *sasuga ni* kullanılabilir.

2- Ancak başkalarıyla yapılan genel bir konuşma ise, bu bağlamda "*gozonji no tōri:* bilindiği gibi" sözcüğünün kullanılması Japoncaya daha uygundur.

3.4.6. "Gerçekten" Anlamı

14- **K:** (Kişinin karakteri hakkında yorum yaparken) O, **gerçekten** harika bir insan.

彼はさすが立派な人です。

Kare wa ***sasuga*** *rippana hito desu.*

15- **K:** (Tez hakkında) İyi bir sonuç aldığımdan **gerçekten** çok mutluyum.

いい結果がでて、さすがによかったです。

İi kekka ga dete, ***sasuga ni*** *yokattadesu.*

16- **K:** Sizinle tanıştığıma **gerçekten** çok mutlu oldum.

私はあなたと知り合ったので、さすがとても幸せです。

Watashi wa anata to shiri atta node, ***sasuga*** *totemo shiawasedesu.*

İ: İnformanta göre, yukarıdaki her üç tümcede de (14, 15, 16) "gerçekten" anlamı Japoncadaki *hontōni* sözcüğüyle karşılanmalıdır.

3.4.7. "Cidden" Anlamı

17- **K:** (Depremzedeler için) Öyle şartlar altında yaşamak **cidden** çok zor.

そんな困窮に住むのは<u>さすが</u>とても難しいです。

*Sonna konkyū ni sumu no wa **sasuga** totemo muzukashii desu.*

İ: İnformanta göre, yukarıdaki tümce Japoncaya uygun değildir. Daha öncede belirtildiği gibi, Japoncada *konkyū:* hayatın zorlukları sözcüğü ancak *taeru:* direnmek, dayanmak eylemiyle birlikte kalıp olarak kullanılır. Japoncaya uygun tümce aşağıda belirtildiği gibi olmalıdır:

このような条件で生活するのは**ほんとうに**とても難しいです。

*Kono yōna jōken de seikatsu suru nowa **hontō ni** totemo muzukashii desu.*

18- **K:** (Yakınlarını kaybeden birisinin durumu) **Cidden** çok üzücü bir durum.

<u>さすが</u>とても悲しい状況です。

***Sasuga** totemo kanashii jokyō desu.*

İ: İnformanta göre, yukarıdaki tümce ancak şöyle bir bağlamda geçerli olabilir. Böyle üzücü bir durumda üzülmeyeceği tahmin edilen bir kişi bile üzülmüştür. Tahmin edilenin tersine bir durum söz konusudur, beklenmeyen bir sonuçla karşılaşılmıştır. Ancak böyle bir bağlamda da *sasuga ni* belirteci "cidden" anlamından uzaklaşarak, "bile" anlamını üstlenmiştir

O **bile** çok üzülüyor.

彼も<u>さすがに</u>辛いです。

*Kare mo **sasuga ni** surai desu.*

19- **K:** (Uzun zamandır görmediğimiz birisine) Sen **cidden** çok kilo almışsın.

あなたは**さすが**太ってしまいました。

*Anata wa **sasuga** futotte shimaimashita.*

İ: İnformanta göre, tümce ancak şu şekilde Japoncaya uygun olur. Hiç kilo almayacağı düşünülen, çok zayıf birisinin uzun bir aradan sonra karşılaştığımızda çok kilo aldığı görülmüştür. Bu örnekte de 18. Örnekteki beklenilenin tersine bir durum söz konusudur. Bu beklenilmeyen durum karşısında *sasuga ni* daha öncede belirtildiği gibi "*mo:* bile" sözcüğünün katacağı vurgu anlamıyla birlikte kullanılabilir. Yada *hontō ni* sözcüğü de tümceye aynı anlamı katacaktır.

(Görmeyeli) sen **bile cidden** kilo almışsın.

あなたも<u>さすが</u>太ってしまいました。

*Anata **mo sasuga** futotte shimaimashita.*

Sen **gerçekten / cidden** kilo almışsın.

あなた<u>ほんとうに</u>太りましたね。

*Anata **hontō ni** futorimashitane.*

3.5. *Jun ni*

3.5.1. "Sırayla" Anlamı

1- **K:** İsimlerinizi **sırayla** söyleyin.

名前を<u>じゅんに</u>言ってください。

*Namae o **jun ni** itte kudasai.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur. Ancak " *jun ni:* sırayla" ile aynı anlama gelen "*junban ni:* sırayla" sözcüğü de kullanılabilir.

2- **K:** Şurayı **sırayla** imzalayın.

そこにじゅんにサインしてください。

*Sokoni **jun ni** sainshite kudasai.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur.

3- **K:** Hasta odasına **sırayla** girdik.

病人の部屋にじゅんに入りました。

*Byōnin no heya ni **jun ni** hairimashita.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur. Bu örnek tümcede de "*jun ni:* sırayla" ile aynı anlama gelen "*junban ni:* sırayla" sözcüğü kullanılabilir.

3.5.2. "Sırasına göre" Anlamı

4- **K:** Olayları **sırasına göre** anlatın.

事件をじゅんに説明してください。

*Jiken o **jun ni** setsumei shite kudasai.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur. Bu tümcede ise *jun ni* yerine yine aynı anlama gelen, kalıplaşmış bir ifade olan "*jun o otte:* sırasına göre, sırasına uygun olarak" sözcüğü kullanılabilir.

5- **K:** Kitapları **sırasına göre** kitaplığa sıralayın.

本をじゅんに本棚に並べてください。

*Hon o **jun ni** hondanani narabete kudasai.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur. Bu örnek tümcede de "*jun ni:* sırayla" ile aynı anlama gelen "*junban ni:* sırayla" sözcüğü kullanılabilir. Ancak informanta göre bu bağlamda *jun ni* sözcüğünün kullanılması daha uygundur.

6- K: Gazeteleri tarih **sırasına göre** düzenledim.

新聞を日付じゅんに片つけました。

*Shinbun o hizuke **jun ni** narabemashita.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur ancak, *katazukemashita* eylemi yerine *narabemashita* ya da *seirishimashita* eylemlerinden birinin kullanılması bu bağlama daha uygun olacaktır.

3.6. *Sekkaku*

3.6.1. "Zahmetle" Anlamı

1- K: **Zahmetle** ördüğüm kazağı bir kez bile giymedi.

せっかく編んだセーターを一回も着ませんでした。

***Sekkaku** anda se-ta- o ikkai mo kimasendeshita.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur. Çünkü *sekkaku* sözcüğü genel olarak birilerini "memnun etmek" amaçlı yapılan eylemlerde kullanılır. Bu örnek tümcede de birisine zahmet vererek kazak örmek, o kişiyi memnun etmek amacıyla yapılmış bir eylem söz konusu olduğundan, *sekkaku* sözcüğünün böyle bir bağlamda kullanılması uygundur.

2- K: Annesinin onu bu yaşına kadar **zahmetle** büyütmesine karşın, annesine bir kez bile teşekkür etmedi.

彼を今まで**せっかく**育てたのに、一回も感謝さえできなかった。

Kare o ima made ***sekkaku*** *sodateta noni, ikkai mo kansha sae dekinakatta.*

İ: İnformanta göre, yukarıda verilen tümcedeki *sekkaku* kullanımı Japoncaya uygun değildir. Belirtilen bağlamda *isshōkenmei* sözcüğünün kullanılması daha uygun olur. Japoncaya uygun kullanım aşağıda belirtildiği gibidir:

母は彼のことをこの年まで**いっしょけんめい**育てたのに、一度も感謝しませんでした。

Haha wa kare no koto o kono toshi made ***isshōkenmei*** *sodateta noni, ichidomo kansha shimasendeshita.*

3- **K:** Odayı **zahmetle** temizlememe rağmen, arkadaşlarımın sayesinde hemen kirlendi.

せっかく部屋を綺麗にしたのに、友達のせいですぐ汚れました。

Sekkaku *heya o kirei ni shita noni, tomodachi no seide sugu yogoremashita.*

İ: İnformanta göre, yukarıda verilen tümcedeki *sekkaku* kullanımı Japoncaya uygundur. Çünkü tümcede iyi ve güzel olması için yapılan bir eylem, yine kötü sonuçlanmıştır. Aynı bağlamda *sekkaku* yerine *isshōkenmei* sözcüğü de kullanılabilir. Çünkü tümce, *isshōkenmei* sözcüğünün "canla başla" anlamını içerir.

3.6.2. "Güç belâ" Anlamı

4- **K:** **Güç belā** oralara kadar gittim ama evde yoktu.

せっかく行ったのに、彼と会えなかった。

Sekaku *itta noni, kare to aenakatta.*

İ: İnformanta göre, tümcede bir imkansızlık durumu söz konusu ise *sekkaku* sözcüğü kullanılabilir. “Güç belâ” sözcüğü tümceye “zorluk ve imkansızlık” anlamı katar.

5- **K:** Param olmadığından, bu sıcakta **güç belā** okula kadar yürüdüm.

お金はないので、この厚い中せっかく学校まで歩いていきました。

*Okane ga nai node, kono atsui naka **sekkaku** gakkō made aruite ikimashita.*

İ: İnformanta göre, örnek tümcedeki *sekkaku* kullanımı uygun değildir. Tümcede bir çaresizlik durumu söz konusu olduğundan *“nantoka:* bir şekilde” sözcüğünün ya da “*shō ga nai:* yapılabilecek bir şey yok” sözcüğünün kullanılması uygun olacaktır.

6- **K:** Bu ayda **güç belā** kirayı ödedik.

今月もせっかく家賃を払いました。

*Kongetsu mo **sekkaku** yachin o haraimashita.*

İ: İnformanta göre, örnek tümcedeki *sekkaku* kullanımı Japoncaya uygundur.

3.6.3. “Kırk yılda bir” Anlamı

7- **K:** **Kırk yılda bir** ziyaretine gittim ama evde yoktu.

せっかく訪問しましたが、いませんでした。

***Sekkaku** hōmonshimashita ga, imasndeshita.*

İ: İnformanta göre, örnekteki *sekkaku* kullanımı Japoncaya uygun değildir. Tümcede zamana bağlı olarak, nadiren gerçekleşen bir olay söz konusu ise *tamani* sözcüğü kullanılabilir ya da "uzun bir zamandan sonra" anlamlarını yansıtan *hisashiburi ni/hisabisa ni* sözcükleri de kullanılabilir.

8- K: **Kırk yılda bir** pikniğe gidelim dedik, o günde yağmur yağdı.

せっかくピクニックに行こうと思ったのに、雨がふられました。

Sekkaku *pikunikku ni ikō to omotta noni, ame ga furaremashita.*

İ: İnformanta göre, örnekteki *sekkaku* kullanımı Japoncaya uygundur. Bir önceki tmcede belirtilen "zaman" kavramı bu tümcede söz konusu olmadığından *sekkaku* sözcüğü kullanılabilir.

9- K: **Kırk yılda bir** ders çalışacaktım, ama misafir geldi.

せっかく勉強しようと思いましたが、お客さんが来た。

Sekkaku *benkyōshiyō to omoimashita ga okyaku san ga kita.*

İ: İnformanta göre, örnekteki *sekkaku* kullanımı Japoncaya uygundur. Bu örnek tümcede de zaman anlamı yoktur. Kişi 5 saat önce ders çalışmış olabilir ya da şu anda ders çalışmış ve masasından kalkmış ta olabilir.

3.6.4. "Amacıyla" Anlamı

10- K: Eğlenmek **amacıyla** gittiğimiz yerde olay çıktı.

せっかく遊ぼうと行ったところで事件が起こった。

Sekkaku *asobō to itta tokoro de jiken ga okotta.*

11- K: Yemek yemek **amacıyla** dışarı çıktık ama alış veriş yapıp geri döndük.

せっかく食事に行ったのに、買い物して帰りました。

Sekkaku *shokuji ni itta noni, kaimono shite kaerimashita.*

12- **K:** İyi bir iş bulabilmek **amacıyla** yurtdışına gitti.

せっかくよい仕事を見つけるために海外出た。

Sekkaku yoi shigoto o mitsukeru tameni kaigai deta.

İ: İnformanta göre, örnek tümcelerdeki (10, 11 ve 12) *sekkaku* kullanımı Japoncaya uygun değildir. Yukarıdaki tümcelerde *sekkaku* sözcüğü Türkçedeki "amacıyla" sözcüğünü karşılamaz.

3.6.5. "Özellikle" Anlamı

13- **K:** Bugün **özellikle** okula gitmem gerekiyordu ama gitmedim.

今日せっかく学校に行かなければならないのに、行かなかった。

*Kyō **sekkaku** gakkō ni ikanakerebe naranai noni ikanakatta.*

İ: İnformanta göre, örnek tümcelerdeki *sekkaku* kullanımı Japoncaya uygun değildir. Belirtilen bağlamda "özellikle" anlamına gelen *toku ni* sözcüğünün kullanılması daha uygundur. Çünkü *sekkaku* sözcüğünde "özellikle bir iyilik yapmak, karşısındakini memnun etmek" anlamı söz konusudur. Japoncaya uygun olan kullanım aşağıdaki gibidir:

今日とくに学校に行かなければならないのに、行かなかった。

*Kyō **toku ni** gakkō ni ikanakereba naranai noni ikanakatta.*

14- **K:** Bu yıl **özellikle** Alanya`ya gitmek istiyorum.

今年はせっかくアランャに行きたいです。

*Kotoshi wa **sekkaku** Aranya ni ikitai desu.*

İ: İnformanta göre, örnek tümcelerdeki *sekkaku* kullanımı Japoncaya uygun değildir. Örnekte güçlü bir istek söz konusu olduğundan "*zettai ni:* kesinlikle, mutlaka" sözcüğünün kullanılması daha uygun olur.

今年は**ぜったいに**アランャに行きたいです。

*Kotoshi wa **zettai ni** Aranya ni ikitai desu.*

13- K: **Özellikle** bugün görüşmek istemesine rağmen, görüşmeye gelmedi.

せっかく今日会いたいと言ったのに、来なかった。

***Sekkaku** kyō aitai to itta noni konakatta.*

İ: İnformanta göre, örnek tümcelerdeki *sekkaku* kullanımı Japoncaya uygun değildir. Örnekte belirtilenin aksine, kişi karşısındaki ile kendisi görüşmek ister ancak buna rağmen kendisi görüşmeye gelmezse böyle bir bağlamda *sekkaku* sözcüğü kullanılabilir.

せっかく今日会うと思ったのに、会えなかったです。

***Sekkaku** kyō au to omotta noni aenakatta desu.*

3.7. *Zehi*

3.7.1. "Mutlaka" Anlamı

1- K: Bir gün **mutlaka** Japonya`ya gitmek istiyorum.

いつか**ぜひ**日本に行きたいです。

*İtsuka z**ehi** Nihon ni ikitaidesu.*

İ: İnformanta göre, örnek tümcedeki *zehi* kullanımı Japoncaya uygun değildir. Çünkü *zehi* sözcüğü "kişinin kendisi ile ilgili istek ve arzularını dile getirirken" kullanılmaz. Başkasına bir "öneri ya da teklifte" bulunurken kullanılır. Bu bağlamda *kanarazu* sözcüğünün kullanılması daha uygundur.

2- **K:** O filmi **mutlaka** görmeye gidelim.

あの映画は<u>ぜひ</u>見に行きましょう。

*Ano eigo wa **zehi** mi ni ikimashō.*

İ: İnformanta göre, örnek tümcedeki *zehi* kullanımı Japoncaya uygundur. Çünkü tümcede bir "öneri, teklif " anlamı söz konusudur.

3- **K:** Ailenle **mutlaka** tanışmak istiyorum.

家族と<u>ぜひ</u>知り合いになりたいものです。

*Kazoku to **zehi** shiriaini naritai mono desu.*

İ: İnformanta göre, örnek tümcedeki *zehi* kullanımı Japoncaya uygundur. Bu tümcede de bir "öneri, teklif" anlamı söz konusudur.

3.7.2. "Ne olursa olsun" Anlamı

4- **K:** **Ne olursa olsun** çalışmaya devam edeceğim.

<u>ぜひ</u>勉強しつづける。

***Zehi** benkyōshitsuzukeru.*

İ: İnformanta göre, örnek tümcedeki *zehi* kullanımı Japoncaya uygun değildir. Japoncaya uygun kullanım şekli aşağıda belirtildiği gibidir:

<u>どんなことがあっても</u>勉強はつづけていきたいと思います。

***Donna koto ga atte mo** benkyō wa tsuzukete ikitai to omoimasu.*

5- **K:** Sonuç **ne olursa olsun** söyleyin lütfen.

結果がどうであれ<u>ぜひ</u>聞かせてください。

*Kekka ga dō de are **zehi** kikasete kudasai.*

İ: İnformanta göre, örnek tümcedeki *zehi* kullanımı Japoncaya uygundur. "Kişi iyi de kötü de olsa sonuçları öğrenmeyi ister, karşısındakinden de bunu yapmasını ister, böyle bir öneride bulunur.

6- **K:** **Ne olursa olsun** onunla konuşmak istiyorum.

ぜひ彼女と話させてください。

Zehi *kanojō to hanasasete kudasai.*

İ: İnformanta göre, *zehi* sözcüğü yukarıdaki bağlamda kullanılabilir. İlginç bir kişi hakkında konuşulmaktadır. Doğal olarak kişiler, hakkında konuşulan kişiyi merak eder ve kesinlikle o kişiyi tanımak istediklerini belirtirler.

3.8. *Dandan*

3.8.1. "Gitgide" Anlamı

1- **K:** Havalar **gitgide** ısınmaya başladı.

天気は**だんだん**暑くなりました。

Tenki wa ***dandan*** *atsukunarimashita.*

İ: İnformanta göre, tümcedeki *dandan* sözcüğünün kullanımı Japoncaya uygundur. Örnekte *dandan* yerine, aynı anlama gelen *dondon* sözcüğü de kullanılabilir. Ancak *dandan* sözcüğünde görülen değişimin hızı *dondon* sözcüğüne göre daha yavaş gelişme gösterir.

2- **K:** Şüpheleri **gitgide** azaldı.

疑問は**だんだん**少なくなってきた。

Gimon wa ***dandan*** *tsukunakunattekita.*

İ: İnformanta göre, tümcedeki *dandan* sözcüğünün kullanımı Japoncaya uygundur.

3- **K:** Elimdeki yara **gitgide** büyüdü.

手にある傷が<u>だんだん</u>大きくなりました。

*Te ni aru kizu ga **dandan** ookiku narimashita.*

İ: İnformanta göre, tümcedeki *dandan* sözcüğünün kullanımı Japoncaya uygundur. Aynı tümcede *dondon* sözcüğü de kullanılabilir. *Dondon* sözcüğü *dandan* sözcüğüne oranla, "daha duygu yüklü gelişme gösteren durumlarda kullanıldığından" tümcede *dondon* sözcüğünün kullanılması daha uygundur.

3.8.2. "Gittikçe" Anlamı

4- **K:** **Gittikçe** sorumsuz bir insan olmaya başladı.

<u>だんだん</u>無責任なものになっていた。

***Dandan** musekina mono ni nattteita.*

İ: İnformanta göre, tümcedeki *dandan* sözcüğünün kullanımı Japoncaya uygundur.

5- **K:** Ağrılarım **gittikçe** azalmaya başladı.

痛みが<u>だんだん</u>なくなっていた。

*Tsumi ga **dandan** nakunatteita.*

İ: İnformanta göre, tümcedeki *dandan* sözcüğünün kullanımı Japoncaya uygundur. Kişinin iyileşmesi sevindirici bir olaydır. Ayrıca tümcede, hastalığın iyileşmesine katkıları olan doktora karşı da bir saygı, övgü söz konusu olabileceğinden, böylesine duygu yüklü bir ortamda *dondon* sözcüğünün kullanılması daha uygun olacaktır.

3.9. *Tsuzukezama ni*

3.9.1. "Ard arda" Anlamı

1- K: Beni partiye davet etmek için **ard arda** telefon etti.

私をパーテイーに連れて行くために**つづけざまに**電話をかけた。

*Watashi o pa-ti- ni tsurete iku tame ni **tsuzukezama ni** denwa o kaketa.*

İ: İnformanta göre, örnek tümce Japoncaya uygundur. Ancak kişinin kullanım tercihine bağlı olarak, tümcede aynı anlama gelen *tatetsuzuke ni* sözcüğü de kullanılabilir.

2- K: Yapılması gerekenleri **ard arda** söyledi.

やらなければならないことを**つづけざまに**言いました。

*Yaranakerebanaranai koto o **tsuzukezama ni** iimashita.*

İ: İnformanta göre, örnek tümce Japoncaya uygundur. Ancak yukarıdaki tümcede olduğu gibi aynı anlama gelen *tatetsuzuke ni* sözcüğü de kullanılabilir.

3- K: Filmi beğenmeyen seyirciler, salonu **ard arda** terk ettiler.

映画を気にいらなかった観客は**つづけざまに**出て行った。

*Eiga o ki ni iranakatta kankyaku wa **tsuzukezama ni** deteitta.*

İ: İnformanta göre, örnek tümce Japoncaya uygun değildir. Tümcede *tsuzukezama ni* sözcüğü ile aynı anlama gelen *tsugitsugi to* sözcüğü kullanılabilir.

3.9.2. "Defalarca" Anlamı

4- K: Aynı soruları **defalarca** cevaplamaktan gerçekten çok yoruldum.

同じ質問を**つづけざまに**受けたので本当に疲れました。

*Onaji shitsumon o **tsuzukezama ni** uketanode hontō ni tsukaremashita*

İ: İnformanta göre, örnek tümce Japoncaya uygun değildir. Tümcede *tsuzukezama ni* sözcüğü ile aynı anlama gelen *tsugitsugi to* sözcüğü kullanılabilir.

5- K: **Defalarca** aynı sınava girmeme rağmen, kazanamadım.

つづけざまに同じ試験に受けたのに、合格できなかった。

***Tsuzukezama ni** onaji shiken ni uketa noni, gōkaku dekinakatta.*

İ: İnformanta göre, örnek tümce Japoncaya uygun değildir. Tümcede *tsuzukezama ni* sözcüğü ile aynı anlama gelen *tsugikara tsugini* sözcüğü kullanılabilir. Çünkü *tsugikara tsugini* sözcüğünde "eyleme bağlı olarak değişen bir hareket" söz konusudur.

6- K: **Defalarca** özür dilememe rağmen beni affetmedi.

つづけざまに誤ったのに、許しませんでした。

***Tsuzukezama ni** ayamatta noni, yurushimasendeshita.*

İ: İnformanta göre, örnek tümcede "defalarca özür dilemek" eyleminin Japoncadaki birebir karşılığı olan aşağıdaki ifadenin kullanılması gerekir.

何度も誤ったのに、許してくれなかった。

***Nandomo** ayamatta noni, yurushitekurenakatta.*

3.10. *Narubeku*

3.10.1. "Olanaklar elverdiğince" Anlamı

1- K: **Olanaklar elverdiğince** akrabalarımı ziyarete gidiyorum.

なるべく親戚を訪問している。

***Narubeku** shinseki o hōmonshiteiru.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur ancak, *narubeku* sözcüğünün kullanıldığı tümcede belirtilen kişi "I. tekil şahıs" olmalıdır. Bunun dışında aynı anlam Japoncada *"kanōno kagiri"* sözcüğü kullanılarak ta sağlanabilir.

可能のかぎり親戚を訪問するようにしている。

Kanōno kagiri *shinseki o hōmon suru yōni shiteiru.*

2- K: **Olanaklar elverdiğince** güzel kıyafetler giyiyor.

なるべく綺麗な洋服を着ているように気をつけています。

Narubeku *kireina yōfuku o kiteiru yōni ki o tsuketeimasu.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur.

3- K: **Mümkün olduğu kadar** sık annesini ziyaret ediyor.

なるべくほどひんぱんにお母さんを訪問します。

Narubeku **hodo hinban ni okaasan o hōmonshimasu.**

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur.

3.10.2. "Mümkün olduğu kadar" Anlamı

4- K: Ona **mümkün olduğu kadar** çok mektup yazıyor.

彼になるべくよく手紙を書いています。

Kare ni ***narubeku*** *yoku tegami o kaiteimasu.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygun değildir. Tümcede *narubeku*sözcüğü yerine, yine aynı anlama gelen *dekirukagiri* ya da *narutake* sözcükleri kullanılabilir.

5- K: Onunla **mümkün olduğu kadar** az konuşuyorum.

なるべく彼と話さないようにしています。

Narubeku *kare to hanasanai yōni shiteimasu.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur. Ancak, tümcede *narubeku* sözcüğü ile aynı anlama gelen *dekirukagiri* sözcüğü de kullanılabilir.

3.10.3. "Olabildiğince" Anlamı

6- **K:** **Olabildiğince** ucuz bir araba almak istiyorum.

なるべく安い車を買おうと思います。

Narubeku *yasui kuruma o kaō to omoimasu.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur. Ancak *narubeku* sözcüğü ile aynı anlama gelen *narutake* sözcüğü de kullanılabilir. Aralarındaki farkı belirtecek olursak, daha önce de söylenildiği gibi *narubeku* sözcüğü I. tekil şahıslara yönelik olarak kullanılır. Ancak tümcenin III. tekil şahsa yönelik olarak oluşturulduğu düşünülecek olursa *narutake* sözcüğü de kullanılabilir.

7- **K:** **Olabildiğince** sık yürüyüş yapıyor.

なるべくよく歩いています。

Narubeku *yoku aruiteimasu.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur. Ancak bir önceki örnek tümcede belirtilen ayrıma göre tümcede *narutake* sözcüğü de kullanılabilir.

8- **Olabildiğince** az sigara içiyor.

なるべくタバコを少なく吸うようです。

Narubeku *tabako o sukunaku sūyōdesu.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygun değildir. III. tekil şahsın belirtildiği tümcede *narutake* sözcüğü kullanılmalıdır.

3.10.4. "Mümkünse" Anlamı

9- **K:** **Mümkünse** yarına kadar parayı teslim edin.

なるべく明日までにお金を払ってください。

Narubeku *ashita made ni okane o haratte kudasai.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygun değildir. Yukarıda belirtilen bağlamda *narubeku* sözcüğü ile aynı anlam gelen *dekireba* sözcüğü kullanılabilir. Yada aynı tümce;

なるたけ明日までにお金を払う用にして下さい。

Narutake *ashita made ni okane o harau yōni shite kudasai.*

Şeklinde de ifade edilebilir.

10- **K:** **Mümkünse** yarın izin almak istiyorum.

なるべく明日休みたいんですが・・・

Narubeku *ashita yasumitaindesu ga...*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygun değildir. Tümcede *dekireba* sözcüğünün kullanılması uygun olacaktır.

11- **K:** **Mümkünse** artık görüşmek istemiyorum.

なるべくもう合いたくない。

Narubeku *mō aitakunai.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygun değildir. Tümcede görüşmemek konusunda bir "kararlılık" söz konusu ise; *narubeku* sözcüğü ile aynı anlama gelen *dekireba* sözcüğü kullanılabilir. Çünkü *narubeku* sözcüğü bu kararlılığı yansıtmaz. Görüşmek istemesek te o kişi ile bir gün görüşmek ihtimali söz konusudur.

3.11. *Hitotsu Hitotsu*

3.11.1. "Birer birer" Anlamı

1- **K:** Soruları **birer birer** çözdük.

問題を<u>ひとつひとつ</u>解いた。

*Mondai o **hitotsu hitotsu** toita.*

İ: İnformanta göre, tümcedeki *hitotsu hitotsu* sözcüğünün kullanılması Japoncaya uygundur. Ancak Japoncada sayma sözcükleri nin kullanımı nesnelere göre değişim gösterdiğinden, örnekteki "sorulara" ilişkin olarak *hitotsuzutsu* sözcüğünün kullanılması daha uygun olacaktır. Ancak iki sözcüğün kullanım tercihi kişiye göre de değişim gösterebilir.

2- **K:** Bankada parayı alınca **birer birer** saydı.

銀行でお金を取ると<u>ひとつひとつ</u>数えた。

*Ginkō de okane o toru to **hitotsu hitotsu** kazoeta.*

İ: İnformanta göre, tümcedeki *hitotsu hitotsu* sözcüğünün kullanılması Japoncaya uygundur. Önceki örnekte de belirtildiği gibi Japoncada sayma sözcükleri nesnelere göre değişim gösterir. Bu nedenle, "para" gibi düz, kağıttan oluşan nesneleri sayarken, *ichimaizutsu* sözcüğünün kullanılması uygundur.

3- **K:** Süpermarketten alması gerekenleri **birer birer** listeye yazdı.

スーパーで買わなければならない物を<u>ひとつひとつ</u>リストに書いた。

*Su-pa- de kawanakerebanaranai mono o **hitotsu hitotsu** risuto ni kaita.*

İ: İnformanta göre, tümcedeki *hitotsu hitotsu* sözcüğünün kullanılması Japoncaya uygundur.

3.11.2. "Teker teker" Anlamı

4- **K:** Yazdıklarını **teker teker** sildi.

書いたものを<u>ひとつひとつ</u>消した。

*Kaita mono o **hitotsu hitotsu** keshita.*

İ: İnformanta göre, tümcedeki *hitotsu hitotsu* sözcüğünün kullanılması Japoncaya uygundur.

5- **K:** Kanjileri **teker teker** ezberledi.

漢字を<u>ひとつひとつ</u>覚えた。

*Kanji o **hitotsu hitotsu** oboeta.*

İ: İnformanta göre, tümcedeki *hitotsu hitotsu* sözcüğünün kullanılması Japoncaya uygundur. Ancak kanji imlerini teker teker sayarken *ichimonzutsu* sözcüğü de kullanılabilir.

3.12. ***Mō***

3.12.1. "Artık" Anlamı

1- **K:** **Artık** seni sevmiyorum.

あなたを<u>もう</u>愛していません。

*Anata o **mō** aishiteimasen.*

İ: İnformanta göre, Kişisel duygu ve düşüncelerin direkt olarak belirtilmesinin güç olduğu Japoncada böyle bir ifade kullanılmaz. Yukarıda verilen Türkçe tümceye uygun olan, farklı ve hislerimizi daha dolaylı aktarabileceğimiz tümceler kullanılabilir.

2- **K:** Tezi **artık** yazmalıyım.

論文を<u>もう</u>始めなきゃ。

*Ronbun o **mō** hajimenakya.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur. Ancak Türkçede "yazmalıyım" olarak ifade ettiğimiz eylem Japoncada belirtilen bağlamda "başlamalıyım" ya da "bitirmeliyim" eylemlerinin birisi ile ifade edilmelidir.

3- **K:** **Artık** çok geç.

もう遅いです。

***Mō** osoidesu.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur. Ancak örnek tümcenin "özür dilemekte" geç kaldığını düşündüğümüz birisine karşı söylendiğini düşünecek olursak, bu bağlama özgü olarak Japoncada *"Mō teokure desu"* ifadesinin kullanıldığını da söyleyebiliriz.

3.12.2. "Çoktan" Anlamı

4- **K:** Saat **çoktan** 5 oldu.

もう5時です。

***Mō** go ji desu.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur. Ancak aynı bağlamda Türkçedeki "çoktan" sözcüğünün birebir karşılığı olan *tokku ni* sözcüğü de kullanılabilir.

5- **K:** Ödevler **çoktan** bitti.

宿題なんかはもう終わったの。

*Shukudai nanka wa **mō** owattano.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur. Aynı tümce *tokku ni* sözcüğü ile de kullanılabilir. Ancak *tokku ni* sözcüğü *mō* sözcüğüne göre eylemin "uzun bir süre önce" bittiğini vurgular.

6- **K:** Onu **çoktan** unuttum.

彼のことをもう忘れた。

*Kare no koto o **mō** wasureta.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur. Ancak ortama bağlı olarak *tokku ni* sözcüğünün kullanılabileceği de söylenebilir.

3.12.3. "Az sonra" Anlamı

7- **K:** **Az sonra** hareket ediyoruz.

もう出発します。

***Mō** shuppatsu shimasu.*

İ: İnformanta göre, tümcenin yolculuğa çıkmadan önce aile fertleri arasında konuşulduğu düşünülecek olursa *mō* sözcüğü kullanılabilir. Bunun dışında Türkçesi verilen tümcenin Japoncaya uygun şekli *mōsugu* ya da *mamonaku* sözcükleri kullanılarak sağlanabilir.

8- **K:** Doktor hanım **az sonra** gelecek.

先生はもういらっしゃると思います。

*Sensei wa **mō** irassharu to omoimasu.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygun değildir. Tümcede *mō* sözcüğü yerine aynı anlama gelen "*mōsugu:* az sonra" sözcüğü kullanılmalıdır.

9- **K:** **Az sonra** sınava gireceğim.

もう試験が始まります。

Mō *shiken ga hajimarimasu.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygun değildir. Tümcede *mō* sözcüğü yerine *mōsugu* sözcüğü kullanılmalıdır.

3.12.4. "Birazdan" Anlamı

10- K: **Birazdan** tekrar ararım.

もうこちらからお電話を差し上げます。

Mō *kochira kara odenwa o sashiagemasu.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygun değildir. Tümcede *mō* sözcüğü yerine *mōsugu* sözcüğü kullanılmalıdır.

11- K: Ders **birazdan** bitecek.

授業はもう終わります。

Jugyō wa ***mō*** *owarimasu.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur. Aynı anlam *mōsugu* sözcüğü kullanılarak ta sağlanabilir.

12- K: **Birazdan** yemek yiyeceğim.

もう食事を食べます。

Mō *gohan o tabemasu.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygun değildir. Tümcede *mōsugu* sözcüğünün kullanılması gerekir.

Ancak, kişinin bir arkadaşını yemek yemek için uzun bir süre beklemiş olması sonucunda "artık ben yemeğe başlayacağım" şeklindeki (yeter artık, sabrım kalmadı, dayanamıyorum) gibi anlamları yansıtan bir ifade kullandığı var sayılacak olursa *mō* sözcüğü aşağıdaki şekliyle kullanılabilir.

もうご飯を食べるよ。

Mō *gohan o taberuyo.*

3.12.5. "Biraz" Anlamı

13- K: **Biraz** sabırlı ol.

もう我慢してください。

Mō *gamanshite kudasai.*

İ: İnformanta göre, tümcedeki *mō* sözcüğünün kullanımı Japoncaya uygun değildir. Böyle bir bağlamda *mō* sözcüğüyle aynı anlama gelen *mōchotto* sözcüğünün kullanılması daha uygun olacaktır.

14- K: Beni **biraz** anlamaya çalış.

私のことをもうすこし理解してください。

Watashi no koto o ***mō*** *sukoshi rikaishite kudasai.*

İ: İnformanta göre, tümcedeki *mō* sözcüğünün kullanımı Japoncaya uygun değildir. Ancak; *mōsukoshi* sözcüğünün kullanılması ile tümcedeki bağlama uygun anlam sağlanmış olacaktır.

3.12.6. "Daha" Anlamı

15- K: Saat **daha** 3 olmadı mı?

もう 3 時になりませんでしたか。

Mō *san ji ni narimasendeshitaka.*

İ: İnformanta göre, tümcedeki *mō* sözcüğünün kullanımı Japoncaya uygun değildir. Uygun anlam *mō* sözcüğüyle aynı anlama gelen *mada* sözcüğünün kullanılması ile sağlanabilir.

まだ 3 時になっていないか。

Mada *san ji ni natteinaika.*

16- **K:** Ali **daha** işten dönmedi mi?

アリさんはもう帰って来ないか。

Ari san wa ***mō*** *kaette konaika.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygun değildir. Bu tümceye ilişkin olarak şöyle bir ayrımdan söz edilebilir: Eğer tümce olumlu bir eylemle tamamlanacak olursa "döndü mü?" şeklinde *mō* sözcüğü tümcede kullanılabilir. Ancak tümce örnek tümcede olduğu gibi olumsuz bir eylemle tamamlanacak olursa "dönmedi mi?" şeklinde *mada* sözcüğünün kullanılması daha uygun olacaktır.

アリさんはもう帰って来ましたか。 (*Mō* + olumlu eylem)

Ari san wa ***mō*** *kaette kimashitaka.*

アリさんはまだ帰って来ないか。(*Mada* + olumsuz eylem)

Ari san wa ***mada*** *kaette konaika.*

17- **K:** Bu iş öncekinden **daha** rahat.

この仕事は前よりもう楽です。

Kono shigoto wa mae yori ***mō*** *raku desu.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygun değildir. Tümce ancak aşağıda belirtilen şekliyle Japoncaya uygun olacaktır.

この仕事は前よりも楽です。

Kono shigoto wa mae yori ***mo*** *raku desu.*

3.13. *Massugu*

3.13.1. "Dümdüz" Anlamı

1- **K:** Bu yolu **dümdüz** gidince, hastaneye varacaksınız.

この道を<u>まっすぐ</u>行くと、病院につきます。

*Kono michi o **massugu** iku to, byōin ni tsukimasu.*

İ: İnformanta göre, örnek tümcedeki *massugu* kullanımı Japoncaya uygundur.

2- **K:** Gün boyunca ayaklarını **dümdüz** uzatıp, televizyon seyretti.

一日中足を<u>まっすぐ</u>伸ばして、テレビを見ました。

*İchinichi chū ashi o **massugu** nobashite, terebi o mimashita.*

İ: İnformanta göre, tümcedeki *massugu* kullanımı Japoncaya uygun değildir. Çünkü örnekte kullanılan *massugu* sözcüğü ayakları biraz kasarak, zorlukla uzatmış olmak anlamını yansıtmaktadır. Ancak tümcede rahatlamak, keyif yapmak amaçlı bir eylemden bahsedilir.

3- **K:** Onun gittiği yolu arkasından **dümdüz** takip etti.

彼は行った道を<u>まっすぐ</u>おいかけました。

*Kare wa itta michi o **massugu** oikakemashita.*

İ: İnformanta göre, örnek tümcedeki *massugu* kullanımı Japoncaya uygundur.

3.13.2. "Direkt" Anlamı

4- **K:** **Direkt** görevliyle konuşmak istiyorum.

<u>まっすぐ</u>関係者と話したいです。

***Massugu** kankeisha to hanashitaidesu.*

İ: İnformanta göre, tümcedeki *massugu* kullanımı Japoncaya uygun değildir. Çünkü *massugu* sözcüğü "yer yön bazında fiziki bir düzlükten bahseder." Örnekte böyle bir bağlam söz konusu olmadığından aynı anlama gelen *chokusetsu* sözcüğünün kullanılması daha uygun olacaktır.

5- K: Bugün okuldan sonra **direkt** eve gitti.

今日学校の後**まっすぐ**家に帰りました。

*Kyō gakkō no ato **massugu** ie ni kaerimashita.*

İ: İnformanta göre, örnek tümcedeki *massugu* kullanımı Japoncaya uygundur.

6- K: Düşüncelerini **direkt** olarak söyledi.

意見を**まっすぐ**言いました。

*İken o **massugu** iimashita.*

İ: İnformanta göre, tümcedeki *massugu* kullanımı Japoncaya uygun değildir. Çünkü *massugu* sözcüğü yine "fiziki bir düzlük" tanımı dışında kullanılmıştır.

7- K: Aldığı şeylerin parasını **direkt** nakit olarak ödedi.

買ったもののお金を**まっすぐ**現金で払いました。

*Katta mono no okane o **massugu** genkin de haraimashita.*

İ: İnformanta göre, tümcedeki *massugu* kullanımı Japoncaya uygun değildir. Çünkü *massugu* sözcüğü yine "fiziki bir düzlük" tanımı dışında kullanılmıştır.

3.14. *Yahari*

3.14.1. "-de" Anlamı

1- K: Bugün konsere gitmeye karar vermiştik ama Ayşe **de** yorgun olduğundan vazgeçtik.

今日コンサートに行こうと決めましたがアュシェさんも<u>やはり</u>疲れていたのでやめました。

Kyō konsa-to ni ikō to kimemashita ga Ayuşe San mo ***yahari*** *tsukareteita node yamemashita.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur. Tümcenin şu bağlamda kullanıldığı düşünülebilir. İki arkadaş konsere gitmeye karar vermiştir, ancak konserden önce bazı işlerle meşgul olup yorulmuşlar ve sonucunda da konsere gitme kararından vazgeçmişlerdir.

2- K: Mehmet **de** polis olmuş. (Polis olan birisi hakkında konuşurken)

メフメットさんは<u>やはり</u>警官になりました。

Mehumetto San wa ***yahari*** *keikan ni narimashita.*

İ: Tümce Japoncaya uygundur. Mehmet adlı kişi polis olup olamamakta kararsızdır. Ancak sonunda alınan bir habere göre nihayet polis olduğu duyulmuştur. Burada *yahari* sözcüğü aslında "nihayet, sonunda" anlamlarını taşır. Yukarıdaki örnek tümcede belirtilen "nihayet, sonunda" anlamları Japonca da *kekkyoku* sözcüğü ile ifade edilir ancak örnek tümcede kullanılan "-de" sözcüğü örnekte *kekkyoku* anlamını yansıtır. *Yahari* sözcüğünün yukarıdaki kullanımında "けっきょく: sonunda" sözcüğünün anlamı vardır.

3.14.2. "Dahi" Anlamı

3- **K:** (Tartıştığımız arkadaşımız için) Bir özür **dahi** dilemedi.

やはり誤ることもできませんでした。

Yahari *ayamaru koto mo dekinakimasen deshita.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygun değildir. Japoncaya uygun şekli aşağıda belirtildiği gibi olmalıdır.

Özür **bile** dilemedi.

誤りさえしなかった。

Ayamari ***sae*** *shinakatta.*

Japonca da "bile" anlamı "sae" sözcüğü ie sağlanır.

3.14.3. "Nitekim" Anlamı

4- **K:** O takım, bu yıl da şampiyon olamaz denilmişti **nitekim** öyle oldu.

あのチームは今年も優勝できないと言われましたがやはりそうでした。

Ano chimu wa kotoshimo yūshō dekinai to iwaremashita ga ***yahari*** *sōdeshita.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur. Tahmin edilen bir fikrin doğrulanması *yahari* sözcüğünün kullanılması ile sağlanmıştır.

5- **K:** Sınavı geçemeyeceğini biliyordum **nitekim** öyle de oldu.

試験に合格できないと思いましたやっぱりだめでした。

Shiken ni gōkaku dekinai to omoimashita ***yappari*** *damedeshita.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur. Ancak yazı dilindeki *yahari* sözcüğünün kullanımı yerine, konuşma dilindeki *yappari* sözcüğü

kullanılmalıdır. Çünkü *yappari* sözcüğü, *yahari* sözcüğüne göre daha vurgulu söyleyiş biçimlerinde kullanılır.

3.14.4. "Aynı şekilde" Anlamı

6- K: Seda da **aynı şekilde** üniversiteyi birincilikle bitirmiş.

セダさん**やはり**大学を一番の成績で卒業しました。

*Seda San **yahari** daigaku o ichiban no seiseki de sotsugyōshimashita.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur. Tümcede "Seda`nın birinci olacağını tahmin ediyorduk, nitekim öyle de oldu" anlamı "Seda da üniversiteyi birincilikle bitirmiş" ifadesiyle de sağlanabilir. Kullanılan "aynı şekilde" sözcüğü bir "kıyas ve bu kıyastaki benzerliği" ortaya koyar.

7- K: Ahmet de **aynı şekilde** Japonca nın zor olduğunu söyledi.

アフメットさんも**やはり**日本語が難しいと言いました。

*Ahumetto San mo **yahari** Nihongo ga muzukashii to iimashita.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygundur. Ancak tümcede *yahari* sözcüğünün anlamını vurgulayıcı "*mō:* -da" sözcüğü de kullanılmalıdır. Tümcede kullanılan *mō* sözcüğü "beklentiyi onaylama, teyit etme" anlamlarını vurgulu bir biçimde beliritir.

3.14.5. "Yine de" Anlamı

8- K: Çok parası var ama **yine de** mutlu değil.

たくさんお金を持っていますが**やはり**嬉しくない。

*Takusan okane o motteimasu ga **yahari** ureshikunai.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygun değildir, *yahari* sözcüğü kullanılamaz. *Yahari* yerine aynı anlama gelen *soredemo* sözcüğü kullanılmalıdır. Çünkü tümcede açıklama tümcesi yer almaz ve teyit anlamı da yoktur. Uygun kullanım aşağıda belirtildiği gibi olmalıdır:

金持ちですが**それでも**嬉しくない。

*Okanemochidesu ga **soredemo** ureshikunai.*

9- K: Onunla tartık ama, **yine de** partiye gittim.

彼女とけんかしましたが、**やはり**パーテイーに行きました。

*Kanojo to kenka shimashita ga, **yahari** pa-ti- ni ikimashita.*

İ: İnformanta göre, *yahari* sözcüğü olumsuz anlamları yansıtan bir sözcüktür. Bu nedenle, "tartışmaya rağmen, yine de partiye gitmek" olumlu bir eylem olduğundan, tümcedeki *yahari* kullanımı uygun değildir.

3.14.6. "Hâlâ" Anlamı

10- K: (Küs olup yeni barıştığımız birisi için) Gelecekten bahsetmek yerine **hālā** geçmişi konuşuyor.

将来について話す代わりに、**やはり**昔について話します。

*Shōrai nitsuite hanasu kawari ni, **yahari** mukashi nitsuite hanashimasu.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygun değildir. Verilen Türkçe örnek tümceyi uygun bir Japonca ile ifade edebilmek için "hālā" sözcüğünün Japoncadaki karşılıklarından birisi olan "*mō*" sözcüğü kullanılmalıdır.

将来のことを話さなければならないのに**もう**昔のことばっかり話します。

Shōrai no koto o hanasanakerebanaranai noni ***,mō*** *mukashi no koto bakkari hanashimasu.*

11- **K:** Hatasını **hālā** kabul etmek istemiyor.

失敗を**やはり**しょうにんしません。

Shippai o ***yahari*** *shōnin shimasen.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygun değildir. Tümcenin Japoncaya uygun şekli aşağıdaki gibidir. "Hālā" sözcüğünün Japoncadaki karşılığı olarak *"mada"* sözcüğü kullanılmalıdır.

まだ間違いを認めようとしない。

Mada *machigai o mitomeyō to shinai.*

3.14.7. "Yine öyle" Anlamı

12- **K:** (Derslerinde hep başarılı olan bir öğrenci hakkında) O, **yine öyle** çok çalışkan.

彼は**やはり**熱心です。

Kare wa ***yahari*** *nesshin desu.*

İ: İnformanta göre, tümce Japoncaya uygun değildir. Tümcenin Jaoncaya uygun şekli yine Türkçedeki "hālā" sözcüğünün Japoncadaki karşılıklarından birisi olan *"mada"* sözcüğünün kullanılması ile sağlanmıştır.

彼は**まだ**勤勉です。

Kare wa ***mada*** *kinben desu.*

13- **K:** **Yine öyle** çok sigara içiyor musun?

やはりたくさんタバコを吸っていますか。

Yahari *takusan tabako o sutteimasuka.*

İ: İnformanta göre, tümcenin Japoncaya uygun olabilmesi için "*mada*" sözcüğü ile birlikte kullanılması gerekir.

あなた<u>まだ</u>たくさんタバコを吸っていますか。

*Anata **mada** takusan tabako o sutteimasuka.*

4. BÖLÜM

SONUÇ

Ele alınan 14 belirteçten *"İsshōkenmei, kitto, jun ni, zehi, dandan, tsuzukezama ni, hitotsu hitotsu, massugu"* Türkçe ile karşılaştırıldığında, genellikle sözlüklerde verilen temel anlamları yansıttıkları için anlamsal sorun yaşanmamıştır. *"İchiō, sasuga ni, sekkaku, narubeku, mō, yahari"* belirteçleri ise Türkçe deki anlamsal kullanımları ile karşılaştırıldığında, kullanımda bazı sorunlar yaşandığı anlaşılmıştır. Bu sorunların başında, belirtecin sözlükler yardımıyla edinilen Türkçe karşılığının Japonca da başka sözcüklerle karşılanması gelmektedir. Aynı anlamı yansıtmalarına karşın, aralarında bağlama göre ya da kullanıma göre değişen anlamsal farkların bulunduğu bu sözcüklerin detaylı incelenmesi, başka bir araştırma konusunu oluşturabilir. Tez çalışması yalnızca Japonca da günlük konuşmalarda sıkça kullanılan durum belirteçlerinden 14 tanesinin incelenmesi ile sınırlı tutulmuştur.

4.1 *İchiō*

1. *İchiō,* genellikle soru-cevap şeklinde gerçekleşen diyaloglarda **cevap tümcesi** olarak kullanılır.

III. Bölümdeki 3. numaralı örnek tümcede **A**`nın sorusuna karşılık oluşturulan **B**`nin yanıtında *ichiō* sözcüğü olumlu-cevap tümcesi olarak kullanılmıştır. Sorulan soruya verilecek olumsuz yanıtta *ichiō* sözcüğünün kullanılması söz konusu değildir.

Türkçe açısından düşünüldüğünde de "şöyle bir" sözcüğünün olumlu anlamları yansıtırken kullanıldığı bilinmektedir.

Şöyle bir hava aldım.

Kitaba **şöyle bir** göz attım.

2. *İchiō*`nun çoğu örnek tümcede "önemsememe" ve "geçiştirme" anlamlarını yansıttığı görülmüştür. Bu "önemsememe" ve "geçiştirme" anlamları kişilerin yakın ilişkide bulunmalarından kaynaklanır. Bu yakın ilişkilerden kaynaklanan bir "samimiyetten", hatta "laubalilikten" de bahsedilebilir. Bunun sonucu olarak da *ichiō* sözcüğü yapılan eylemleri "üstün körü, önemsemeden" şöyle bir yapıp geçmek anlamıyla tamamlar. Bu durum *ichiō* sözcüğünün belirli yaş grupları arasındaki (yaşlılarca) kullanımını etkiler, zorlaştırır. Japon toplumunda "saygı" çok önemli bir unsurdur, bu önemli unsurun etkileri Japon diline de yansımıştır.

5. örnek tümce yukarıda ulaşılan sonucu açıklar niteliktedir. Türkçe olarak düşünüldüğünde de tümcede, sınavda başarılı olup olmama kaygısı taşımayan bir öğrencinin "ne olursa olsun" düşüncesi ile ya da "sadece sınava girmiş olmak için girmesi" anlamı söz konusudur. "Sınava girmek" aslında olumlu bir eylemken, "çalışmadan ve yine de" sözcükleriyle görünüşte olumlu bir yapıya sahip olan örnek tümceye olumsuzluk anlamı katılmıştır.

Sınavın önemsenmemesi durumu tümcedeki "çalışmadan" sözcüğü ile sağlanmıştır. "Çalışmadan sınava girdim" olarak da ifade edilebilecek bu tümcede "yine de" sözcüğü "çalışmadan" olumsuz eyleminin anlamını güçlendirmiş ve "önemsememe" duygusunu vurgulamıştır.

Bu durumda "yine de" sözcüğünün olumsuzluk belirten durumlarda, bu olumsuzluğu pekiştirecek şekilde kullanıldığını söyleyebiliriz.

8. örnek tümce de ise, sınava girmek istemeyen birisine, onu "ikna etmek, tavsiyede bulunmak" amacıyla söylenilen bir ifade söz konusudur. Bu örnek tümcede *ichiō* sözcüğünün samimiyetten kaynaklanan "laubalilik" olarak nitelendirilebilecek bir kullanımı söz konusudur. Tümcenin Türkçesine bakıldığında "laubalilik"

anlamını içerdiğini söylemek zordur. Daha çok "en azından" sözcüğü ile olumlu bir öneri-tavsiye anlamının vurgulandığı söylenebilir.

8. örnek tümcede belirtilen samimiyete bağlı olarak görülen "laubalilik" anlamı 21. örnek tümcede de mevcuttur. Yine bir "öneri-tavsiye" söz konusudur. Ancak bu defa Türkçe açısından da tümcenin "laubalilik" anlamını yansıttığı söylenebilir. Bu örnek tümcede kullanılan "bir kez" sözcüğü olumlu bir eylemin gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla, karşımızdakini cesaretlendirmek-yüreklendirmek adına yapılan bir öneriyi anlatır.

3. *İchiō,* genellikle herhangi bir duruma cevap olarak üretilen geçici çözümlerde kullanılır.

12. örnek tümcede bahsedilen "olası bir tehlikeye karşı, geçici bir önlem alma" durumu bu açıklamanın uygunluğunu gösterir.

Ya da aynı tümcede, "bir kişinin diğerine kendisini olası tehlikelere karşı koruması adına bir tembihte bulunduğu" da söylenebilir.

"Her ihtimale karşı" sözcüğü Türkçede "iyi ya da kötü oluşuna bakmaksızın" anlamlarında hem olumlu durumları, hem de olumsuz durumları betimlerken kullanılır.

4. *İchiō,* yerine çoğu örnekte aynı anlamı yansıtan *toriaezu* sözcüğü kullanılmıştır. Ancak iki sözcük arasında bağlama göre değişen anlamsal farklar da mevcuttur. Örneğin, *toriaezu* sözcüğünün kullanılacağı tümcede "belli bir amacın" olması gerekir. Ancak *ichiō* sözcüğünde böyle bir zorunluluk yoktur.

10. örnek tümce bu ayrımı belirtir. Tümcede *"toriaezu"* sözcüğü de kullanılabilir. Ancak; şöyle bir dışarıya çıkılmış olması ve belirli bir planın

yapılmamış olması nedeniyle *"ichiō"* sözcüğünün kullanılması bu bağlama daha uygun olacaktır.

4.2. *İsshōkenmei*

1. *İsshōkenmei* sözcüğü, temel olarak "canla başla" bir şeyleri yapmak anlamını taşır. Kullanıldığı tümcelerde bir uğraş söz konusudur. III. Bölümde yer alan 2. örnek tümce, bu açıklamayı içerir.

2. Bir çok örnekte *isshōkenmei* sözcüğünün yerine, *kenmei* sözcüğü kullanılmıştır. Her iki sözcük de aynı anlamı taşıyor olmalarına karşın, aralarında farklar mevcuttur. *İsshōkenmei* sözcüğü, daha çok "olumlu olan, hoş ve neşeli" durumlara açıklama getirirken kullanılır. *Kenmei* sözcüğü ise, daha çok "ciddi" durum ve ortamlara açıklama getirirken kullanılır. 1. 8. ve 13. örnek tümceler, bu ayrımı açıklar niteliktedir. Her iki sözcük de "büyük bir çabayla, var gücüyle, azimle" anlamını yansıtır. Ancak, *isshōkenmei* sözcüğünün daha çok hoş durumlara ilişkin açıklamalarda kullanılıyor olması, *kenmei* sözcüğünün bu tümcelerdeki kullanımının daha uygun olacağını belirtir.

3. *İsshōkenmei* sözcüğü, genellikle hareket bildiren eylemlere açıklama getirilirken kullanılır. (yürümek, koşmak, çalışmak...) Örnek 7 ve 9`da *isshōkenmei* sözcüğü, hareket bildiren eylemlerin nedenini açıklar.

4. *Dekirudake* ve *dekirukagiri* sözcükleri de *isshōkenmei* sözcüğü ile aynı anlamı taşırlar. Ancak, *dekirudake* sözcüğü olaylarda bitmişliği belirtir ve olayın tersine sonuçlanması gibi bir durum söz konusudur. *Dekirukagiri* sözcüğü ise, daha çok "yapabildiğim sınırlar çerçevesinde" anlamını taşır. Bu iki sözcüğün ayrımını örnek 5 ve 8`de görebiliriz. Her iki örnekte *isshōkenmei, dekirudake* sözcüklerinin

aynı anlamda kullanıldıklarını belirtir. Ancak, *dekirudake* sözcüğü "hayatını bir işe adamak anlamını, kişinin kendini üstün görmesi" şeklinde vurgular. Fakat örnek tümcede kişinin fakirlere yardım etmeye kendini adaması gibi bir durum söz konusu olmadığından *isshōkenmei* sözcüğünün kullanılması daha uygun olur.

6. örnek tümce de hem *isshōkenmei* hem de *dekirudake* sözcükleriyle kullanılabilir. Ancak *isshōkenmei* sözcüğü bir hareketlilik ve canla başla bir işle uğraşmak anlamını yansıttığından 6. örnekte kullanılması daha uygundur.

4.3. *Kitto*

1. *Kitto* sözcüğü gelecekle ilgili beklentilerimizi dile getirirken kullanılan bir sözcüktür. Türkçedeki "inşallah" sözcüğünün karşılığı olduğu da söylenebilir. 1. ve 4. Örnek tümceler "beklenti" anlamını içerir.

2. *Kitto* sözcüğü hoş bir duruma ilişkin beklentilerimizi ya da tahminlerimizi dile getirirken kullanılır. Çoğu zaman *kitto* yerine *zettai ni* sözcüğünün kullanıldığı da görülmüştür ancak, *zettai ni* sözcüğü, *kitto* sözcüğünün tersine kesin olan kanaat ya da düşünceleri dile getirirken kullanılır. Bu iki sözcüğün ayrımını 7. ve 9. Örnek tümcelerde görebiliriz.

2.4.4. *Sasuga ni*

1. *Sasuga ni* sözcüğü daha çok özel durumlara ilişkin açıklamalarda bulunurken kullanılır. Belirlenen tümcenin başında ya da sonunda açıklama tümcesi bulunmalıdır. 4. Örnek tümce, böyle bir özel durumun varlığını gerekli olan açıklama tümcesinde *"sasuga ni"* kullanımı ile yansıtır.

Türkçede de *sasuga ni* sözcüğünün karşılığı olan "doğal olarak" sözcüğü belirtildiği gibi özel durumlara ilişkin olarak "neden-sebep" açıklaması yaparken kullanılır.

2. *Sasuga ni* sözcüğü`nün kullanıldığı tümcelerde öncelikle bir açıklama tümcesi bulunmalı, daha sonra tümcede yer alan açıklama olumlu ya da olumsuz onaylanmalıdır. 10. Örnek tümce bu açıklamayı içerir. Kişinin "üzgün" olmasının nedeni, "sınavı geçememesi" ile ilişkilendirilerek, onaylanmıştır.

3. Belirtilen kullanımlarının dışında, pozitife yakın bir anlama sahip olan *sasuga ni* sözcüğü aşağıda belirtilen kullanımda "küçümsemek, dalga geçmek" anlamlarını yansıtır. Örneğin *sasuga ni* sözcüğünün aşağıda belirtilen bağlamda kullanılması, bu özel kullanımı açıklar niteliktedir:

Annesinin uyumadan önce televizyonu açık unutmadan, kapatıp uyumasını tembih ettiği çocuk televizyonu her zamanki gibi açık unutup, uykuya dalar. Annesi her sabah olduğu gibi, bu unutkanlığı gülerek yorumlar. Çocuğun yine kendisini şaşırtmadığını "dalga geçerek" vurgular. Bu ifadenin Türkçe de "tahmin edildiği gibi bu Ali`nin işidir" gibi bir anlamı taşıdığı söylenebilir.

Tahmin edildiği gibi bu Ali`nin işidir.

さすがアリです。

Sasuga *Ari desu.*

4. *Sasuga ni* sözcüğü`nün bazı durumlarda "yüceltme" anlamını taşıdığı ve Türkçedeki *"nam-ı değer"* sözcüğünü karşıladığını söyleyebiliriz.

Nam-ı değer doktor Ali bey **dahi** hastalığın nedenini anlayamadı.

さすがにアリ先生もやはりあの病気の原因は分かりませんでした。

Sasuga ni *Ari Sensei mo yahari ano byōki no genin wa wakarimasen deshita.*

5. *Sasuga ni* belirtecinin sözlüklerden belirlenen anlamlarından birisi olan "bilindiği gibi" anlamının, örnekler incelendiğinde uygun olmadığı görülmüştür. "Bilindiği gibi" anlamı örneklerde *gozonji no tōri* sözcüğü ile karşılanmıştır. *Sasuga ni* ve *gozonji no tōri* sözcüklerinin ayrımını 13. Örnek tümceyi inceleyerek anlayabiliriz.

6. *Sasuga ni* belirtecinin "cidden" ve "gerçekten" anlamları da örnek tümcelerde uygun olmadığından *"honto ni"* sözcüğü kullanılmıştır. 15. ve 17. Örnek tümceler bu açıklamayı içerir.

7. *Sasuga ni* belirteci, bazı örnek tümcelerde *sasuga* olarak "*-ni"* edatı olmadan kullanılmıştır. *Sasuga ni* bir addan önce kullanılırsa "*-ni"* edatını almaz. 11.12. ve 13. Örnek tümcelerde bu ayrımı görebiliriz.

4.5. *Jun ni*

1. *Jun ni* sözcüğünün anlam incelemelerinde anlamsal bir sorunla karşılaşılmamıştır. Türkçede *"sırasıyla, sırasına uygun olarak, sırasına göre"* anlamlarına gelen Japoncadaki *jun ni* sözcüğü yerine, Japoncada aynı anlama gelen *junban ni* sözcüğünün kullanıldığı da görülmüştür. *Jun ni* sözcüğü genel olarak herhangi bir durum ya da olayın sırasına uygun olarak gelişme göstermesi durumunu açıklayan pozitif anlamlı bir sözcüktür. Özellikle, 1. ve 2. Örnek tümceler bu açıklamayı içerir.

4.6. Sekkaku

1. *Sekkaku* genellikle iyi olması için yapılan bir eylemin, kötü sonuçlanması durumunu örnek 3`te de olduğu gibi açıklayan bir sözcüktür.

2. *Sekkaku* sözcüğünde özellikle bir iyilik, karşısındakini memnun etme anlamı söz konusudur. 1. Örnek tümcede bu özelliği görebiliriz.

3. İnformanta göre, *sekkaku* sözcüğü Türkçedeki "olanca ve topu topu" sözcüklerini tam olarak karşılamaz. Bu nedenle incelenen örnek tümcelerde bu iki anlama yer verilmemiştir. Ancak tezin II. Bölümünde farklı kaynaklardan edinilen bilgiler doğrultusunda, bu iki anlama ilişkin açıklamalara ve belirtilen kaynaklarda yer alan örnek tümcelere yer verilmiştir.

4. *Sekkaku* sözcüğün "amacıyla" anlamı da örnek tümceler incelendiğinde uygun değildir. 10. 11. ve 12. Örnek tümceler uygun olmayışını açıklar niteliktedir.

4.7. *Zehi*

1. *Zehi* sözcüğü örnek tümce 1`de olduğu gibi genellikle, karşımızdakine bir "öneri" ya da "teklifte" bulunurken kullanılır. Kişi kendi yapmak istediklerine ilişkin olarak *zehi* sözcüğünü kullanamaz. 1. örnek tümcede, kişinin kendi yapmak istediği bir eylemden bahsetmesinden dolayı *zehi* sözcüğü kullanılmamıştır. Uygun tümce *kanarazu* sözcüğünün kullanılmasıyla sağlanmıştır. 2. örnek tümcede ise, karşımızdakine sinemaya gitme önerisinde bulunduğumuz için *zehi* sözcüğünün kullanılması uygundur.

4.8. *Dandan*

1. Örneklerde *dandan* sözcüğü yerine çoğu zaman *dondon* sözcüğünün kullanıldığı görülmüştür. Bu iki sözcük arasında bağlama göre değişen anlamsal farklar mevcuttur. *Dandan* sözcüğü "daha yavaş ve kademeli" olan değişimleri belirtirken kullanılır. *Dondon* sözcüğü ise; "daha hızlı gelişme gösteren durumlarda,

daha çok duygu yüklü ortamları" belirtirken kullanılır. Örnek 1`de havanın giderek "yavaş yavaş" ısınmaya başladığı vurgulandığından *dandan* sözcüğü kullanılmıştır. Ancak, örnek 5`te ise kişinin giderek iyileşmesi sevindirici bir olaydır. Aynı tümce, iyileşmeye katkısı olan doktora karşı bir saygı ve övgü anlamı (duygu) içeriyor olduğundan *dondon* sözcüğünün kullanılması daha uygundur.

II. Bölümde belirtilen *dandan* belirtecinin "yavaş yavaş" anlamı zaten sözcüğün kendi anlamını yansıttığı için III. bölümde bu anlama ayrıca yer verilmemiştir.

4.9. *Tsuzukezama ni*

1. Örneklerde çoğu zaman *tsuzukezama ni* sözcüğü yerine, *tsugitsugi to* sözcüğünün kullanıldığı görülmüştür. İnformanta göre, Japoncada aynı anlama "ard arda, defalarca" gelen bu iki sözcüğün kullanımı kişinin tercihine göre değişir. Ancak aralarında ufak ayrımlar da söz konusudur. Örneğin, *tsuzukezama ni* sözcüğü kişiye özgü eylemlerde kullanılırken, *tsugitsugi to* sözcüğü ise topluluğa özgü olarak kullanılır. 3. Örnek tümcede bu ayrımdan bahsedilir. Örnekte *tsuzukezama ni* sözcüğü kullanılamaz. Çünkü kişilerin salonu "arda arda, toplu bir şekilde" terk etmeleri söz konusudur.

2. Yukarıdaki açıklamalara ilişkin olarak şöyle bir ayrımdan da bahsedilebilir. Türkçede de kişileri belirtirken kullanılan, "birer birer" sözcüğünün yerine "teker teker" sözcüğünün kullanılması gibi bir ayrım söz konusudur. Aynı ayrım *tsuzukezama ni* sözcüğü ve *tsugitsugi to* sözcüğü arasında da mevcuttur.

4.10. *Narubeku*

1. *Narubeku* sözcüğü yerine çoğu örnekte aynı anlama gelen *narutake* sözcüğünün kullanıldığı görülmüştür. Aralarındaki ayrım belirtilecek olursa;

Narubeku sözcüğü, I. tekil şahsa ilişkin açıklama tümcelerinde kullanılır. *Narutake* sözcüğü ise; *yōdesu* kalıbı ile birlikte, daha çok III. tekil şahsa ilişkin tümcelerin açıklamasında kullanılır. Çoğu örnekte *dekireba* sözcüğünün de aynı anlamı yansıtacak şekilde *narubeku* sözcüğü yerine kullanıldığı görülmüştür. Ancak bu durumda bazı farkların olduğundan bahsedilebilir. *Narubeku* sözcüğünün kullanıldığı bağlamlarda "ihtimal" anlamı söz konusu iken, *dekireba* sözcüğünün kullanıldığı bağlamlarda "kesinlik" anlamı söz konusudur. 1. 8. ve 11. Örnek tümceler bu ayrımı belirtir niteliktedir. 8. örnek tümce de ise; III. şahsın (o) yaptığı eylem açıklandığından ve tümce *yōdesu* kalıbı ile tamamlanmış olduğundan *narutake* sözcüğünün kullanılması daha uygundur.

2. Yukarıda yapılan açıklamalar göz önünde bulundurulduğunda *narubeku* ve *dekireba* sözcüğünün anlamsal farkını şöyle belirtebiliriz: *Narubeku* sözcüğü 11. örnek tümcede "kişinin karşısındaki kişiyle daha fazla görüşmek istemediğini" beirtir. Ancak, tümcede kullanılan *narubeku* sözcüğü bu görüşmeme isteğinin belki zamanla değişebileceği fikrini yansıtır, bu nedenle karşımızdaki ile daha sonra görüşme ihtimalimiz olabilir. *Dekireba* sözcüğünde ise böyle bir ihtimal söz konusu değildir, karşımızdaki ile ilişkimiz tamamen bitmiştir.

4.11. *Hitotsu Hitotsu*

1. Türkçede sıra-sayı sözcüklerinin nesnelere göre değişimi söz konusu değildir. Japonca da ise; sıra-sayı belirten sözcükler nesnelere göre değişim gösterir.

Nesnelerin düz, yuvarlak, ince, uzun... oluşlarına (fiziksel özelliklerine) göre değişiklik gösteren sıra-sayı sözcüklerinin bu özelliği *hitotsu hitotsu* belirtecinde de görülmüştür. Örnek tümcelerde "birer birer, teker teker" anlamını yansıtan bağlamlarda nesnelerin özelliğine göre her biri aynı anlama gelen farklı sayma sözcükleri kullanılmıştır. Aynı bağlamda *hitotsu hitotsu* sözcüğünün de kullanılabileceğini belirten informanta göre, tümcede nesnenin özelliğini yansıtan sayma sözcüğün kullanılması daha uygun olacaktır. *Hitotsu hitotsu* sözcüğünün ya da nesneye uygun sayma sözcüğünün kullanılması kişinin tercihine bağlıdır, aralarında anlamsal bir fark bulunmamaktadır. 1. ve 5. Örnek tümcelerde bu konu açıklanmaktadır. 5. örnekte *hitotsu hitotsu* sözcüğü kullanılabilir. Ancak, kanji imlerinin teker teker sayılması durumunda aynı anlama gelen *ichimonzutsu* sözcüğünün kullanılması daha uygun olacaktır. 1. örnekte de *hitotsu hitotsu* sözcüğünün yerine soruların birer birer sayılmasına ilişkin olarak yine *ichimonzutsu* sözcüğünün kullanılması daha uygun olacaktır.

4.12. *Mō*

1. Örnek tümceler incelendiğinde *mō* sözcüğünün Türkçedeki "artık" sözcüğünün anlamını birebir yansıttığını söyleyebiliriz. Ancak aynı bağlamda çoğu zaman *mō* sözcüğü ile aynı anlama gelen *mōsugu* sözcüğünün kullanıldığı görülmüştür. Bu iki sözcük arasında şöyle bir ayrım söz konusudur. *Mō* sözcüğü herkese karşı kullanılabilen yumuşak bir ifadedir. Ancak, *mōsugu* sözcüğü aynı anlama gelmesine karşın , daha kibar kullanımlarda tercih edilir. 9. 10. 11. ve 12. Örnek tümcelerde *mō* sözcüğü ile aynı anlam gelen *mōsugu* sözcüğü kullanılmalıdır. Bu örneklerde iki sözcüğün kullanım farklarından bahsedilmiştir.

2. *Mō* sözcüğünün *mōsugu* sözcüğü dışında "çoktan, biraz, daha" anlamlarını karşılayacak şekilde *tokku ni, mōchotto, mōsukoshi* ve *mada* sözcüklerinin kullanıldıkları görülmüştür. Çünkü 5. 13. ve 16. Örnek tümcelerde "çoktan, biraz, daha" anlamlarının *mō* sözcüğüne uygun olmadığı görülmüştür.

4.13. *Massugu*

1.İncelenen örneklerde, *massugu* sözcüğünün belirlenen anlamlarına ilişkin problemlerle karşılaşılmamıştır. Türkçede "dümdüz / direkt olarak" sözcükleriyle karşılanan *massugu* sözcüğü belirtilen bağlamlarda bu anlamları yansıtır. Çoğunlukla, yer-yön belirten fiziki düzlüklerin tanımlarında kullanılır. Bunun dışındaki ortamlarda örneklerde de belirtildiği gibi *massugu* ile aynı anlama gelen *chokusetsu* sözcüğünün kullanımı tercih edilir. Örnek 6 ve 7`de bu konu belirtilir. Bu örnek tümcelerde, yer-yön belirten fiziki düzlükten bahsedilmediği için *massugu* sözcüğünün kullanılması uygun değildir. Bunun yerine *massugu* sözcüğüyle aynı anlama gelen *chokusetsu* sözcüğünün kullanılması daha uygun olur.

4.14. *Yahari*

1. *Yahari* sözcüğünün kullanımında, önceden meydana gelmiş bir olay / düşünce vardır. Belirtilen olay / düşünce şu an için bitmiştir. Herhangi bir duruma ilişkin olarak kullanılabilir, belirli bağlamlarla kullanımı sınırlandırılamaz. Olayın başlangıcından şu ana kadar (bitimine kadar) bir değişiklik olmamış, aynı şekilde süregelmiş ve sonuçlanmıştır. 4. Örnek tümce bu açıklamayı içerir. Takımın yıllardır şampiyon olamaması, bu yıl da aynı sonuçla karşılaşılacağı olasılığını düşündürmüş ve olay tahmin edildiği gibi sonuçlanmıştır. Senelerdir süregelen durumda bir

değişim olmamıştır. 5. Örnek tümcede de aynı durum söz konusudur.Ders çalışmadığı ve buna bağlı olarak sınavda başarılı olamayacağı tahmin edilen kişi, bu tahmini doğrulamış ve olay tahmin edildiği gibi sonuçlanmıştır. *Yahari* sözcüğü Japoncada yazı dilinde kullanılmaktadır. Konuşma dilindeki kullanımı *yappari* şeklindedir. *Yappari* sözcüğü *yahari*`ye göre daha güçlü, vurgulu bir söyleyiş biçimidir.

2. 8. ve 9. Örnek tümceler incelendiğinde, "yine de" anlamının *yahari* sözcüğünü karşılamadığı görülmüştür.

3. Informanta göre *yahari* belirtecinin II. Bölümde belirtilen anlamlarından "düşünüldüğü gibi" anlamı tam olarak *yahari* sözcüğünü karşılamaz. Bu nedenle, "düşünüldüğü gibi" anlamı III. bölümde ayrıca ele alınmamıştır.

5. SONSÖZ

Dil, iletişimin temel kaynağıdır. Yazılı ve sözlü olarak ikiye ayrılan dil kendine özgü bir takım kurallara göre gelişme gösterir, insana insan olma özelliği katarak onu diğer canlılardan ayırır. Dil, insanların duygu ve hislerini ifade etme şeklidir. İnsanlar kendilerini ancak doğru ve anlamlı tümceler sayesinde ifade ederek iletişim kurabilirler. Bu doğru ve anlamlı tümceler de her dilde belirlenmiş olan, o dile özgü bir takım kurallar sayesinde mümkündür. Bizim adına "sözcük" dediğimiz dilin anlamlı en küçük birimi, iletişimin temel unsurudur. Ancak, tek başına çoğu zaman yeterli olmadığından, ilişkide bulunduğu diğer sözcüklerle net bir anlam kazanır.

Her dilde adına "sözcük türleri" denilen ve belirli sınıflandırmalardan oluşan dilsel kurallar mevcuttur. Bu sınıflandırma içinde yer alan Türkçe de adına "belirteç", Japonca da ise *"fukushi"* dediğimiz bu dilsel birimin dilin işleyişine birtakım katkıları vardır.

Belirteç, Türkçede de Japoncada da eylem ve eylemsilerin anlamlarını kimi kez güçlendirip, kimi kez kısıtlayan sözcük türüne verilen addır. Örneğin, sadece "geldim" diyerek gelme eylemini gerçekleştirdiğimizi ifade ederiz. Ancak her zaman isteklerimizi bu kadar kısa ve net olmayan tümcelerle ifade edemeyiz. Eylemin nerede, ne zaman ve ne şekilde gerçekleştirdiğimizi açıklayıcı yardımcı öğelere ihtiyacımız vardır. "Okula dün sabah yürüyerek geldim" tümcesi ile eylemin nerede ne zaman ve nasıl gerçekleştiğini açıklayarak daha net ve açık bir biçimde kendimizi ifade etmiş oluruz.

Ancak kurulan tümce ne kadar doğru olursa olsun, o tümceyi oluşturan sözcüklerin birbiri ile olan ilişkisi ve uygun bir bağlam tümceyi anlamlı kılar.

Bu nedenle, dilde anlam sorununun varlığından bahsedilebilir. Dilde bir çok konuda karşılaşabileceğimiz bu sorunlar, anlam konusunda özellikle "çokanlamlılık" başlığı altında karşımıza çıkar.

Birden fazla anlam taşıyan sözcüklerin doğru bağlamda ve en uygun anlamı ile kullanılması iletişimde büyük önem taşır. Yalnız anadil ile sınırlandıramayacağımız bu problemler, yabancı dil öğrenim ve öğretiminde de karşımıza çıkar. Buna benzer sorunlarla karşılaşmamak açısından öncelikle anadil öğrenimine büyük önem verilmelidir. Bu sayede doğru ve kuralına göre kullanılan anadilin öğrenilecek olan yabancı dile de olumlu etkileri olacaktır.

İşte bizde "Türkçe ve Japonca da Durum Belirteçleri" başlıklı tezimizde Japonca da sık sık kullandığımız ve kullanırken de birtakım yanlışlıklar yaptığımız belirteçlerin doğru kullanım alanlarını açıklamaya çalıştık. Türkiye de özellikle Japonca dan Türkçe ye çevirisi yapılmış kaynakların yetersizliği, bizimde bazı yerlerde yetersiz kalmamıza neden oldu. Ancak ulaşabildiğimiz kaynaklar ve yardımını esirgemeyen Türk ve Japon hocalarımız sayesinde bu eksiklerimizi gidermeye çalıştık.

Japonca öğrenenlerin, Japonca ya ilgi duyanların, Japoncayı araştırmak ve anlamak isteyenlerin *"Durum Belirteçlerinde Çokanlamlılık"* adlı çalışmamızla belirteç kavramını ve doğru kullanım alanlarını öğrenerek, kuralına uygun ve anlamlı bir Japonca öğrenicisi olmalarını umut ediyoruz.

6. KAYNAKÇA

Asada, Hideko 浅田秀子(2000),「修飾語の意味に伴う評価性」『日本語意味と文法の風景』Tokyo: Hitsujishobō, s. 237-257.

Aksan, Doğan (1983), *Sözcük Türleri,* Ankara: TDK.

-------(1995), *Her Yönüyle Dil – Ana Çizgileriyle Dilbilim,* Ankara: TDK.

-------(2001), *Türkçe'nin Gücü*, Ankara: Bilgi Yayınevi.

-------(1999), *Anlambilim (Anlambilim Konuları ve Türkçe'nin Anlambilimi)*, Ankara: Engin Yayınevi.

-------(1976), *Anlambilimi ve Türk Anlambilimi*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Akerson Erkman, Fatma ve Şeyda Ozil (1998), *Türkçe'de Niteleme - Sıfat İşlevli Yan Tümceler (Belirteç Yan Tümceleri)*, İstanbul: Simurg.

Arat, Rahmetli Reşit (1987), *Makaleler*, Ankara: Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü.

Atabay, Neşe (1976), *Sözcük Türleri I* , Ankara: TDK.

Baş, Türker (2005), *Anket Nasıl Hazırlanır, Uygulanır, Değerlendirilir?*, Ankara: Seçkin.

Condon, C. John (1998), *Kelimelerin Büyülü Dünyası (Anlambilim ve İletişim*), İstanbul: İnsan Yayınları.

Demircan, Ömer (2002), *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*, İstanbul: DER Yayınları.

Gencan, Tahir Nejat (2001), *Dilbilgisi*, Ankara: Ayraç Yayınevi.

Goddard, Cliff (1998), *Semantic Analysis*, Oxford University Press: New York.

Guiraud, Pierre (1999), *Anlambilim*, Çeviren: Berke Vardar, İstanbul: Multilingual.

Günay, Doğan (2004), *Dil ve İletişim*, İstanbul: Multilingual

Harris, Roy (vd.) (2002), *Dilbilimi Düşününde Dönüm Noktaları- I*, AÜ Ankara: Basımevi.

Hatiboğlu, Vecihe (1971), *İkileme*, Ankara: AÜ Basımevi.

Hida, Yoshifumi (vd.) 飛田良文（他）(2001), 現代副詞用法辞典 *(Modern Belirteç Kullanım Sözlüğü),* Tokyo: Kabushiki Kaisha.

Japon Vakfı, (2002), 基礎日本語学習辞典 *(Temel Japonca Türkçe Sözlük)*, Ankara: Ayraç.

Jaszczolt, Katarzyna (1995), *Contrastive Analysis: Handbook of Pragmatics Manual,* Amsterdam: John Benjamins, s. 561-565.

Karasar, Niyazi (2003), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel.

Kıran, Zeynel (2002), *Dilbilime Giriş*, Ankara: Seçkin.

Kurtman Ağaçsapan, Asuman (2002), *Dil Üzerine*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Kindaichi, Haruhiko 金田一晴彦 (1979), 学習国語百科辞典 (*Japonca Öğrenim Ansiklopedisi)* , Tokyo: Sanseido.

Martinet, André (1998), *İşlevsel Dilbilim,* Çeviren: Berke Vardar, İstanbul: Multilingual.

Machida, Ken 町田健 (1998), 日本語教師トレーニングマニユアル-3 よくわかる言語学入門 *(Dilbilime Giriş),*Tokyo: Babel.

Makino, Seiichi 牧野誠、MichioTsutsui 道夫筒井 (1986), 日本語基本文法辞典 *(Temel Japonca Gramer Sözlüğü)*, Tokyo: The Japan Times LTD.

Michiaki, Saitō 倫明斎藤 (2002), 朝倉日本語講座 *(Asakura Japonca Kursu)*, Tokyo: Asakurashoten.

Naoko, Chino (vd.) 直子茅野（他）(2000), 外国人のための日本語例文・問題シリーズ-1 副詞 *(Yabancılar İçin Japonca Örnek Tümceler . Sorular Serisi -1 Belirteç)*, Tokyo: Aratake .

Napoli, Jo Donna (1996), *Linguistics*, New York: Oxford.

Palmer, F.R (2001), *Semantik (Yeni Bir Anlambilim Projesi),* Ankara: Kitâbiyat.

Ringbom, Håkan (1995) *Error Analysis: Handbook of Pragmatics Manual,* Amsterdam: John Benjamins, s. 581-583.

Sadanobu, Toshiyuki 定延利之 (2002), *「語とはなにか」『日本語文法』*, Tokyo: Kuroshio shuppan, s. 106, s.1-7.

Saussure, Ferdinand de (1998), *Genel Dilbilim Dersleri*, Çeviren: Berke Vardar, İstanbul: Multilingual.

Shirō, Hayashi 四郎林 (2000), 例解新国語辞典 *(Yeni Japonca Sözlük)*, Tokyo: Sanseido.

Smith, S. Carlota (1991), *The Parameter of Aspect (Görünüşün Parametreleri),* USA: Kluwet Academic Publishers.

Tai, Suzuki (vd.) 鈴木泰（他） (2003), ケ―ススタテイ日本文法 *(Olay Çalışmaları Japon Grameri)*, Tokyo: Ōfū.

Takebayashi, Şige (vd.) 竹林滋 （他）（1992）, *The Kenkyusha Japanese – English Laerner's Dictionary (Araştırmacıların Japonca ve İngilizce Öğrenim Sözlüğü),* Tokyo: Kenkyusha.

Takeuçi, Kazuo 竹内和夫 (1990), トルコ語辞典 *(Türkçe-Japonca Sözlük)*, Tokyo: Daigakusyorin.

Tarō, Takashi (vd) 太郎高橋（他）(2003), 日本語の文法 *(Japoncann Grameri)*, Tokyo: Kabushikikaisha.

Tura, Sabahat (1980), *Anlam ve Yorum*: *Dilbilim ve Dilbilgisi Konuşmaları,* Ankara: TDK, s. 104-124.

Taylor, R.John (1995), *Linguistic Categorization*, Oxford University Press: New York.

Toshiko, Tanaka 稔子田中 (2001), 田中稔子の日本語の文法 *(Tanaka Toshiko'nun Grameri)*, Tokyo: Kindaibungeisha.

Tulum, Mertol, Muhammed Yetken ve Mustafa Özkan (1989), *Yeni Türkçe Sözlük ve Yeni İmlâ Kılavuzu,* İstanbul: Tercüman Kültür Yayınları.

Üçok, Necip (1947), *Genel Dilbilim (Lengüistik)*, Ankara: A.Ü- DTCF Yayınları.

Ünlü, Mehmet ve Hüseyin Ünlü (1991), *Türkçe İmlâ Kılavuzu (Yazım Kılavuzu),* İstanbul: Ünlü Kitabevi.

Vardar, Berke (1998), *Dilbilimin Temel Kavram Ve İlkeleri*, İstanbul: Multilingual.

-------(2002), *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü,* İstanbul: Multilingual.

Wierzbika, Anna (1996), *Semantics*, New York: Oxford University Press.

Yamashita, Shigeru 山下茂 (1983), 日本語トルコ語辞典 *(Japonca-Türkçe Sözlük),* Ankara: İş Bankası Yayınları.

Yasutoshi, Yukawa 恭敏湯川 (1999), 言語学 *(Dilbilim)*, Tokyo: Yūgenkaisha-Hitsujishobō.

Yoshiyuki, Morita 良行森田 (1990), *「副詞」『日本語百科辞典』*, Tokyo: Taishukan Shoten, s. 140.

-------(2000), 「*意味*」『*現代日本語必携*』, Tokyo: Ōfū, 53, s. 31-36.

-------(2000), 「*語意・意味・文法*」『*日本語教育*』, Tokyo: Kabushikikaisha, 106, s. 1-7.

Yujirō, Ozaki 雄二郎尾崎 (1996), 国語辞典 *(Japonca Sözlük)*, Tokyo: Kakukawashoten.

7. ÖZETLER

Bu çalışmada öncelikli olarak, yabancı dil olarak öğretilen Japonca da ortama bağlı olarak ortaya çıkan anlamsal farkların Türkçe ile karşıtsal olarak "çokanlamlılık" başlığı altında incelenmesi amaçlanmıştır. Türkçe ve Japonca daki durum belirteçlerinin anlamsal kullanım ayrımını, bu iki dildeki benzerlikler ve farkları karşılaştırmalı olarak belirleyerek 2. dil olarak Japonca öğretimine ve Japon dili Araştırmalarına katkıda bulunmak tezin amacını oluşturmaktadır.

Tezde çokanlamlı durum belirteçleri incelenirken karşılaşılan problemlerin başında, özellikle anlamın bağlama göre değişmesi sorunu göze çarpar. Belirtecin sahip olduğu birden fazla anlamı, bir bağlamda uygunken diğerinde uygun olmayabilir. Bu da yabancı dil öğrenicilerinin belirteçleri uygun olmayan bağlamlarda, yanlış kullanmalarına neden olur. Bu nedenle, yapılan çalışmanın Japonca daki belirteçlerin uygun kullanım alanlarını belirleyerek, kullanımda yapılabilecek olası bağlamsal yanlışları açıklaması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Çokanlamlı durum belirteçlerinin diğerlerine oranla daha sık kullanılan bir anlamı, yabancı dil öğrenicileri tarafından daha çok kullanımı tercih edilen anlamdır. Ancak temel alınan bu anlam, her bağlama uygun olmayabileceğinden diğer anlamlarının da göz ardı edilmemesi gerekir. Tezde belirlenen belirteçlerin her birine uygun kullanım alanlarını belirleyerek, hangi anlamın hangi bağlamda kullanılabileceği açıklanmıştır. Uygun kullanımlara karşılık gelen Türkçe açıklamalara da yer verilmiştir.

Buna göre, yapılan bu karşıtsal çalışmada yukarıda belirtilen etkenlerde göz önünde bulundurularak iki dildeki belirteç kavramının benzerlik ve farkları ortaya konmuştur. Dilbilim ve Anlambilim konularında çalışma yapmayı düşünenlere yararlanabilecekleri bir kaynak olması açısından da tezin önemli olduğu düşünülmektedir.

Tezde Jaszczolt`un *(1995: 561-565) makalesi içindeki "karşıtsal çözümleme" yöntem olarak kullanılmıştır. Karşıtsal çözümlemeler, dilbilgisel yapılara, sözlük örneklerine ya da karşılıklı konuşmaların özetlerine dayanır. Tezde farklı sözlüklerden yararlanarak belirteçlerin anlam analizleri yapılmış, daha sonra informant aracılığıyla uygun kullanım alanları belirlenmiştir. Ringbom`un *makalesinde yer alan (1995: 581-583) "yanlış çözümlemelerinin" de uygun olmayan kullanım alanlarının belirlenmesinde ve yapılan yanlışların anlaşılması bakımından karşıtsal çalışmalarda uygun bir yöntem olduğu söylenebilir.

Araştırmada karşılaşılan problemlere değinilecek olursa, kaynak yetersizliği (Belirteçlere ilişkin Japonca kaynakların azlığı) ve sözlük açıklamalarındaki örtüşmezlik (çoğu zaman da açıklamaların yazarın kendi kişisel düşüncesini yansıtıyor olması) vd. karşılaşılan problemlerden birkaçıdır. Ancak, Japonların görüşlerine yer vererek ve uygun bağlamlarda oluşturulan örnek tümcelerle bu sorunları aşmaya çalıştık. Sonuç olarak dört ayrı bölümde "Türkçe ve Japonca da Durum Belirteçleri" başlıklı tezimizi oluşturduk.

---

* Jaszczolt, Katarzyna (1995), 「*Contrastive Analysis*」 『*Handbook of Pragmatics Manual*』, Amsterdam: John Benjamins, s. 561-565.

* Ringbom, Håkan (1995) 「*Error Analysis*」 『*Handbook of Pragmatics Manual*』, Amsterdam: John Benjamins, s. 581-583.

I. Bölümde Dilbilim ve Anlambilim konularına değinilerek, Türkçe ve Japonca da "belirteç – durum belirteçleri – çokanlamlılık" konuları açıklanmıştır.

II. Bölümde farklı sözlük ve kaynaklardan edinilen bilgilerle belirteçlerin anlam açıklamalarına ve örnek tümcelere yer verildi. Belirteçlerin incelenmesinde aynı kaynak sırası takip edilmiştir.

II. Bölümde edinilen bilgiler doğrultusunda III. Bölümde Japonların görüşlerine ve kendi yorumlarımıza yer verilmiştir.

Son olarak IV. Bölümde, anlam araştırmalarından III. bölümde edinilen bilgiler doğrultusunda çıkan sonuçlara yer verilmiş, belirlenen 14 belirtecin kullanım ve anlam özellikleri belirtilmiştir.

Tez çalışmasından genel olarak çıkartılabilecek sonuçları belirtecek olursak:

1- Çokanlamlı sözcükler uygun bağlamda kullanılmadıklarında dilde problem yaratır.
2- Bağlam değişikliklerinin sözcüklerin anlamsal kullanımındaki etkisi büyüktür.
3- Türkçe de bağlama uygun olduğu düşünülen bir belirtecin, çoğu zaman aynı bağlamda Japonca ya uygun olmadığı söylenebilir. Bunun tersi de geçerlidir.
4- Belirteçler, dilde anlamlı tümcelerin ve daha net anlaşılır ifadelerin oluşturulması bakımından önemli yapılardır. Tümcenin diğer öğeleriyle bir araya gelerek, anlamsal bütünlüğün sağlanmasına katkıda bulunur.

Değinilen problemlere ışık tutması ve Japonca ile ilgilenenlere yardımcı olması bakımından bu çalışmanın faydalı olmasını umuyoruz.

7.　要旨

論文を書くあたりまず外国語として教えられる日本語において文派上で生じる意味的な違いを、トルコ語と対照する方法で多義語と言うタイトルをもって調べることが目的となりました。トルコ語と日本語における状態副詞の意味的な使い方の相違点を明らかにしながら第二外国語として日本語教育と日本語研究に寄与することが論文の目的です。

論文で多義語状態副詞を調べる際に見られた問題の一つは意味が文派によって変化ことです。副詞が持つ多義性は*外国語を勉強する学生たちは適切ではない文派で間違いをおこします。日本語における副詞の適切な文派を明確にしつつ、文派によって起こる間違いを説明すると言う点でこの論文は大切な意味を持つと考えています。

多義語副詞はたくさんの意味があるにもかかわらず学生たちはそのうち一つしか使えていません。しかし、ころして使われている副詞はなくてはなりません。論文では副詞の適切な文派を明確しつつ、どんな意味がどんな文章で使われるかを説明しました。

以上のよろな考えからトルコ語と日本語における副詞の相違点を説明しました。言語学と意味論について勉強したい人々に役立つと言う点からもこの論文は重要な意味を持つと思います。

* 1つの文脈で適切な場合もあれば、別の文脈で適切ではない場合もあります。

Jaszczolt*（1995：561-565）「対照的な分析」の手法を使いました。対照的な分析は文法的な形や、辞書の例文そして、会話の要旨によっています。論文ではいろいろな辞書を使って、副詞の意味的な分析をし、その後にインフォーマントのおかげで適切な文派を明確にすることができました。Ringbom*（1995：581-583）の説明する「間違いの分析」も適切ではない文章をはっきりさせる決心するために、また間違いを理解するために対照的な研究にいい方法の一つだとおもいます。

研究する際資料不足（副詞について日本語の資料不足）と辞書における説明の違い（多くの場合は、作者身分の考え方の影響によるものであろう）が問題となりました。しかし、日本人のアドバイスを受けて作られた適切な例文がこれらの問題を解決に道を開きました。その結果、四つの章からなる論文「トルコ語と日本語における状態副詞」を完成できました。

第一章では、言語学と意味論について書いてトルコ語と日本語における情態副詞－多数の意味について説明しました。

第二章では、様々な辞書と資料から得た情報を使って副詞の意味を説明しました。この説明に関する例文も同じ順番で書きました。

その後、第二章をふまえて第三章を書きました。ここでは日本人の見解と解説を自分の解説とともに書きました。

---

* Jaszczolt, Katarzyna (1995), 「*Contrastive Analysis*」『*Handbook of Pragmatics Manual*』, Amsterdam: John Benjamins, s. 561-565.

* Ringbom, Håkan (1995) 「*Error Analysis*」『*Handbook of Pragmatics Manual*』, Amsterdam: John Benjamins, s. 581-583.

最後に、第四章では三章の部分で行った意味研究の結果として副詞の使い方と意味特徴を説明しました。

論文のための研究から分った結果は次の通りです。

1- 多義語となっている単語は適切な文派で使われないと言語的な問題となります。

2- 文派の違いは単語の意味的な使い方に大きな影響を及ぼします。

3- トルコ語ではある文派において適切である副詞も、多くの場合同じ文派で日本語では適切ではないと言えます。その逆も言えます。

4- 副詞は文章の意味を作り、より分かりやすい説明をすると言う点から見て重要なものです。文章を構成する他の要素と共に文全体を完成させる働きをします。

さきほど言及した問題を解決するために、あるいは日本語に興味を持っている人々のためにこの論文が役立つことを願っています。

7. SUMMARIES

In this study, firstly the mutual examination of Turkish with semantic differences formed depending on environment in Japanese taught as a foreign language under the title of “polysemy” has been aimed. To contribute to Japanese Language Researches and to Japanese teaching as a second language by determining the semantic usage differentiation of condition adverbs in Turkish and Japanese, the similarities and differences in these two languages mutually forms the objective of this study.

The main problem faced during the examination of the polysemous condition adverbs is especially the differentiation of the meaning according to the context. Several meanings of the adverb may not be suitable in a context while it is suitable in another. And this makes the foreign language students to use these adverbs in unsuitable contexts. By this reason, it has been considered that this study is important from the point of explaining contextual mistakes by determining appropriate usage fields of the adverbs in Japanese.

A meaning of polysemous condition adverbs used more frequently when compared with other meanings is the meaning that the foreign language students prefer to use. However, as this meaning used may not be suitable for each context, other meanings of this adverb should be taken into consideration too. Which meaning is to be used in which context has been explained by determining suitable usage fields of the adverbs determined in this study to each context. And also Turkish explanations correspond to suitable usages have taken place.

According to this, in this mutual study, similarities and differences of the adverb concept in these two languages have been put forward by taking the factors determined above into consideration. It has been considered that this study will have a great importance for those who desires to study in Linguistics and Semantics from the point of being a material to be applied.

"Contrastive analysis" determined in Jaszczolt* (1995:561-565) in this study has been used as a method. The contrastive analysis depend on linguistic structures, dictionary samples or summaries of the mutual conversations. In this study the meanings of the adverbs have been analyzed by applying different words, and later, suitable usage fields have been determined through informant. It may be said that "error analysis" determined in Ringbom* (1995: 581-583) is an appropriate method in the determination of the unsuitable usage fields and in the contrast studies from the point of comprehension of the mistakes.

Dealing with the problems faced in the research, the insufficient materials (insufficiency of the Japanese materials related to the adverbs) and the unequivalency in dictionary explanations (and mostly these explanations are reflecting the personal thoughts of the author) and etc. are some of the problems we faced with in this study. But, we tried to overcome these problems by giving place to the thoughts of the Japanese and with example sentences formed in fitting contexts. As a result, we have

---

* Jaszczolt, Katarzyna (1995), 「*Contrastive Analysis*」 『*Handbook of Pragmatics Manual*』, Amsterdam: John Benjamins, s. 561-565.

* Ringbom, Håkan (1995) 「*Error Analysis*」 『*Handbook of Pragmatics Manual*』, Amsterdam: John Benjamins, s. 581-583.

formed our “Condition Adverbs in Turkish and Japanese” titled study in four separate section.

In Section I, dealing with the Linguistics and Semantics, “adverb- condition adverbs- polysemy” subject have been explained.

In Section II, we have given place to information obtained from various dictionaries and materials, meaning explanations of the adverbs and examples sentences. In the examination of the materials, the same material sequence has been followed.

In Section III the opinions of the Japanese and our own comments have taken place on the direction of the information obtained in Section II.

Lastly, in Section IV, the conclusions drawn from meaning studies on the direction of the information obtained in Section III have been given place and the usage and meaning features of the 14 adverbs designated have been stated.

If we determine the results to be get form the thesis study, the followings are obtained:

5- Polysemous words create problems in the language when they are not used in suitable context.
6- The context differences have a great effect in semantic usage of the words.
7- It can be said that often times an adverb thought to be suitable to the context in Turkish is not suitable to the Japanese in the same context. Or vice versa is in question.
8- The adverbs are important structures from the point of forming more clear expressions and meaningful sentences in the language. Coming together

with other elements of the sentence, it contributes to providing semantic completeness.

We hope that this study is to throw light on the mentioned problems and to be useful for those interested in Japanese.